

Snarøya - en landsby ved sjøen

*Fortellinger om stedstilhørighet på Snarøya
i Bærum kommune*

Kristin Østerhus

Masteroppgave i samfunnsgeografi ved institutt for
sosiologi og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

2012

Snarøya – en landsby ved sjøen

Fortellinger om stedstilhørighet på Snarøya i Bærum kommune

© Kristin Østerhus

2012

Snarøya - en landsby ved sjøen

Kristin Østerhus

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Forord

Denne masteroppgaven setter søkelyset på tilhørighet i den velstående forstaden. Jeg har i oppgaven undersøkt Snarøya i Bærum kommune, en forstad til Oslo. Valget av tema falt på forstaden da min veileder, førsteamanuensis ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi på Universitet i Oslo, Per Gunnar Røe inviterte meg til å skrive for forskningsprosjektet *Suburbanisme i Osloregionen*. Formålet med dette prosjektet er blant annet å få en bedre forståelse av sosio-romlige utviklingstrekk i Oslo-regionens forsteder og kartlegge dens ulike typer forstadsområder. Bakgrunnen for at jeg valgte en sosioøkonomisk velstående forstad som case, var at jeg ønsket å studere en type forstadsområde som det har blitt lite forsket på i Norge tidligere. Oslos forsteder har de siste årene fått større oppmerksomhet i akademien, men forskningen har i stor grad omhandlet drabantbyer. Valget falt på Snarøya da dette er et område som er relativt enkelt å avgrense geografisk.

Først og fremst vil jeg rette en stor takk til alle intervjupersonene, både beboere på Snarøya og personer med kjennskap til stedet, som har stilt opp i forbindelse med oppgaven. Uten dere hadde ikke denne oppgaven kunne blitt til. Jeg vil også rette en stor takk til min veileder Per Gunnar Røe, som tålmodig har veiledet meg gjennom en til tider frustrerende men svært lærerik prosess.

Tusen takk til Terje, Stine og Sissel for korrekturlesning, tilbakemeldinger, middager, treningsturer og moralsk støtte under arbeidet med oppgaven.

Oslo, 20. 2. 2012

Kristin Østerhus

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Problemstilling	2
1.2	Oppgavens oppbygning.....	3
2	Teoretiske perspektiver på sted og tilhørighet	6
2.1	”Et meningsfullt sted”	6
2.1.1	Myter om sted.....	8
2.1.2	Tilhørighet til sted	9
2.1.3	Valgt tilhørighet til sted.....	10
2.2	Sted, habitus og kapital	12
2.2.1	Kapitalene.....	13
2.2.2	Sted, makt og smak	14
2.3	Oppsummering	15
3	Forstaden	17
3.1	Framveksten av forstaden.....	18
3.2	Forsteder som sosiale samfunn	19
3.2.1	Moralsk minimalisme.....	21
3.3	Tilhørighet i forstaden.....	22
3.4	Elitens forstad.....	23
3.4.1	Vulgaria – forstaden for de nyrike	24
3.4.2	Landlig idyll som en form for distinksjon.....	25
3.5	Oppsummering	27
4	Metode.....	29
4.1	Valg av metode – kvalitativ metode.....	29
4.1.1	Casestudier og kvalitativ metode	30
4.2	Innsamling og behandling av data.....	30
4.2.1	Utvalget	31
4.2.2	Intervjusituasjonen	34
4.2.3	Båndopptaker og transkribering.....	35
4.2.4	Forskers rolle.....	35
4.3	Analytisk tilnærming.....	37
4.4	Etiske refleksjoner.....	38

4.5	Oppgavens kvalitet	39
5	Presentasjon av Snarøya	41
5.1	Et TV-program om Snarøya	43
6	Fortellinger om tilhørighet på Snarøya	47
6.1	Ankomsthistorier	47
6.2	Tilhørighet til landskapet	50
6.2.1	Tilhørighet til sjøen	51
6.2.2	Tilhørighet til et landlig landskap	54
6.2.3	Urbanisering som en trussel mot landskapet	56
6.3	Sosial tilhørighet	58
6.3.1	Forhold til naboer	61
6.3.2	Deltakelse i lokalsamfunnet på Snarøya	65
6.4	Valgt tilhørighet	67
6.4.1	Valgt tilhørighet til Oslovest	68
6.5	Hvordan påvirker myten om Snarøya stedstilhørigheten til beboere?	69
7	Snarøya som et “meningsfullt sted”	74
7.1	Valgt tilhørighet til Snarøya og Oslo Vest	74
7.2	Snarøya, en landsby ved sjøen.	76
7.3	Respektfull distanse til naboen	78
7.4	Symbolsk tilhørighet til Snarøya	79
7.5	Magiske Snarøya	81
8	Avslutning	82
8.1	Oppgavens funn	82
8.2	Oppgavens overførbarhet og relevans	85
	Litteraturliste	86
	Vedlegg 1	89
	Vedlegg 2	93

Kartillustrasjoner og bilder.

Bilde 1: Bolig på Snarøya.	5
Bilde 2: Bolig med sjøutsikt.	5
Kartillustrasjon 1: Snarøya ligger i indre Oslofjord	42
Kartillustrasjon 2: Snarøya ligger Bærum kommune	43
Bilde 3: Sjøbod ved strandeieendom.	45

Bilde 4: Skilt som varsler om videoovervåking.	45
Bilde 5: Ungdomskolen på Snarøya blir kalt grendesenter.	46
Bilde 6: Det er attraktivt å bo ved sjøen. Nye boliger føres opp på Fornebulandet.	46

1 Innledning

Den velstående forstaden kjennetegnes av materialistisk velstand som signaliserer overklassens overlegenhet. Knox (2008) beskriver i sin bok *Metroburbia* den velstående forstaden og det han kaller et nytt ideologisk landskap, hvor overflod er tegnet på suksess. Store hus, velstelte hager og boligens beliggenhet er kjennetegn på elitens sosiale status (Daloz 2010). "Suburbia" er en betegnelse som gjerne benyttes om denne typen forsteder, et begrep som har røtter i USA. Etter andre verdenskrig skjedde det en massesuburbanisering i USA, da bilen ble allemannseie og livet i forstaden ble forbundet med "the american dream". Forstaden har blitt kritisert for at den med sin organisering og utstrakte bilbruk, har ført til tap av sosialt felleskap. På tross av denne kritikken er forstaden fremdeles et populært sted å bo, og for mange velstående i USA er forstaden det foretrukne alternativet når de velger sitt bosted.

Amerikansk populærkulturs utbredelse i Norge kan sies å ha påvirket vår oppfatning av forstaden. TV-serien "Frustrerte Fruer" er blant annet et eksempel på en fremstilling av en velstående amerikansk forstad. Serien tegner et bilde av et vakkert nabolag med et tilsynelatende sosialt livløst gatebilde. Den prangende velstående forstaden forbindes gjerne med amerikanske forsteder, men den kan imidlertid også sies å ha enkelte likhetstrekk med den norske forstaden. Det har vist seg at trekk ved den amerikanske forstadsutviklingen kommer til syne i europeiske og norske forsteder, men dette skjer ofte flere tiår senere (Røe 2009).

Snarøya er en forstad til Oslo, og kan sies å representere en norsk velstående forstad. Ifølge skattelister for 2010 var Bærum kommune den kommunen i Norge med høyest gjennomsnittlig inntekt, og Snarøya var det postnummeret i kommunen med høyest gjennomsnittlig inntekt¹. Ved søk i boligannonser på Finn.no kan man se at boligprisene på Snarøya er høye sammenlignet med andre forsteder til Oslo. I studien til Holt (2009) om Rykkinn, en drabantby i Bærum kommune, beskriver hun hvordan beboere her gjerne oppfatter mennesker som bor i de mer velstående deler av kommunen som konforme, statusbevisste og materialistiske. Snarøya blir eksplisitt nevnt som et av disse områdene. Snarøya blir her oppfattet slik Knox (2008) beskriver velstående forsteder. Også i media blir Snarøya karakterisert som et bosted for velstående mennesker.

---

¹ <http://skattelister.no/>

Tema for oppgaven er den velstående forstaden. For å danne et bilde av hva slags sted Snarøya er vil jeg fokusere på beboeres egne fortellinger om tilhørighet til bostedet sitt. Oppgaven setter søkelyset på prosesser bak valg av bosted. Den sosioøkonomiske velstående gruppen i samfunnet kan, i motsetning til de mer ressursvake gruppene, foreta valg om hvor de ønsker å bosette seg. Det er derfor interessant å se på hva som ligger bak dette valget, og hvordan det argumenteres for nettopp dette. Denne kunnskapen kan blant annet være med å bidra til forståelsen av hva som ligger bak et sosialt og kulturelt differensiert forstadslandskap. I norsk og skandinavisk forskning har det vært lite fokus på forstadsområder som er bebodd av middelklassen og den øvre middelklassen. Disse er en type forsteder som i mange tilfeller legger beslag på store arealer, noe som kan være en utfordring i forhold til en bærekraftig byutvikling. Det kan for eksempel være problematisk å opprettholde et tilfredsstillende kollektivtrafikktilbud i et spredt bebygde område. I den velstående forstaden finner man også gjerne en livsstil som er preget av høyt konsum. Siden denne typen forsteder ofte er en modell for andre forsteder, kan det derfor være interessant å forstå de velstående forstedene bedre.

1.1 Problemstilling

Formålet med denne oppgaven er å undersøke en velstående forstad med fokus på hva slags type tilhørighet dens innbyggere har til stedet, og hvilke kvaliteter stedet har som gjør at beboere føler tilhørighet. Disse kvalitetene kan både være av materiell, sosial og symbolsk karakter. Disse undersøkes for å forstå hva som er årsakene bak valget av bosted. Konstruksjon av stedstilhørighet forstås som sosiale og kulturelle praksiser, der mennesker aktivt bruker stedet i fortellingen om hvem de er. Det er gjennomført intervjuer med 16 personer som enten bor på Snarøya eller har god kjennskap til stedet.

Tradisjonelt blir tilhørighet sett på som en tilknytning til sosiale nettverk på et sted, for eksempel venner og familie. Savage et al (2005) beskriver en tendens der mennesker i stadig større grad velger seg en tilhørighet, på bakgrunn av økonomisk og kulturell kapital, og at stedstilhørigheten i mindre grad er avhengig av sosial kapital. Duncan & Duncan (2004) finner i sin studie av en velstående forstad til New York City en tilhørighet til det de kaller det estetiske landskapet, som er et eksempel på tilhørighet basert på kulturell kapital. Jeg ønsker å

undersøke hvorvidt man kan finne slike former for tilhørighet blant beboere på Snarøya, og oppgaven tar utgangspunkt i følgende problemstilling:

Hva slags stedstilhørighet har beboere på Snarøya?

Wiborg (2003) snakker om en ”desired identity” som går ut på at man konstruerer og velger sin egen identitet. Sted er en av de viktige bestanddelene i denne konstruksjonen. Man velger seg bosted med en identitet som man føler passer overens med den identiteten man ønsker selv, og man føler dermed tilhørighet til dette stedet. Adressen og bostedet blir i denne sammenhengen et symbol på hvem man er. Jeg ønsker å undersøke hvordan beboere på Snarøya identifiserer seg med bostedet sitt. Jeg har derfor formulert en underproblemstilling for å nyansere nettopp dette:

Hvordan identifiserer beboere seg med Snarøya som bosted?

Snarøya har et rykte som et sted for snobbete og rike mennesker. Jeg ønsker å undersøke hvordan denne stedsmyten påvirker beboeres tilhørighet og identifikasjon med Snarøya, og har formulert følgende underproblemstilling:

Hvordan påvirker myten om Snarøya stedstilhørigheten til beboere?

Informantenes opplevelse og fortellinger om hva Snarøya er, hva slags type tilhørighet de har til stedet, er med på å danne et bilde av Snarøyas identitet som sted.

1.2 Oppgavens oppbygning

I dette kapittelet gjør jeg rede for oppgavens tema og problemstilling. I kapittel 2 og 3 presenterer jeg oppgavens teoretiske rammeverk. Kapittel 2 omhandler sted, tilhørighet til sted og identitet og sted. Jeg gjør rede for ulike tilnærminger til sted, og hvilken tilnærming til sted jeg benytter i oppgaven. Videre presenterer jeg ulike teorier om hvordan mennesker benytter sted som et element i konstruksjonen av identitet, og hvordan man knytter seg til et sted og føler en tilhørighet til det. For å forklare hva som kan ligge bak disse valgene et menneske

foretar når det velger en identitet og tilhørighet bruker jeg Bourdieus teorier om habitus og kapitalene. Disse presenteres helt til slutt i kapittel 2.

I kapittel 3 gir jeg en innføring i forstadslitteraturen. Jeg presenterer videre teorier som omhandler ulike former for tilhørighet i forstaden, og litteratur som beskriver den velstående forstaden.

Kapittel 4 omhandler oppgavens metodiske tilnærminger. Jeg benytter en kvalitativ forskningsmetode i oppgaven, og bruker dybdeintervjuer for å innhente datamaterialet. I dette kapittelet gjør jeg rede for hvordan jeg foretok disse intervjuene, rekruttering og avgrensning av utvalget. Jeg gir en kort presentasjon av personene jeg har intervjuet i forbindelse med oppgaven, og oppgavens analytiske tilnærming. Til slutt reflekterer jeg rundt etiske dilemmaer i forhold til innsamling av data og bruken av disse, i tillegg til oppgavens validitet, reliabilitet og overførbarhet.

I kapittel 5 presenterer jeg Snarøya, og sier litt om stedets historie og Snarøya i dag. I kapittel 6 og 7 presenteres oppgavens analyse. Kapittel 6 er av en mer beskrivende karakter. Jeg presenterer sitater fra informantene som jeg har sortert under ulike former for tilhørighet. Disse ulike formene er tilhørighet til landskapet, sosial tilhørighet og valgt tilhørighet. Kapittelet starter med å presentere informantenes ankomsthistorier til Snarøya. Kapittel 7 er en videreføring av kapittel 6, hvor jeg tettere diskuterer funnene i datamaterialet sammen med teorien presentert i teorikapitelene. I kapittel 8 presenterer jeg en kort oppsummering og oppgavens funn.

Bilde 1: Bolig på Snarøya.

Bilde 2: Bolig med sjøutsikt.

2 Teoretiske perspektiver på sted og tilhørighet

Sted er et komplekst begrep. Det benyttes på ulike måter både i dagligtalen og i faglige sammenhenger. Man bruker sted om konkrete geografiske områder, typer områder og i mer abstrakte uttrykk som *ståsted*, *være i hennes sted*, og *dra av sted*. Stedsbegrepet er på tross av sitt varierende meningsinnhold, relativt uproblematisk i dagligtalen. Det er når begrepet skal vitenskaplig teoretiseres eller analyseres at det blir mer komplekst. Det finnes et mangfold av definisjoner av sted og det forekommer betydelig begrepsforvirring. Denne oppgaven har som mål å belyse hvordan et utvalg innbyggere på Snarøya opplever og eventuelt identifiserer seg med eller føler tilhørighet til bostedet sitt. Jeg vil derfor i dette kapitlet presentere og diskutere ulike teoretiske tilnærminger til hvordan et sted kan forstås, hvordan sted og identitet henger sammen, samt følelsen av tilhørighet til et sted.

2.1 "Et meningsfullt sted"

Ifølge Cresswell (2004) er en vanlig definisjon av sted "a meaningful location". Sted er her rom som er gjort meningsfulle av mennesker, og som mennesker på en eller annen måte føler tilhørighet. Cresswell (2004) bruker Agnews tre aspekter for å forklare hva et sted innebærer; *location*, *locale* og *sense of place*. *Location* er den mest åpenbare betydningen av ordet sted – på engelsk *place*. Det refererer til *hvor* noe er, kan spesifiseres med objektive kartkoordinater, og er et uttrykk for stedsfestet informasjon på jordas overflate. Stikkes en nål i kartet for å slå fast at Snarøya ligger *der*, da er det sted som *location* det dreier seg om, og nåla plasserer Snarøya på jordas overflate. I dagligtale er det ofte denne betydningen av ordet sted refereres til, den enkle forestillingen om *hvor* noe er. Ikke alle steders *location* ligger imidlertid fast, hevder Cresswell (2004), og henviser til det å bli plassert (*to be placed*) ombord på et skip. Skipet forstås som ett sted, selv om dets posisjon på jordens overflate endrer seg. Agnews andre aspektet ved et meningsfullt sted, kalt *locale*, er stedets materielle form, altså den fysiske settingen sosiale relasjoner har. Man kan se på det som en slags kontekst for sosial praksis. Det tredje aspektet ved et meningsfullt sted er *sense of place* - på norsk *opplevelse av sted*, er den subjektive og emosjonelle tilhørigheten et menneske har til et sted (Cresswell 2004).

Forståelsen av sted som *sense of place* bygger på at aktører ikke agerer ut fra hvordan stedet egentlig er, men hvordan de subjektivt sett tolker og oppfatter det. Hvis man skal forstå hva et sted er må man altså studere hvordan mennesker opplever og forholder seg til stedet. Ifølge Berg & Dale (2004) er problemet med denne tilnærmingen at vekten blir lagt på enkeltindividets opplevelse og bevissthet, mens betingelsene som ligger til grunn for disse erfaringene mer eller mindre utelates, og at individene studeres løsrevet fra strukturene. Det er ikke klare skillelinjer mellom disse måtene å se sted på, men heller flytende overganger, og de bør betraktes som komplementære heller enn konkurrerende stedsforståelser.

Ifølge Berg & Dale (2004) har nyere teori om sted forsøkt å sammenfatte og oppdatere de tre tilnærmingene til begrepet sted som ble presentert i forrige avsnitt. De hevder at det er særlig to utviklingstrekk som ligger bak nyere teoretisering av stedsbegrepet. Det første utviklingstrekket er *globalisering*, som har skapt en nytenking rundt begrepet sted. Det har i denne sammenhengen blitt debattert om hvorvidt steder har mistet sin betydning i en globalisert verden. Geografer har argumentert for at steder fortsatt har betydning, men på nye måter. Utfordringen har vært å utvikle en forståelse hvor steder både er forskjellige og gjensidig avhengige. Det andre utviklingstrekket er den *kulturelle vendingen* i samfunnsvitenskapen generelt og geografi spesielt. Disse to utviklingstrekkene har ifølge Berg & Dale (2004) bidratt til utviklingen av en relasjonell stedsforståelse. Den britiske geografen Doreen Massey er en sentral bidragsyter til utviklingen av den relasjonelle stedsforståelsen. Hun vektlegger at et sted, i tillegg til å bli betraktet som noe konkret og fysisk, først og fremst defineres av “overlappende sosiale aktiviteter og sosiale relasjoner, som er i endring” (Røe, 2010:306). Legger man disse to forståelsene til grunn, vil et sted bli betraktet som noe som blir til gjennom menneskers tolkning av sine omgivelser, og som til en hver tid er i endring. Fortellinger om hva et sted er vil derfor alltid være en gjenstand for diskusjon blant ulike aktører, til alle tider. I den relasjonelle stedsforståelse blir steder betraktet som *åpne, dynamiske, gjensidig avhengige*, og at mennesker og steder betraktes som *gjensidig konstituerende* (Berg og Dale 2004). En forståelse av steder som *åpne* vil si at relasjonene strekker seg langt utover det lokale. Stedene er *dynamiske* da de stadig er i endring på grunn av nye relasjoner og interaksjonsmønstre som oppstår. Steder er *gjensidig avhengige* av hverandre, som innebærer at steder blir definert i forhold til andre steder. Steder og mennesker er *gjensidig konstituerende*, da stedet ikke er en romlig container for sosialt liv, det er tvert i mot slik at det er de sosiale relasjonene og prosessene som utgjør stedet (Røe 2002). Stedet kan altså ikke betraktes som noe objektivt eller noe som har en selvstendig identitet, en såkalt “genius loci”.

Denne oppgaven bygger på et sosialkonstruktivistisk syn på sted. Grunnideen er at steder må forstås som sosiale og kulturelle konstruksjoner, og ikke bare som fysiske strukturer, en geografisk avgrensning av det fysiske miljøet, eller som et resultat av fysisk planlegging (Røe 2002). Det vektlegges heller at et sted blir til gjennom prosesser hvor mennesker erfarer og danner seg meninger eller oppfatninger om et sted. Ungdommer, eldre, minoritetsgrupper, lokale myndigheter, planleggere, kvinner og menn er eksempler på ulike grupper, som kan ha forskjellig opplevelse og ideer om hva et sted er, og bør være. Hvem vi er, hvor vi kommer fra og hvem vi møter avgjør hvordan vi opplever et sted og hvilke meninger vi danner oss om det. Man kan si at det skapes fortellinger, bilder, meninger eller forestillinger av steder, som justeres eller bekreftes i kommunikasjon mellom mennesker. Når disse *stedsforestillingene*, eller *stedsrepresentasjonene* kommer til uttrykk i enten samtaler, tekst, eller i handling, så er dette former for *sosial og kulturell praksis*, som til sammen bidrar til å bestemme hva et sted er og blir oppfattet som.

2.1.1 Myter om sted

En stedsmyte er en kollektiv forståelse eller forestilling av et sted (Holloway & Hubbard 2001). Stedsmyter kan defineres som innflytelsesrike fortellinger som former vår fysiske og mentale tilnærming til kjente og ukjente steder. Disse romlige mytene er ikke universelle, og forskjellige mennesker har ulike forståelser og forestillinger om hva steder er. Ifølge Holloway & Hubbard (2001) er myter relasjonelle. Det vil si at karakteristikken til et sted blir satt opp mot et annet sted. Slik noen steder blir for eksempel assosiert med velstand, blir andre assosiert med fattigdom. På samme måte blir menneskene som man forestiller seg at bor på disse stedene oppfattet, noe som igjen kan si noe om deres sosiale status. Selv om disse mytene ikke nødvendigvis representerer sannheten eller hele sannheten, kan de sies å ha konsekvenser for dem som bor på et sted. Røe (2009) påpeker at for beboere i forstedene er det deres egen bostedsnære tilværelse som er viktigst for opplevelsene av, og erfaringene med forstaden. De er imidlertid ikke upåvirket av det som sies og skrives om forstaden de bor i eller forsteder generelt. Diskurser om forstaden og representasjoner av forsteder har betydning for både omdømme utad og identifikasjon, tilhørighet og stolthet, innad.

2.1.2 Tilhørighet til sted

Mennesker tillegger steder mening, og ved å gjøre dem meningsfulle knytter vi en form for tilhørighet til dem. De meningsfulle stedene blir en del av hvem vi er og hvordan vi ser på oss selv, og de inngår som en viktig del av formingen av vår identitet (Holloway & Hubbard 2001). Tradisjonelt sett har geografisk bakgrunn vært en vanlig måte å tilskrive identitet og plassere folk i det sosiale landskapet på i Norge (Wiborg 2003). I dag legger imidlertid geografisk bakgrunn mindre føringer på utforming av identitet enn tidligere, og hvordan geografisk bakgrunn inngår i utformingen av identitet er derfor i økende grad et spørsmål om valg. Identitet er noe man kan oppnå, søke og finne i aktiviteter og på steder. Menneskers identiteter er altså fortsatt også romlig forankret, men ofte på en annen måte enn tidligere, og man kan snakke om at mennesker identifiserer seg med steder.

Å analysere et steds identitet, betyr å se stedet fra en litt annen synsvinkel. Stedets identitet blir en forestilling eller en representasjon som er et resultat av en rekke identifikasjoner, eller dominerende representasjoner som stedsmyter, som er forankret i sosial og språklig praksis. Både menneskers og steders identiteter er imidlertid flertydige og foranderlige (Cresswell 2004). Hvordan folk forholder seg til ulike steder har sammenheng med hvordan steder fremstår for den enkelte og med utforming av egen individuell identitet (Wiborg 2003). Noen steder får større betydning som symbolsk forankring, mens andre har større betydning for utforming av sosiale relasjoner i hverdagslivet. Et sted kan fremstå som multivokalt og multilokalt, det vil si at det representerer flertydige meninger for ulike individer. Man kan trekke paralleller til Bourdieus (1995) teorier om hvordan smak og behag er forskjellig innenfor samfunnsskissene, og hvordan samfunnets sosiale elite distingverer seg ved bruk av blant annet valg av bosted og adresse.

Identitet er ikke noe man har, men noe man skaper seg gjennom en kontinuerlig prosess gjennom individuelle valg, en såkalt "desired identity" (Wiborg 2003). Dette kan knyttes til Savage et al. (2005) sitt begrep "elective belonging", som innebærer at man velger seg et bosted som forteller historier om og indikerer hvordan ankomsten og bosettingen passer med hvordan man ser på seg selv. Jeg skal komme nærmere inn på denne typen tilhørighet i neste avsnitt. Valgene må i det moderne samfunnet legitimeres ut fra individet som uttrykk for autentisitet, det å være seg selv, og identitet konstrueres både ut fra likhet og ut fra hva identiteten står i opposisjon til. Cresswell (2004) belyser forholdet mellom steder og mennesker ved å ta utgangspunkt i dagligtalens begrepspar "in place – out of place". Han hevder at ting

eller personer har tilhørighet til noen steder og andre ikke, og at man finner *sitt* sted i relasjon til andres sted. Sted brukes her som noe mer enn en romlig preferanse, og er relatert til identitet.

Ifølge Rose (1995) relaterer mennesker sted og identitet på tre måter. Mennesker kan identifisere seg *med* et sted, *mot* et sted eller det kan *la være* å identifisere seg med et sted. Ved å identifisere seg *med* et sted er identitet koblet til et sted på en måte som gjør at mennesket føler at det hører hjemme. Ved å identifisere seg *mot* et sted, identifiserer man seg ikke med stedet. Dette kan gjelde nære steder som man kjenner, og fjerne steder som man kun kjenner gjennom myter. Årsakene til at man *lar være* å identifisere seg med et sted kan være at andre steder står svært sentralt i identitetsprosjektet til personen. Et eksempel på dette kan være at for folk i Europa er følelsen av å være europeer underordnet følelsen av å være for eksempel norsk eller engelsk. En annen grunn til at man *lar være* å identifisere seg med et sted, kan være at man er fremmed på stedet, og at man som for eksempel på grunn av krig har blitt tvunget til å flytte til et annet sted. Innflyttere som føler at de ikke har valgt sitt nye hjemsted, men havnet der av en eller annen grunn, for eksempel jobb, kan også gi uttrykk for en likegyldighet til stedet, særlig hvis bostedet oppfattes som midlertidig (Berg & Dale 2004).

2.1.3 Valgt tilhørighet til sted

Tilgjenglighet og nærhet til arbeid, fritidsaktiviteter og slektninger kan være viktig for mange når de skal velge bosted. Men bak valget av bosted ligger det ifølge Savage et al. (2005) i tillegg en vurdering av et steds symbolske karakteristikk, som for eksempel stedsmyter, som kan beskrives som stedets *aura*. *Magiske steder* er ifølge Savage et al. (2005) steder som har en iboende betydning som et innviet sted for kulturell praksis, en type aura som funksjonelle steder ikke har. Å velge et magisk sted betyr at man også velger seg en livsstil som man identifiserer seg med.

Tradisjonelt blir tilhørighet sett på som tilknytning til det som er nær deg. Det innebærer at man kjenner andre mennesker i området, at man er sosialt aktiv i nabolaget og at man kjenner lokale tradisjoner. Savage et al. (2005) hevder gjennom sin studie av forsteder til Manchester i England at det tradisjonelle synet på tilhørighet ikke lenger er like tydelig. Det de finner er at beboernes forhold til naboene er organisert rundt en etikk de kaller *respektfull distanse*. Tilhørighet trenger altså ikke bety at man må involvere seg lokalt, men fremkaller heller en

tilknytning til et fjerntliggende sted. For å forstå denne typen tilhørighet bruker Savage et al. (2005) begrepet "elective belonging", eller på norsk *valgt tilhørighet*, som er en dialektisk spenning mellom avstand og nærhet, instrumentell og funksjonell stedsorientering på den ene siden, og følelser og lengsler på den andre siden. Dette innebærer at man velger seg en tilhørighet, på bakgrunn av økonomisk og kulturell kapital, og at stedstilhørigheten i mindre grad er avhengig av sosial kapital. Et sted er med denne typen tilhørighet et sted er hvor man utøver sin identitet. Individuer knytter sin identitet til deres valgte bosted, og de forteller historier om indikerer hvordan deres ankomst og bosetting passer med hvordan de ser på seg selv. Man trenger ikke ha vokst opp eller bodd lenge på et sted for å få en følelsesmessig tilknytning til det. Mennesker skaper sin identitet, en "desired identity" som Wiborg (2003) beskriver, gjennom å identifisere seg med steder som er viktige for dem. Slik kan mennesker føle seg hjemme selv om de ikke har kontakt med naboer, eller har noen bolighistorie i området. Denne typen valgt tilhørighet er avhengig av at mennesker har et relasjonelt syn på sted, og deres evne til å relatere sitt bosted til andre potensielle områder, slik at meningen ved stedet de bor på blir vurdert og dømt i forhold til sin relasjonelle mening.

Savage et al. (2005) finner i sin studie av forsteder til Manchester at de som kan forklare hvorfor de bor der de bor, og som kan knytte sitt bosted til sine valg og omstendigheter, er de som føler seg mest "hjemme". Studien viser også hvordan personer med ulike typer kapital tiltrekkes av ulike steder. Dette gjøres ved å definere de fire ulike forstedene de har studert som *tomme steder* eller *fulle steder*. Ramsbottom og Wilmslow er definert som tomme steder, da de blir karakterisert av beboere som *pene* steder med god lokalisering i forhold til jobb, familie og slektninger. Disse to forstedene tiltrekker seg den økonomiske eliten som søker *pene* steder, og med sin relative lave kulturelle kapital er ikke interessen så stor for den ekte kvaliteten til stedet. Cheadle og Chorlton er definert som fulle steder, og personer tiltrekkes til disse forstedene på grunnlag av sin sosiale kapital, og de sosiale båndene de allerede har til stedet før det flytter dit. Stedene har også kvaliteter som gjør at kulturell kapital, og ofte også sammen med sosial kapital, avgjør beslutningen om å bosette seg der. Chorlton blir sett på det stedet hvor kulturell kapital har mest å si, det er et sted for den kulturelle eliten. Den velstående forstaden Ramsbottom blir definert som et tomt sted og et magisk sted på samme tid, noe som ifølge Savage et al. (2005) sammenfatter to av karakteristikene i konseptet *valgt tilhørighet*. Ved å vært et tomt sted innebærer dette at beboere ikke nødvendigvis trenger å involvere seg lokalt, men ved å være *magisk* har stedet en iboende betydning.

2.2 Sted, habitus og kapital

Steder er viktige som utgangspunkt for sosiale arenaer hvor identitet kan skapes og bekreftes, og for hvordan man selv skaper sin egen identitet. For å forstå hva som kan ligge bak disse valgene et menneske tar når de skaper sin identitet, og hvorfor et menneske føler tilhørighet til noen steder og ikke til andre, er Bourdieus teorier om *habitus* og hans forståelse av ulike *kapitalformer* relevante.

Habitus et begrep som benyttes for å analysere relasjoner mellom individers posisjon i det sosiale rommet og deres egne valg, altså hvordan de posisjonerer seg selv og hvordan dette bidrar til å opprettholde makthierarkier (Dovey 2010). Habitus er individers og gruppers sosiale disposisjoner til å tenke, oppfatte verden og handle. Habitus fletter sammen ”habit” og ”habitat” for å konstruere både en følelse *for* sted og en følelse *av* ens eget sted i et sosialt hierarki. Individer og grupper uttrykker aktivt sin habitus gjennom sine handlinger. Individets habitus preges av den dominerende habitus i den sosiale gruppen individet tilhører. Habitus innebærer sosiale praksiser som blir tillært i barndommen og kroppsliggjort, og man kan si at habitus er en form for *spilleregler* som man benytter i det sosiale liv. En følelse av å ikke vite hvordan man skal opptre i visse sosiale situasjoner skyldes ofte at man mangler kunnskap om hvilke spilleregler som gjelder. Habitus blir ikke kognitivt forstått, men heller internalisert og kroppsliggjort. Habitus former sosiale praksiser men blir også formet av sosiale praksiser, og er både en tilstand for mulighetene til sosial praksis og sted for dens reproduksjon. Livsstil og smak, som ofte innebærer en avsmak for andre gruppers smak, er viktige deler i en persons habitus. Habitus skaper felles perspektiver på omverdenen og på individers selvforståelse, og er et middel for å distingvere seg fra andre grupper (Dovey 2010).

Et *felt* er et sosialt rom som strukturerer strategisk handling for kontroll over ressurser som er konstruert som former for kapital (Dovey 2010). Den sosiale verden er splittet i en rekke delvis autonome felt, hvert med sin egen logikk eller virkemåte. Feltet er der vi som personer eller institusjoner agerer innenfor. Et felt kan på denne måten også representere ulike steder og områder, for eksempel boligmarkedet. Habitus kan forstås som en slags følelse av hvordan spillet i et felt fungerer. Når det er samsvar mellom habitus og felt er folk komfortable, og man kan si at det føler en slags tilhørighet (Savage et al. 2005). Hvis det ikke finnes et samsvar vil

folk føle seg ille til mote og forsøke å flytte seg, både sosialt og romlig.

2.2.1 Kapitalene

I Bourdieus teorier forstås kapitalbegrepet som noe mer enn det rent økonomiske, og innebefatter også ulike andre ressurser som aktører og institusjoner har tilgang på. Bourdieu mener at ulike grupper har forskjellig volum av kapitaler. Han identifiserer tre kapitalformer, henholdsvis økonomisk, sosial og kulturell kapital (Dovey 2010). De ulike formene for kapital kan ha en symbolsk funksjon, og fungerer da som en symbolsk kapital. Alle formene for kapital er nær bundet sammen og delvis konvertible med hverandre. *Økonomisk kapital* forstås som en materiell rikdom, og tilgang på økonomiske verdier i form av penger, eller andre verdier som kan omsettes til penger, for eksempel fast eiendom.

Kulturell kapital er akkumuleringen av manerer, referanser, kunnskap og egenskaper, tilegnet gjennom utdanning og oppvekst (Dovey 2010). Det finnes tre typer kulturell kapital; kroppsliggjort, objektivisert, og institusjonalisert kapital. Den kroppslige kulturelle kapitalen er komponentene i habitus som gir oss kapasitet til å handle på en måte som viser klasse, manerer, smak og preferanser. Objektivisert kulturell kapital er kapasiteten til å konsumere og velge ting som design, arkitektur og bosted. Det er altså ikke besittelsen av tingene som er det viktige, for de kan kjøpes for penger. Institusjonalisert kulturell kapital får man gjennom utdanning. Universitetsavgift er et eksempel på hvordan økonomisk kapital kan bli omgjort til kulturell kapital.

Sosial kapital er en ressurs som er forbundet med sosiale relasjoner og sosiale nettverk av familie, venner, klubber, skole og samfunn (Dovey 2010). Sosial kapital er basert i klassetilhørighet, institusjonalisert i en form av eksklusive klubbmedlemskap og adelige titler. Sosial kapital er i motsetning til kulturell kapital en kollektiv ressurs basert på gjensidighet. Følelser som tillitt, solidaritet og felleskap er indikatorer på høy sosial kapital, hvorimot frykt, fremmedgjøring og isolering indikerer en mangel. Man kan skille mellom to former for sosial kapital, *bonding* og *brobygging*. Bonding forsterker solidaritet og identitet, ekskluderer ulikhet og skaper tette nettverk. Brobygging etablerer svakere sosiale bånd og bygger åpne bekjentskapsnettverk. Når en person har gode forbindelser, har han eller hun mye brobyggingskapital. Bygninger og nabolag bygger og strukturerer sosiale nettverk. Det

materielle miljø muliggjør utviklingen av sosial kapital, men hindrer den også i mange tilfeller. Bonding finner vanligvis sted inne i bygninger, hvor brobygging derimot er mer vanlig i nabolag.

Symbolsk kapital er ikke en type kapital, men en funksjon alle kapitalene kan ha (Dovey 2010). En kapital kan bli symbolsk når den miskjennes som kapital og heller anerkjennes som en rettmessighet. Kapital eksisterer og fungerer som symbolsk når den står i relasjon til en habitus som er predisponert til å oppfatte det som et symbol. Symbolsk kapital blir ofte uttrykt gjennom estetikk og kulturell produksjon. En viktig del av definisjonen til symbolsk kapital er at den er en benektet kapital, den blir ikke sett på som en form for kapital. Dovey (2010) beskriver at produksjonen av symbolsk kapital er en form for alkymi hvor sosial klasseinndeling blir naturalisert. Basen i denne alkymien er at de hverdagslige disposisjonene av habitus er tildekte. De kunne selvsagt lett blitt avslørt, men da ville ikke denne mistolkingen ha virket. Symbolsk kapital er et nullsum spill, da det kun er en viss mengde distinksjon og prestisje som kan distribueres. Hvis alle har bolig med en ”fin” adresse, vinner ingen den symbolske kapitalen.

2.2.2 Sted, makt og smak

Ifølge Bourdieu (1996) gir besittelse av ulike former for kapital en makt over rommet, noe som kommer til uttrykk i blant annet den fysiske romfordelingen og fordelingen av goder og tjenester. En persons posisjon i det sosiale rommet uttrykkes blant annet gjennom det stedet i det fysiske rommet vedkommende befinner seg. Den sosiale posisjonen en person har uttrykkes kanskje enda sterkere gjennom personens faste plassering, som bosted og arbeidssted, og den plassen han eller hun har rett til å oppta i rommet gjennom sine eiendommer.

Bourdieu (1996) hevder at kapitalen gjør det mulig å holde avstand til uønskede personer og innretninger, samtidig som man nærmer seg ønskede personer og innretninger. Nærhet i det fysiske rommet åpner for at nærheten i det sosiale rommet får spille seg fullt ut gjennom at sosial kapital lettere akkumuleres. Han påpeker videre at man kan rent fysisk oppta et bosted uten å bo der i egentlig forstand, dersom en ikke har en bestemt habitus. Ifølge Bourdieu (1996) kan det være vanskelig å tåle fysisk nærhet til mennesker en står langt fra sosialt. En person må innfri de krav et rom stiller for ikke å føle seg feilplassert, og ha egenskapen som det å kunne oppta et sted på en legitim måte. Rom utelukker alle de som ikke besitter de ønskede

egenskapene, enten gjennom fysisk utestenging eller gjennom sosial eksklusjon. Han gir et eksempel på hvordan beboere i et velstående boligområde som oppfyller de ønskede egenskapene får en form for symbolsk vigsling gjennom å la dem få ta del i den kapitalen som er blitt akkumulert av alle beboerne sammen.

Et stort forbruk av rom er ifølge Bourdieu (1996) en av de fremste formene for framvisning av makt. Det er i forholdet mellom fordelingen av goder i rommet at verdien av de ulike områdene i det tingliggjorte sosiale rommet defineres. De sjeldneste og mest eksklusive godene, og deres innehavere, konsentreres på visse steder i det fysiske rommet. Disse stedene blir derfor stående i en motsetning til de stedene som først og fremst samler de mest resurssvake. Rommet er et sted hvor makt utøves og bekreftes som symbolsk vold, en vold som ikke erkjennes. Bosted er blant annet en viktig bestanddel i maktens symbolikk, da det tingliggjorte sosiale rommet er gjenstand for kamper. Utbyttet rommet kan gi kan komme i form av lokalisering, som for eksempel ved å ha en prestisjetung adresse eller å være plassert nær ønskede goder og aktører, som i Snarøyas tilfelle blant annet er tilgang til sjøen. Bourdieu (1979) hevder at overklassen opprettholder og bekrefter sin klasseposisjon og makt gjennom blant annet sin livsstil og smak. Han påpeker at det finnes like mange former for smak og livsstiler som det finnes ulike typer habitus, men den livsstilen som sterkest uttrykker sosial ulikhet er den hvor man konsumerer luksusvarer og kulturelle varer. Smak og behag er forskjellig innenfor samfunnsklassene, men samfunnets sosiale elite distingverer seg også ved bruk av blant annet valg av bosted og adresse (Bourdieu 1995). Smaken har sitt utgangspunkt i habitus, og personer skiller seg fra hverandre ved hvordan de skiller mellom det vakre og det stygge, det utsøkte og det alminnelige eller vulgære. Gjennom disse skillene uttrykkes eller avsløres den posisjonen personen har i samfunnet. Ifølge Bourdieu (1995) besittes den legitime smaken, eller med andre ord, den riktige smaken, av overklassen. Legitim smak er karakterisert av at utseende er tillagt mer vekt en funksjon, en distanse som bare få mennesker har råd til.

2.3 Oppsummering

En vanlig definisjon av sted er et rom som er gjort meningsfulle av mennesker. Cresswell (2004) hevder at et sted har tre aspekter; sted som *location*, *locale* og *sense of place*. Min oppgave benytter seg delvis av aspektet *sense of place*, ved at forståelsen av stedet dannes

gjennom fortellingene til informantene jeg har intervjuet, og hvordan de tolker og oppfatter Snarøya. Men problemet ved dette aspektet, som Berg & Dale (2004) påpeker er at forutsetningene for hvordan personer tolker og oppfatter et sted ikke blir vektlagt. Geografen Doreen Massey er en av de sentrale personene bak en relasjonell stedsforståelse som tar høyde for nettopp dette. Hun vektlegger at et sted først og fremst defineres av sosiale aktiviteter og relasjoner, som stadig er i endring (Røe 2010). I en relasjonell forståelse av sted blir steder sett på som; *åpne*, ved at relasjonene strekker seg langt utover det lokale; *dynamiske*, da nye relasjonsmønstre og interaksjonsmønstre oppstår; og til slutt *gjensidig avhengige*, ved at steder er avhengige av hverandre, og steder og mennesker er gjensidig konstituerende. Denne forståelsen av sted bruker jeg som utgangspunkt når jeg studerer Snarøya i oppgaven. Hvordan informantene oppfatter og tolker Snarøya er basert på ulike betingelser. Stedsmyter er blant annet med på å påvirke hvordan beboere i en forstad opplever bostedet sitt (Røe 2009).

Mennesker føler tilhørighet til steder som er meningsfulle for dem, og ifølge Holloway & Hubbard (2001) inngår de som en viktig del av utformingen av vår identitet. I oppgaven diskuterer jeg hvorvidt beboere på Snarøya føler tilhørighet til bostedet sitt, og hvilken type tilhørighet de har til stedet, og hvordan stedet inngår i utformingen av deres identitet. Wiborg (2003) hevder at identitet ikke er noe man har, men noe man skaper seg gjennom en kontinuerlig prosess gjennom individuelle valg, en såkalt "desired identity". Man kan trekke sammenligninger til Savage et al. (2005) begrep om "elective belonging", som innebærer at man velger seg en tilhørighet på grunnlag av økonomisk og kulturell kapital, og at stedstilhørigheten i mindre grad er basert på sosial kapital.

Teorier om habitus og kapitalene er relevante for å forstå hva som ligger bak en persons smak og valg. *Habitus* er individers og gruppers sosiale disposisjoner til å tenke, oppfatte verden og handle (Dovey 2010). Kapitalene betegner ulike ressurser som aktører og institusjoner har tilgang på. Bourdieu identifiserer tre ulike former for kapital; økonomisk, kulturell og sosial kapital. Kapitalene kan ha en symbolsk funksjon, og fungerer da som en symbolsk kapital.

Snarøya blir betegnet som en velstående forstad. En persons sosiale posisjon uttrykkes ifølge Bourdieu (1996), sterkest gjennom personens faste plassering, som bosted. Bourdieu (1979) hevder at overklassen opprettholder og bekrefter sin klasseposisjon og makt gjennom livsstil og smak, som kan innebære hvordan man velger seg bosted.

3 Forstaden

I oppgaven retter jeg søkelyset mot den norske velstående forstaden. Det finnes imidlertid relativt lite litteratur om norske og skandinaviske middelklasse og øvre middelklasse forsteder, jeg vil derfor benytte perspektiver fra den angloamerikanske litteraturen.

Forstaden er et omstridt sted, ifølge Røe (2009). Han peker på hvordan forstaden kan diskuteres som fenomen, enten det gjelder dens sosiale, kulturelle, eller miljømessige sider. Han viser også til at det finnes en diskusjon rundt ulike forsteder og forstadstyper, og om hvorvidt de er gode leveområder og oppvekstmiljøer. På grunnlag av dette er det derfor vanskelig å finne en enkel definisjon på hva som karakteriserer forstaden. Forstaden er først og fremst et bosted, selv om det finnes arbeidsplasser og ulike tjenestetilbud i forstedene. Det finnes ingen bestemt grense som skiller urbane og suburbaner områder (Beauregard 2006). Selv om områder som går under betegnelsen forstad preges av store variasjoner i forhold til sosiale klasser, historie og kultur, er det ifølge Harris og Larkham (1999) fem aspekter som i varierende grad går igjen i beskrivelser av forstaden i den nord-amerikanske, britiske og australske litteraturen:

- En perifer lokalisering i forhold til et dominerende bysentrum.
- Et delvis (eller fullstendig) boligpreg.
- Lav tetthet, ofte med et desentralisert bebyggelsesmønster og høy andel selveie.
- En distinktiv kultur, eller levesett.
- En egen identitet, ofte forankret i lokale myndigheter.

Man skal imidlertid være forsiktig med på overføre disse trekkene til nordiske forhold. Røe (2009) peker på at mange av forstadsboligene som ble bygget i Norge fra 1950-tallet til 1970-tallet, var flerfamiliehus (rekkehus og tomannsboliger) og blokkbebyggelse. Han peker også på at norske og europeiske forsteder bar preg av en større grad av offentlig planlegging, sammenlignet med den amerikanske "urban sprawl", som var en konsekvens av en omfattende veiutbygging som gjorde bykjernen mer tilgjengelig for mennesker bosatt i stadig større avstand fra sentrum. I USA er det gjerne de endeløse rekkene av identiske eneboliger som har blitt den dominerende representasjonen av "suburbia", mens man i Norge i tillegg gjerne knytter forstadsbetegnelsen til de mer kompakte drabantbyene.

3.1 Framveksten av forstaden

Termen *suburbia* kommer fra *sub* og *urbe*, som henholdsvis betyr *under* og *by* (Harris og Larkham 1999). Men *urb* kunne også tidligere bety fort eller slott. Ifølge Røe (2009) har forsteder eksistert like lenge som det har eksistert byer. Harris & Larkham (1999) beskriver hvordan forstedene i middelalderen var et sted hvor de fattige bodde, de som ikke hadde råd til å betale skatt til byen og dermed ikke kunne benytte seg av byens fasiliteter og beskyttelse, men som likevel var avhengige av byen. Aktiviteter som ikke passet innenfor bymurene, som for eksempel helsefarlige industrier som garverier, ble ofte plassert i utkanten av byen eller utenfor byens murer, og det var som regel rundt slike industrier eller langs innfartsåren til byen at forsteder vokste fram. Røe (2009) peker på at en slik form for uregulert forstadsbebyggelse også senere utgjorde en del av den store veksten i byene under industrialiseringen. Som i Oslo for eksempel, der trehusforsteder som Kampen, Rodeløkka og Vålerenga fikk vokse fram utenfor byens grenser uten de krav til regulering og murtvang som bymyndighetene krevde. Myhre (2008) viser hvordan Eilert Sundt beskrev Oslo og det såkalte *mellomlandet* 1850-tallet:

”Christiania består på en måde af to slags by-anlæg. Der er først den indre del, som fra først af var bestemt til at danne Christian den 4des by, med regelmæssige gadeløb og for det meste anseelige huse. Men rundt om denne eldre del av byen har der siden samlet sig flere uregelmæssige klynger af huse, udad imot landet. Det er forstæderne, som man kaller dem” (Myhre 2008:1).

En annen type forsteder utviklet seg da den velstående delen av befolkningen flyktet fra byene for å slippe unna de overfylte og forurensende bykjernene (Knox 2008). London ble på 1800-tallet stadig mer overbefolket og forurenset. Borgerskapet flyttet ut av bykjernen til store villaer i landlige omgivelser utenfor byen, mens arbeidsplassene ble værende igjen i byen (Røe 2009). Forstadslivet var da i første omgang forbeholdt de rike som hadde råd til transport mellom forstaden og byen. Myhre (2008) viser hvordan også Oslo har eksempler på slike villaforsteder for velstående borgere. Han viser til hvordan bymarka, som lå vest i byen, fikk en omfattende løkkebebyggelse hvor byens borgerskap trakk ut om sommeren, og rundt midten av 1800-tallet begynte mange å bosette seg fast på løkkene. Myhre (2008) betegner byggingen av Homansbyen bak Slottsparken, som begynte i 1858, som Vestkantens fødsel.

Da det på begynnelsen av 1900-tallet ble utviklet skinnegående transport, noe som økte tilgjengeligheten mellom bykjernen og områdene utenfor byen, eskalerte forstadsutviklingen. Men det var med massebilismen at forstaden ble en beboelsesform og forstadslivet en livsform for massene.

3.2 Forsteder som sosiale samfunn

Ifølge Clapson (2003) er det tre karakteristikk som definerer den pro-suburbane myten, eller drømmen om forstadslivet som han kaller det. Det første er unngåelsen av å bo i byen, men likevel en nærhet til byen med dens fasiliteter. Den andre karakteristikken er et ønske om et hus med hage. Den tredje karakteristikken til forstadsdrømmen er forstaden i seg selv, og et ønske om et bomiljø av høy kvalitet. Med bomiljø menes her et steds materielle og sosiale kvaliteter. Clapson (2003) hevder at for majoriteten av forstedene spiller det sosiale miljøet den viktigste rollen i forhold til nabolagskvaliteten, da folk ønsker å bo med mennesker som tilhører samme sosiale klasse og har lik status som dem selv.

Røe (2009) påpeker hvordan den moderne forstaden allerede fra starten av ble kritisert som beboelsesform. Kritikerne mente at forstedene ødela byene, de brøt med byidealet og særlig med den europeiske forestillingen om urbanitet. Forstedene representerte ifølge kritikerne en livs- og beboelsesform som ikke bygde på de riktige kulturelle verdiene, eller hadde de riktige sosiale ambisjonene. Forstaden ble beskyldt for å være homogen, både sosialt og materielt, og for å ikke ha et sosialt fellesskap. Nettopp på grunn av denne beskrivelsen av forstaden som pregløs, ble den karakterisert som et *ikke-sted*. På denne tiden ble forstaden ut fra et feministisk perspektiv betegnet som et isolat for kvinnene, som ofte var hjemmевærende (Røe 2009). Ved å være lokalisert i forstaden hadde de liten tilgang til byens fasiliteter og muligheter. Forstaden ble også kritisert for et lite effektivt arealbruk. Den spredte bebyggelsen gjorde byggingen av infrastruktur dyr, kollektivtilbudet ble vanskelig å opprettholde, noe som medførte at bilbruken økte. Forstadsutbygging ble dermed sett på som en lite bærekraftig utvikling. Ifølge Røe (2009) har debatten vært mer omfattende i USA enn i Europa. Det kan ha sammenheng med at masseurbaniseringen startet på et tidligere tidspunkt enn i Europa.

I den anti-suburbane myten blir forstaden kritisert for å ikke ha et sosialt fellesskap. Lupi & Musterd (2006) har identifisert tre argumenter som går igjen i debatten om det sosiale liv og sosiale bånd i forstaden, det er *Lost*, *Saved* og *Transformed*. Putnam (2000) kritiserer i boken *Bowling alone* forstaden og karakteriserer den som en syndebykk for tapet av sosial kapital i det amerikanske samfunnet. Nabolaget i forstaden blir i boken karakterisert som et sted hvor privatlivet er ekstremt dominant, og fokuserer på det voksende skillet mellom hjem og arbeid,

den økende segregasjonen og homogeniteten i forstaden, og svekkelsen av sivilisert engasjement. Kritikere av Putnam hevder at nedgangen i sosial kapital er mindre tydelig i europeiske forsteder enn i amerikanske, som han tar utgangspunktet i (Devine et al. 2008). Lupi & Musterd (2006) kaller dette synet på forstaden som Putnam representerer for et *lost*-argument, som henspiller på tapet av sosial kapital. De hevder at dette synet på forstaden har dominert både den populære og akademisk litteraturen. Det samme synet på forstaden og forstadsutvikling har også funnet veien inn i politikken og myndighetene i USA og Europa. Dette ser man gjennom for eksempel bevegelsen New Urbanism, som jobber for å skape et fellesskap gjennom arkitektur og planlegging, ved å gjenskape tradisjonelle nabolag. Lupi & Musterd (2006) stiller seg i midlertidig kritiske til denne påstanden og påpeker at en stor andel av vestens middelklasse i mer eller mindre suburbane områder, noe man kan ikke anta at gjøres ufrivillig.

Saved-argumentet går ut på at man kan finne et sosialt fellesskap i forstaden. Herbert Gans (1967) hevder at forstadsbeboeren utvikler en fellesskapsfølelse, i form av lojalitet til stedet og identifisering med lokale organisasjoner og sportsklubber. Han studerte det sosiale liv i forstaden Levittown, og her fant Gans at det var et sosialt fellesskap, hvor folk stolte på naboen sin og hjalp hverandre.

De to argumentene nevnt over, fokuserer begge på fellesskapsspørsmålet. Ifølge Lupi & Musterd (2006) fokuserer derimot *transformed*-argumentet på privatisering, kontroll og sosial mobilitet som karakteristikk av forstadslivet. Folk velger forstaden for å bo godt med familien sin, ikke med naboene sine, og at privatlivet er viktig. En god nabo er en som er der når du trenger han, men som ikke er ”at your back all the time”. Folk vil ha et pent og ryddig nabolag, og ser på fremmede mennesker og andre ukjente elementer som potensielle trusler. Jeg skal komme nærmere inn på denne studien senere i kapitlet. Lupi & Musterd (2006) hevder at lokalsamfunnet ikke kan bli sett på som det eneste stedet hvor sosialt fellesskap kan utvikle seg. De hevder videre at det heller ikke er i den konteksten hvor et fellesskap naturlig blir skapt, fordi folk i dag blir integrert gjennom løsere nettverk. I tillegg mener de at *lost*- og *saved*-argumentene gir unøyaktige beskrivelser av solidaritet og sosiale bånd og stedstilknytting i den moderne forstaden, og at forstadslivet ikke har ført til en sosial krise. Det man ser er heller symbolsk for moderne, transformert sosialt fellesskapet. Ifølge Lupi & Musterd (2006) ser man i nye forsteder mer tydelig de moderne verdiene som privatliv, ønsket om en individuell boligsituasjon og kontroll over miljøet. Over tid har boligområdene blitt mer urbane, men den suburbane ideologi er fremtredende. På grunn av den økende urbaniseringen av forstaden har

det oppstått en ny form for lokal sosial kontroll og sosialt fellesskap i forstaden. Symptomer av denne prosessen, som ”gated communities”, er bevis på den suburban transformerte lokale fellesskapet, kalt ”the collective organisation of privacy”.

3.2.1 Moralsk minimalisme

Studien til Baumgartner (1991) undersøker hvordan mennesker i en velstående forstad til New York City håndterer konflikter. I forstaden hun studerer finner hun sjelden åpne konflikter. Det oppstår klager, men det blir sjelden konfrontasjoner. I stedet finner hun en unngåelse og tilbakeholdenhet i forhold til konflikter. Dette kaller hun *moralsk minimalisme*. Det er kort sagt er hva som *ikke* blir gjort når uro oppstår. Folk ønsker ikke konflikter, og resultatet er at man overser eventuelle fornærmelser eller provokasjoner. Baumgartner (1991) finner at beboerne er for sosial kontroll i den tradisjonelle forstand, så lenge de selv ikke blir en involverende part og forblir anonyme. De ønsker med andre ord at en tredjepart skal gripe inn i alvorlige saker, som for eksempel politiet. Men en annen form for tredjepart kan også være en velforening eller et reglementet for estetisk utseende i nabolaget. Resultatet av dette er en omfattende stillhet man ofte finner i forstaden. En slik fredlig måte å leve på mener hun kommer fra flyt i sosiale relasjoner, manglende sosial integrasjon og en relativ likegyldighet blant folk. Det at innbyggerne i forstaden skjærer sitt privatliv og ikke engasjerer seg i eventuelle konflikter gjør at de heller ikke engasjerer seg i nabolaget generelt. Bak dette hevder Baumgartner (1991) at det eksisterer en sensitiv, beskyttende og antivoldelig holdning, som på den ene siden leder til orden og harmoni, og på den andre skaper det fragmentering og mistillit. Den mistilliten har i noen tilfeller ført til installasjon av overvåkningskamera og gjerder, som for eksempel såkalte ”gated communities”, som Baumgartner kanskje ville kalt et ekstremt tilfelle.

Ifølge Baumgartner (1991) står den moralske minimalismen sterkere i mer velstående forsteder. Hun tar utgangspunkt i sin forskning på amerikanske forsteder da hun argumenterer for dette. Hun peker på at majoriteten av de med høy status i USA bor i forstaden. Beboere i forstaden er gjennomsnittelig godt utdannet og har en relativt god inntekt, de eier som regel egen bolig, og det er generelt lite arbeidsledighet. Den velstående forstaden er ofte et homogent sted, noe som kan være en del av årsaken til at det oppstår færre konflikter. Men forstaden er også fysisk og sosialt konstruert på en måte som gir mye privatliv og separasjon. Det er ikke uvanlig at

beboerne ikke kjenner hverandre. Det sosiale liv foregår som regel i private hus og hager, og i mindre grad på såkalte semi-private steder som skolen. Det finnes lite liv i gatene, og menneskene reiser som regel til og fra husene sine i privatbiler. Baumgartner (1991) karakteriserer forstaden som et sted med svake sosiale bånd.

3.3 Tilhørighet i forstaden

Stedsfølelse er noe mer enn bare de bebygde omgivelsenes estetiske kvaliteter. Ifølge Knox (2008) er stedsfølelse alltid sosialt konstruert. Et essensielt element i den sosiale konstruksjonen av sted er det eksistensielle behovet mennesket har til å se seg selv i forhold til den materialistiske verden. Mennesker definerer seg selv gjennom sitt sosioromlige miljø. Ifølge Røe (2009) vil mennesker som flytter til en forstad, enten allerede ha noen fragmenter av stedsbilder og stedserfaringer fordi de kjenner til forstaden eller mennesker som bor der, eller så vil de begynne å konstruere stedsbildet nærmest fra bunnen av. Under denne prosessen konstruerer de også en del av sin livsverden, som i stor grad er valgt gjennom deres habitus. Dette innebærer en tilknytning til den materielle, det sosiale og den symbolske betydningen av sted. Konstruksjonen av en stedsidentifikasjon vil bygge på både sosial og kulturell kapital, i varierende grad. Røe (2009) beskriver videre at en identifikasjonsprosess der den sosiale kapitalen er viktig, vil opplevelsen av tilhørighet og identifikasjon med boområdet ha en sammenheng med relasjonene man har til andre innbyggere. Den sosiale kapitalen kan være delvis tilstede før man flytter til en forstad fordi man allerede har relasjoner til mennesker i området, eller fordi man har vokst opp der. I en identifikasjonsprosess basert på kulturell kapital, vil opplevelsen av tilhørighet dreie seg om forstaden har en karakter, eller et image, man ønsker å assosieres med, som for eksempel arkitektur eller befolkningssammensetning (Røe 2009).

Lupi og Musterd (2006:810) har identifisert ulike måter å knytte seg til sted på i sin undersøkelse av lokalsamfunn i nederlandske forsteder;

- Økonomisk: funksjonalitet/sosio-økonomisk status og behov.
- Sosialt: faktiske sosiale kontakter og forestilte samfunn.
- Kulturelt: identifisering i forhold til andre beboere, det bygde miljø; stolthet og status.
- Politisk: involvering i organisasjoner og enkeltsaker, både passivt og aktivt.

- Rotfestet («habitual»): følelser knyttet til det å ha bodd på stedet i lengre tid, vanemessig tilhørighet.

Lupi og Musterd (2005) understreker at de ulike faktorene ikke kan forstås helt atskilt fra hverandre og at de kan knyttes til sted på ulike geografiske nivå. Faktorene er formulert for å kategorisere og kvantifisere tilhørighet i en statistisk populasjon, en måte å undersøke stedstilhørighet på som står et godt stykke unna den kvalitative tilnærmingen, som denne undersøkelse har. En slik inndeling kan likevel være fornuftig i en kvalitativ studie av stedstilhørighet, fordi de innebærer en konkretisering av hva tilhørighet er (Campbell 2009). Selv om kategoriene til dels er overlappende vil det være mulig å avdekke sterkere og svakere tilhørighet ved å se på hvor mange og hvilke typer bånd til stedet den enkelte gir uttrykk for.

3.4 Elitens forstad

De ulike karaktertrekkene til forstedene reflekterer de ulike klasseinndelingene (Clapson 2003). Forstedene har fysiske karaktertrekk som beskriver hvilken samfunnsklasse som er bosatt hvor. Ifølge Daloz (2010) har overklassen en tendens til å definere seg selv på grunnlag av materialistiske symboler. Gjerne gjennom store hus med særegen arkitektur, store hager og eiendommer. Dette brukes som et kjennetegn for sosial status og indikerer elitens overlegne status ovenfor underklassen. Størrelsen på boligen og stedet den er lokalisert er også viktige elitistiske strategier, og i noen tilfeller kan stedet boligen er lokalisert på være viktigere enn selve boligen. Daloz (2010) hevder videre at det er andelen sosial og kulturell kapital et menneske besitter som avgjør hvilket type landskap det blir tiltrukket av. Den økonomiske kapitalen avgjør hva en person har råd til. Den sosiale distinksjonen innebærer en form for krav om overlegenhet, spesielt når det kommer til å hevde seg selv over andre, er eksterne symboler veldig viktige. Hvilken grad av synlighet tegnene som er assosiert med høy sosial status har, har sammenheng med vedkommendes habitus. Dette er noe som imidlertid varierer i ulike kontekster, kulturer og sosiale grupper og klasser (Savage 2008). I Norge har man for eksempel en mer beskjeden måte å demonstrere sin materialistiske velstand på enn i for eksempel USA. Jeg skal i de neste avsnittene vise to ulike fortellinger om den velstående forstaden, begge er fra studier gjort i amerikanske forsteder.

3.4.1 Vulgaria – forstaden for de nyrike

Forstadsutbygging i USA er i stor grad markedsstyrt, noe som har vært med på å produsere et mangfold av forstadstyper (Røe 2009). Dette i motsetning til forstadsutbyggingen i Norge som i langt større grad er styrt av offentlig planlegging og sosialpolitiske målsettinger, og som har skapt andre typer forsteder og færre forstadstyper. Knox (2008) hevder at nyliberalismen og konsumkulturen har endret idealene og skapt et nytt landskap. Han hevder videre at landskapet i de amerikanske velstående forstedene er i stor grad preget av storhet og ”bling”, og blir karakterisert som vulgært. Men ifølge Knox er ikke vulgaritet et nytt fenomen i det suburbane landskapet, og det er heller ikke utelukkende representert i USA.

Det vulgære, som Knox (2008) velger å kalle det, blir gjerne assosiert med nyrikes konsum. Dette er forøvrig heller ikke noe som har oppstått i den senere tid, og han viser til hvordan såkalt nyrike på slutten av 1800-tallet bygde store villaer og herskapsboliger, inspirert av blant annet nygotisk arkitektur. Overklassen med *gamle penger* anså denne typen hus og arkitektur som avskyelig koketteri. I dag er disse villaene og herskapshusene ikke lenger ansett som vulgære, men blir derimot sett på som en kulturell arv fra denne tidsepoken. Som eksempelet over viser forandrer verdier og adferd seg over tid,. De varierer også fra sted til sted, og fra klasse til klasse. Vulgaritet lar seg derfor vanskelig defineres, og er svært avhengig av å bli plassert i en kontekst. Vanligvis blir vulgaritet generelt sett definert som karakteristikk eller assosiasjoner med majoriteten av den vanlige befolkningen (Knox 2008:158). Mer presist kan det bli forstått som manglende sans for smak og moderasjon. En vulgær person blir definert som noen som er velstående men smakløse eller altfor prangende. Hvis man slår sammen disse definisjonene får man en definisjon av den velstående forstaden i USA som Knox (2008) kaller *Vulgaria*.

I *Vulgaria* er det overflod som er tegnet på suksess. Dette ideologiske synet har vunnet fram, og representerer i dag det majoriteten streber etter å oppnå. Ifølge Knox (2008) er det bare to kriterier for det opprinnelige suburbane ideal som har overlevd; privatliv og status. Kriterier som blant annet felleskap, tilbakeholdenhet og anstendighet, sammen med privatliv og status, ble før sett på som en del av det moralske landskapet forstaden, er nå ikke lenger en del av dette landskapet. Det er størrelsen på det materielle, som hus og eiendom, som fremhever den sosiale statusen. *Vulgaria* er karakterisert av livløse og pretensiøse nabolag, som utstråler storhet. Knox beskriver et amerikansk *Vulgaria* som et nabolag der husene er herskapshus og små slott, med blant annet to etasjers foajeer, store rom, garasjeplass for tre til fire biler, treningsstudio,

hjemmekontor, hjemmekino, praktikanthyl, og høyteknologiske sikkerhetssystem. Arkitekturmessig er det mest fokus på at fasaden som vender ut mot gaten skal være imponerende, med høye gavltak, spesiell form på vinduene, små tårn, søyler og store inngangspartier. Hagene er velholdte med finklippte plener og busker. Hus som dette blir populært kalt for *McMansions*. Men det er ikke bare gjennom sine boliger at beboerne i Vulgaria ønsker å vise velstand og bo i velstand. De ønsker også storslått infrastruktur i sine nærområder, som luksuskjøpesentre, megakirker, eksklusive golfklubber og andre sportsklubber, som kan nås med store kjøretøy.

Knox (2008) beskriver hvordan nabolagene i Vulgaria er fysisk utformet og strengt regulerte gjennom velforeninger, alt for å sørge for privatliv, selvstyre, stabilitet og sikkerhet. "Gated community" er en form for nabolag som er spesielt utformet med tanke på sikkerhet og privatliv. Nabolaget er innegjerdet, og porten inn er bevoktet døgnet rundt. Dette har blitt en populær boform som har spredd seg til store byer over hele verden. Mange nabolag er planlagt til minste detalj, såkalt "master-planned", hvor utbygger har klare bestemmelser for hvordan området, hagene og husene skal se ut. Her må man som innbygger forholde seg til et rigid reglement som blant annet beskriver hagehold og vedlikehold av huset. Knox (2008) nevner et ekstremt tilfelle hvor et par i forstaden Boca Raton i Florida ble bedt om å slutte å bruke bakdøren på huset sitt, fordi det hadde laget seg en ureglementert sti i plenen frem til døra. Ved å ha strenge regler for hushold og hagehold i den velstående forstaden, forsikrer man seg gjennom disse reglene at nabolaget ikke forringes estetisk sett og at statusen til nabolaget dermed blir opprettholdt. Gjennom dette forsikrer man også opprettholdelsen av individets egen sosiale og symbolske kapital. Og det er kanskje derfor at såkalte "privately master-planned" (m.p.c) boligområder er blitt så populære da de tilbyr en trygt og stabilt sted for den sosiale og symbolske kapitalen.

3.4.2 Landlig idyll som en form for distinksjon

Gjennom boken "Landscapes of privilege" viser Duncan & Duncan (2004) en annen type velstående forstad. I studien undersøker de Bedford, som de omtaler som en av de mest velstående forstedene til New York City. Bedford blir beskrevet som en romantisk og idyllisk engelsk landsbygd, med store eiendommer og gamle hus helt fra 1700-tallet. Gjennom studien beskriver de hvilken rolle estetikken og landskapet spiller i produksjonen av sted og identitet.

Duncan & Duncan (2004) finner at ordet *forstad* sjelden blir brukt for å karakterisere Bedford, da dette gjerne assosieres med et ikke-sted, middelklassens livsstil og små hus med lite interessant arkitektur. I mange boligannonser blir eiendommer i Bedford beskrevet som en reise tilbake i tiden og landskapet sammenlignet med malerier. Og det er nettopp dette at stedet har historie som mange av innbyggerne verdsetter. De bygger sin identitet på dette, en sterk stedsbasert identitet. Når man kjøper en bolig så kjøper man seg også en livsstil og en sosial identitet. Det kan betegnes som en investering i symbolsk kapital og et tegn på distinksjon. Man blir betegnet som suksessfull ved å kunne si at man har en bolig i Bedford.

Husene i Bedford fra 1700-tallet er ikke store hus. Forstaden ble ikke velstående før på slutten av 1800-tallet da det ble en pendlerforstad (Duncan & Duncan 2004). Men husene er allikevel svært populære når de kommer for salg. Potensielle boligkjøpere blir i mange tilfeller opplyst om at huset er renoveret til moderne luksuriøs standard, men basert på historiske undersøkelser slik at boligen innvendig som utvendig får en mest mulig autentisk stil og preg. Detaljer som antall soverom og bad, som man vanligvis får i boligannonser, fremkommer ikke i boligannonnene til Bedford. De blir byttet ut med detaljer som for eksempel urtehage og gourmetkjøkken, og retter seg mot personer med en type livsstil og kulturell kapital. Når slike detaljer utelates fremstår dette også som en form for distinksjon. Kun eliten kan ha råd til å ikke ta stilling til en slik detalj ved boligkjøp. Privatliv er også et vanlig tema i boligannonnene. Bilder av lange oppkjørsler figurerer i annonsene for å visualisere nettopp dette. Privatliv er også et tegn på rikdom, for i den relativt tett bebygde regionen rundt New York City er privatliv, i form av fysisk rom, en sjelden og dyr vare. Man finner også ”gated communities” i Bedford for de som søker sikkerhet og privatliv rundt boligen sin.

Landskapet i Bedford er preget av store eiendommer, beitemark, steingjerder og grusveier. Duncan & Duncan (2004) finner at eliten har naturen som ideal, men er anti-urbane og urbane på samme tid. Noen av eiendommene er renoverte gårdsbruk, men på grunn av høye eiendomsskatter finnes det ikke lenger noen som driver kommersielt gårdsbruk her lenger. Et gårdsbruk med sine moderne siloer og utstyr ville også blitt sett på som en estetisk forringelse av omgivelsene. Den landlige livsstilen som utstråler selvforsynhet og en nærhet til det autentiske livet som jordbruker, er en estetisk virkelighet og et image mer enn en fysisk virkelighet. Duncan & Duncan (2004) hevder at det rurale i Bedford ikke kan erstatte det urbane i innbyggernes liv. Mange av beboerne jobber på Manhattan, og byen representerer for dem en forbindelse med resten av verden. Bedford tilbyr et privat rom bort fra den offentlige

urbane sfæren, og skaper et sted hvor familier med høye posisjoner i samfunnet kan trekke seg tilbake.

Knox (2008) hevder at *Vulgaria* og dens karakteristikker infiltreres i eldre nabolag. Dette er også noe som skjer i Bedford (Duncan & Duncan 2004). Mange av innbyggerne som har bodd over lengre tid i Bedford hevder at stedet ikke er like idyllisk og særegent som det var før. Denne gruppen kaller Duncan & Duncan for *pionerer*. De mener at Bedford er på vei til å miste sin egenart. Skylden for dette legges på eiendomsutviklere som har bygget på åpent land og de nye innflytterne som har en annen type smak. Pionerene er stolte over å tilhøre et landskap som tiltrekker seg celebriteter, men samtidig bekymret for at de nyankomne skal ta med uønskede forandringer i landskapet. Duncan & Duncan (2004) utforsker ideen om at stedsbaserte identiteter er i en usikker stilling, selv for de med ressurser til å skape ideelle settinger for å virkeliggjøre ønskede sosiale identiteter. Denne frykten for forandring har ført til en ekskluderingspolitikk som prøver å stoppe utviklingen i Bedford. Ekskluderingspolitikken fokuserer på det estetiske, mer enn det sosiale. De fleste innbyggerne sier de ikke bryr seg om hvem som er naboene, så lenge de landlige omgivelser ikke endres. Duncan & Duncan (2004) hevder at det sosiale fellesskapet som er etterlenget i Bedford er mer symbolsk og estetisk enn et virkelig fellesskap med tette sosiale relasjoner. Den største trusselen for forandring er nye hus, da de blir sett på som lite autentiske, historieløse og passer derfor ikke inn i landskapet. Det er mange som frykter at landskapet skal fylles med McMansions. Beboerne i Bedford bryr seg om landskapet og ikke det sosiale. Hvis man ser på hvordan Cresswell (2004) definerer *landskap*, kan man si at det i Bedford sitt tilfelle fungerer som en fasade for privatlivet. Han sier at i de fleste definisjoner av landskap er den som betrakter det på utsiden. Dette er hovedsakelig det som skiller landskap og sted, for på steder er oftest ting på innsiden.

3.5 Oppsummering

Myten knyttet til forstad og forstadsliv har ofte redusert forstaden til en enkel forestilling om hva den som sted representerer. Den amerikanske forstaden har blitt kritisert for å ikke ha et sosialt fellesskap, og for å være homogen både sosialt og materielt sett. Forskning har imidlertid avkreftet mange myter om forstaden, som viser seg langt mer mangfoldig og kompleks enn tidligere antatt. Lupi & Musterd (2006) argumenterer for at privatisering, kontroll og sosial

mobilitet er karakteristikk ved den moderne forstaden, og at lokalsamfunnet ikke kan bli sett på som det eneste stedet hvor sosialt felleskap kan utvikle seg, da folk er integrert i et løsere sosialt nettverk enn tidligere. I sin studie av hvordan beboere i en velstående forstad til New York City håndterer konflikter, finner Baumgartner (1991) det hun kaller for *moralsk minimalisme*, som kort sagt er hva som ikke blir gjort når konflikter oppstår. Hun mener dette kommer av at beboere forholder seg mest til sine privatliv, og derfor ikke ønsker å engasjere seg i eventuelle konflikter eller i nabolaget for øvrig. Daloz (2010) beskriver hvordan lokalisering av boligen er en viktig elitistisk strategi, og at det er andelen sosial og kulturell kapital et menneske besitter som avgjør hvilket type landskap vedkommende blir tiltrukket av. Knox (2008) hevder at nyliberalismen og konsumkulturen har skapt et nytt landskap, som i de velstående amerikanske forstedene er preget av storhet og *bling*. Han kaller dette landskapet for *Vulgaria*, og hevder at bare to kriterier fra det opprinnelige suburbane ideal har overlevd; privatliv og status. Videre beskriver Knox (2008) hvordan disse nabolagene er regulerte gjennom en type velforeninger, som blant annet kan fungere som en tredje part når konflikter oppstår, som Baumgartner (1991) snakker om i forbindelse med moralsk minimalisme. Duncan & Duncan (2004) beskriver hvordan beboere i den velstående forstaden Bedford, føler tilhørighet til landskapet, og hvordan de bygger sin identitet på det landlige landskapet stedet har. Men den landlige livsstilen som utstråler selvforsynhet og en nærhet til det autentiske livet som jordbruker, er ifølge Duncan & Duncan mer en estetisk virkelighet og et image mer enn en fysisk virkelighet. Privatlivet er viktig, og skaper et sted hvor man kan trekke seg bort fra den urbane sfæren. Forstadsfenomenet som Knox (2008) omtaler som *Vulgaria*, infiltrerer nabolaget i Bedford. Beboere som har bodd på stedet over lang tid, mener at stedet er på vei til å miste sin egenart, da mange nye og store hus har blitt bygget i Bedford.

4 Metode

Datainnsamlingen i denne masteroppgaven består hovedsakelig av intervjuer med beboere på Snarøya, samt intervjuer med og én eiendomsmegler, som har erfaring med slag av boliger på Snarøya, og én planlegger som tidligere har jobbet reguleringsplaner på Snarøya. I dette kapittelet vil jeg begrunne valg av metode, diskutere utfordringer jeg har møtt på gjennom prosessen, og faktorer jeg mener kan ha påvirket innsamlingen og behandlingen av dataene. Til slutt vil jeg også reflektere over etiske implikasjoner ved min studie, før jeg avslutter med å diskutere oppgavens reliabilitet, validitet og overførbarhet.

4.1 Valg av metode – kvalitativ metode

Denne oppgaven har som mål å belyse hvordan beboere i en velstående forstad føler tilhørighet til bostedet sitt, og gjennom dette finne fram til fortellinger som kan forklare beboeres forhold til Snarøya. Røe (2010) påpeker at når man skal undersøke hvordan steder oppleves og konstrueres gjennom sosiale og kulturelle prosesser kreves det en kvalitativ tilnærming. Bare på den måten kan man gå dypt nok til å få et innblikk i hvordan et sted oppleves og prosessene rundt konstruksjonen av et sted. Det har ifølge Røe (2009) blitt gjort lite forskning på forstaden i Norge, og spesielt gjelder dette forsteder med villabebyggelse. Man kan si at Snarøya er et eksempel på en slik forstad. Ifølge Thagaard (2009) egner kvalitativ metode seg godt til studier av tema det ikke er gjort så mye forskning på før. Dette er grunnlaget for at jeg har valgt en kvalitativ tilnærming til oppgaven.

”I studier som er preget av nær kontakt mellom forsker og de som studeres, som ved deltakende observasjon og intervju, gir kvalitative tilnærminger grunnlag for å oppnå en forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av fyldige data om de personer og situasjoner vi studerer” (Thagaard 2009:11).

Det som kjennetegner kvalitativ metode er at den søker å gå i dybden og legger vekt på betydning og fortolkning, i motsetning til kvantitativ metode som vektlegger utbredelse og antall (Thagaard 2009). En av fordelene med kvantitative metoder er at resultatene er statistisk generaliserbare. Kvalitativ forskning kan ikke generalisere, men målsettingen med denne metoden er å oppnå forståelse av sosiale fenomener. Bruk av kvalitative og kvantitative

metoder er imidlertid ikke gjensidig utelukkende. De to ulike tilnærmingene gir i hovedsak ulike typer data, og det kan være fordeler å benytte begge innenfor samme forskningsprosjekt.

4.1.1 Casestudier og kvalitativ metode

Casestudier er forskningsprosjekt som kjennetegnes av å studere mye informasjon om få enheter eller case (Thaagard 2009). Ifølge Stake (2005) er casestudier en vanlig måte å gjøre kvalitative undersøkelser på. Det er ikke et metodologisk valg å velge casestudie, men et valg av hva man ønsker å studere. I min oppgave er det stedstilhørigheten til beboerne på Snarøya som skal utforskes, hvor Snarøya er en case. Men denne casen kan forstås i en videre teoretisk kontekst om forsteder, og i forhold til den teoretiske diskusjonen om tilhørighet og betydningen av sosial kapital og kulturell kapital. Min case er i all hovedsak en *utforskende* casestudie. Det vil si at studien gir innsikt i og en bedre forståelse av akkurat denne *casen*. Man foretar ikke nødvendigvis en slik studie fordi at en case representerer andre case eller illustrerer et spesielt karaktertrekk, men det er altså casen i seg selv som er interessant (Stake 2005). Casestudien i oppgaven er også delvis *instrumentell*. Det vil si at en case blir undersøkt hovedsakelig for å gi innsikt i et tema, den er altså med å fremme en forståelse av noe annet. Temaet jeg ønsker å gi innsikt i er tilhørighet i velstående forsteder. Men funnene fra Snarøya vil være kontekstspesifikke, og en eventuell overførbarhetsverdi ut fra en casestudie må gjøres med varsomhet. Dette diskuterer jeg senere i kapittelet.

4.2 Innsamling og behandling av data

For å få data om hvordan beboerne på Snarøya identifiserer seg med bostedet sitt har jeg valgt å gjennomføre kvalitative dybdeintervjuer. Innsamling av data til prosjektet, i form av dybdeintervjuer, foregikk i perioden september 2010 til januar 2011. Gjennom intervjuer får man ifølge Thagaard (2009) et godt grunnlag for å få innsikt i informantens erfaringer, tanker og følelser. Formålet med intervju som en praktisk tilnærming til innsamling av data er å få fortellinger om hvordan andre mennesker opplever sin livssituasjon og hvilke synspunkter de har på temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen. For å forklare hva intervjudata egentlig sier noe om, viser Thagaard (2009) til to ulike perspektiver og forklarer at hennes standpunkt

representerer en mellomposisjon i forhold til disse. Det første perspektivet representerer et positivistisk ståsted, som fremhever at informanten beskriver opplevelser, kunnskaper og synspunkter som gjenspeiler tidligere erfaringer. Det andre perspektivet representerer et konstruktivistisk ståsted, hvor det ikke er like mye fokus på tidligere erfaringer. Men fokuset her er rettet mot betydningen av den sosiale interaksjonen mellom forsker og informant, og hvordan de i felleskap utvikler kunnskap og forståelse i intervjusituasjonen. Mellomposisjonen i forhold til disse to standpunktene, som er Thagaards (2009) standpunkt, fremhever betydningen av hvordan den sosiale interaksjonen mellom forsker og informant preger de kunnskaper og erfaringer som kommer til uttrykk i intervjusituasjonen. På samme tid fremhever hun betydningen av hvordan sosiale og kulturelle omgivelser preger hvordan informanten gir uttrykk for erfaringer og synspunkter i intervjusituasjonen. I min oppgave har jeg samme utgangspunkt som Thagaard (2009). Jeg vil gjøre rede for intervjusituasjonen og reflektere rundt min posisjonalitet i forhold til informanten, og hvordan dette eventuelt kan ha påvirket den informasjonen jeg har fått. I analysen vil jeg blant annet drøfte hvordan de sosiale og kulturelle omgivelsene påvirker måten informanten presenterer opplevelser og fortellinger, ved å referere til Bourdieus teorier om habitus og kapitalene som jeg omtaler i kapittel 2.

Intervjuguiden jeg har brukt til intervjuene er utarbeidet for forskningsprosjektet *Suburbanisme i Osloregionen*. Jeg har gjort noen endringer i intervjuguiden for å tilpasse den mitt prosjekt. Den ligger som vedlegg 1 til oppgaven.

4.2.1 Utvalget

Et *strategisk utvalg* er ifølge Thagaard (2009) noe kvalitative studier baserer seg på. Det betyr at det utvalget av informanter jeg har i oppgaven er valgt ut fordi de har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen. Jeg har valgt informanter som har egenskapen at de bor på Snarøya eller har svært godt kjennskap til stedet. Utvalget mitt er begrenset i forhold til hvem som takket ja til å bli intervjuet og delta i prosjektet, og man kan på grunnlag av det kalle utvalget et *tilgjenglighetsutvalg*. Som nevnt tidligere er dette en studie av det man kan karakterisere som en velstående forstad. Engelstad (2010) fremhever at det kan være vanskelig å få intervju med mennesker i topposisjoner da tiden deres ofte er fylt opp. Han påpeker videre at potensielle informanter ofte kan være bekymret for konsekvensen av å delta i

forskningsprosjekter, og at de dermed reserverer seg mot å delta, men legger til at dette er en skepsis man kan møte i alle samfunnets lag.

Rekruttering av informanter

Rekruttering av informanter viste seg å være en mer tidkrevende prosess en først antatt. For å rekruttere informanter på Snarøya benyttet jeg meg av Gulesider.no, hvor jeg strategisk valgte ut adresser med en geografisk spredning. Jeg sendte informasjonsskrivet om prosjektet, som ligger vedlagt som vedlegg 2 til oppgaven, til adressene jeg hadde trukket ut. Etter en uke tok jeg kontakt per telefon. Men det viste seg å være vanskelig å rekruttere informanter på denne måten, da jeg ikke fikk tak i noen som ønsket å delta. Derimot fikk jeg gjennom bekjente, som fungerte som portåpnere, rekruttert informanter til prosjektet mitt. Jeg tok også kontakt med en velforening på Snarøya. Jeg benyttet meg videre av *snøballmetoden* for å rekruttere flere informanter, som innebærer at informanter oppgir navn på andre personer som kan være tilgjengelige for å delta som informant. Et problem ved bruk av denne metoden, er ifølge Thagaard (2009), at man kan risikere at utvalget kan komme til å bestå av personer innenfor samme miljø. Man kan unngå dette ved å ha flere snøballer ”rullende”, altså at man har ulike kontaktpersoner i ulike miljøer og nettverk, noe jeg også hadde i min oppgave. For å få et best mulig utvalg som kan være med å belyse problemstillingen i oppgaven, ønsket jeg ulike typer informanter, og spesielt i forhold til botid på Snarøya og kjønn. Dette var egenskaper jeg påpekte for informantene når de skulle oppgi navn på andre potensielle informanter. Det viste seg å være enklere å rekruttere kvinner enn menn.

Presentasjon av informantene

Det er totalt 16 informanter i utvalget. Alderen på informantene varierer fra begynnelsen av 30-årene til midten av 80-årene. Botiden til de ulike informantene varierer fra under et halvt år til mer eller mindre hele livet. Nedenfor følger en liten presentasjon av intervjupersonene som har stilt opp for oppgaven. Jeg har gitt informantene fiktive navn, og i noen tilfeller modifisert opplysningene om alder, opprinnelse og sivilstatus for at leseren ikke skal gjenkjenne personene. I tillegg til beboere på Snarøya, har jeg også intervjuet en eiendomsmegler, som har erfaring med salg av bolig på Snarøya, en planlegger som har jobbet med flere prosjekter på

Snarøya, og en lærer som tidligere har jobbet på en skole på Snarøya. Eiendomsmegleren, planleggeren og læreren bor ikke på Snarøya, men har god kjennskap til stedet, og representerer et perspektiv på Snarøya sett utenfra.

Kristian er i midten av 80-årene, og har vokst opp på Snarøya. Familien hans har bodd på Snarøya i flere generasjoner. Etter å ha vært i utlandet i noen år ønsket han seg tilbake til sine røtter, og flyttet til Snarøya med sin samboer/ektefelle Anne.

Anne er i begynnelsen av 80-årene og er oppvokst i Oslo. Kristian er hennes samboer/ektefelle, og flyttet fra Oslo og ut til Snarøya sammen med han for å stifte familie.

Jens er i midten av 60-årene og er delvis oppvokst i Oslo og på Snarøya. Hans familie har bodd på Snarøya i flere generasjoner. Han og hans samboer/ektefelle Nora har voksne barn.

Nora er oppvokst på Vestlandet. Jens er hennes samboer/ektefelle, og sammen har de to voksne barn.

Axel er i begynnelsen av 30-årene og har vokst opp på Snarøya. Han er sønnen til Jens og Nora. Han har flyttet tilbake til Snarøya etter noen år i utlandet, hvor han bor sammen med sin samboer/ektefelle.

Kathrine er i midten av 40-årene og er oppvokst på Snarøya. Hun flyttet tilbake til Snarøya for å etablere familie. Hun har barn i skolealder.

Stine er i midten av 50-årene, og er oppvokst i en by på Vestlandet. Hun og hennes ektefelle/samboer har voksne barn. Hun bodde tidligere på vestkanten i Oslo, og flyttet til Snarøya da hun fikk barn. Stine har bodd på Snarøya i over 20 år.

Magnus er i midten av 50-årene og er oppvokst et annet sted i Bærum. Han bodde tidligere i Oslo, og flyttet til Snarøya for å etablere deg. Han har voksne barn og bor sammen med sin samboer/ektefelle. Han har bodd på Snarøya i underkant av 30 år.

Ingrid er i midten av 40-årene og oppvokst i Oslo. Hun og hennes samboer/ektefelle har voksne barn. Ingrid bodde tidligere i en forstad vest i Oslo kommune. Ingrid har bodd på Snarøya i underkant av et halvt år, og er den av informantene som har kortest botid på Snarøya.

Marie i midten av 40-årene og kommer opprinnelig fra en annen by på Østlandet. Hun og samboeren/ektefellen har barn i skolealder. Hun bodde tidligere i en forstad vest for Oslo

sentrum, og flyttet til Snarøya for å finne et bedre oppvekstmiljø for barna. Marie og familien har bodd på Snarøya i underkant av ti år.

Julie er i midten av 40-årene og er oppvokst på et lite tettsted på Østlandet. Hun og hennes samboer/ektefelle har barn i skolealder, og de har bodd på Snarøya i rundt 15 år. Hun bodde tidligere i en forstad vest for Oslo sentrum.

Sara er i begynnelsen av 40-årene og er oppvokst på Vestlandet. Hun og hennes samboer/ektefelle har barn i skolealder. Hun bodde tidligere i en forstad vest for Oslo sentrum. Hun og ektefellen flyttet ut til Snarøya for i underkant av fem år siden.

Oscar er i 50-årene og har bodd på Snarøya i overkant av 15 år. Han bodde tidligere på vestkanten i Oslo. Han og hans samboer/ektefelle har barn i skolealder.

Henrik har jobbet som eiendomsmegler i over 20 år og har lang erfaring med salg av bolig på Snarøya.

Terje er utdannet arealplanlegger og jobbet tidligere i Bærum kommune. Han har jobbet med flere reguleringsplaner på Snarøya.

Silje jobbet tidligere som lærer på en skole på Snarøya.

4.2.2 Intervjusituasjonen

Ifølge Hunter (1995) er eliten ofte velutdannet og belest, og har i mange tilfeller en stor forståelse for hva en samfunnsviter jobber med. Jeg opplevde å bli godt tatt i mot av informantene, og flere ga uttrykk for at de synes var spennende og viktig at noen ønsket å forske på Snarøya. Jeg opplevde at de fleste informantene hadde mer eller mindre en forståelse av hva samfunnsforskning innebærer, og hva jeg var ute etter i forbindelse med innsamling av data til en masteroppgave. I begynnelsen av feltarbeidet var jeg litt usikker på om informantene ville forstå alle spørsmålene jeg skulle stille, i forhold til om spørsmålene var for ”faglige”. Men jeg opplevde ikke dette som noe problem, og måtte sjelden forklare hva jeg mente med spørsmålene jeg stilte. I noen tilfeller opplevde jeg at informantene var litt skeptiske før intervjuet startet, og jeg fikk en følelse at de var litt usikre på hva slags spørsmål jeg skulle

stille dem. Men jeg opplevde at alle intervjuene endte med en positiv følelse for begge parter, og at mange av informantene opplevde det som en hyggelig prat.

Jeg utførte 12 intervjuer med til sammen med 15 informanter. Tre av intervjuene fant sted hjemme hos informantene. Resten av intervjuene fant sted på informantenes arbeidsplass. Jeg hadde en forestilling i forhold til omfanget av intervjuguiden at intervjuet ville ta mellom en time, og halvannen time. Men jeg opplevde at flere av informantene hadde en travel hverdag, så for at jeg skulle få intervjuavtaler kortet jeg ned på intervjutiden. Jeg stilte alle spørsmålene fra intervjuguiden, men brukte mindre tid på oppfølgingsspørsmål. Jeg intervjuet flere av informantene i lunsjpausen på jobben deres, og intervjuet varte da rundt en halv time. I intervjuene der jeg intervjuet flere samtidig hadde informantene bedre tid, disse intervjuene foregikk på ettermiddagen hjemme hos informantene, og varte i over to timer.

4.2.3 Båndopptaker og transkribering

Thagaard (2009) påpeker at det er en fordel å bruke båndopptaker hvis man har mulighet til det. På denne måten kan man lettere få med deg kroppslige signaler, få ordrette sitater og den sosiale interaksjonen mellom forsker og informant under intervjuer kan bli lettere. Jeg tok opp alle mine intervjuer på båndopptaker, etter forespørsel om det var greit. Intervjuene har jeg transkribert ordrett i etterkant. Ingen av mine informanter hadde noe i mot at jeg brukte båndopptaker under intervjuene, men jeg opplevde i noen tilfeller at informantene åpnet seg etter at båndopptakeren var slått av og intervjuet offisielt var over. Dette er informasjon som jeg ikke kommer til å bruke i prosjektet, men som indirekte kan ha bidratt til min oppfatning av stedet.

4.2.4 Forskers rolle

I dette avsnittet skal jeg reflektere rundt min *posisjonalitet* i forhold til informantene, og hvordan dette kan ha påvirket dataene jeg har samlet inn. Med posisjonalitet mener jeg innvirkningen jeg har hatt på intervjusituasjonen, i forhold til mine ytre kjennetegn som kjønn, alder og sosial bakgrunn, men også gjennom min opptreden i intervjusituasjonen (Thagaard

2009). Ifølge Thagaard (2009) danner dette et grunnlag for hvordan informanten oppfatter meg, noe som kan påvirke intervjusituasjonen og dataene. Forholdet som etableres mellom forskeren og informanten er viktig for datamaterialet forskeren får. Tilliten og troverdigheten som skapes mellom partene i intervjusituasjonen gir grunnlag for om informanten føler han kan fortelle åpent om sine erfaringer.

Engelstad (2010) beskriver hvordan maktforholdet i intervjusituasjonen med elitepersoner blir omvendt av det som er vanlig i dybdeintervjuer. I kvalitativ metode snakker man ofte om maktforholdet mellom informanten og forskeren. Denne maktbalansen kan i en tradisjonell intervjusituasjon være skeiv, og mye av makten kan ligge hos forskeren. Dette på grunn av at informanten kan oppfatte at forskeren har en rolle som ekspert, og som den som har kontroll over situasjonen, noe som kan skape usikkerhet hos informanten. I en intervjusituasjon med eliten hevdes det at dette maktforholdet snus, og at makten i mange tilfeller blir liggende hos informanten. I et av intervjuene opplevde jeg denne skeive maktbalansen veldig tydelig. Informanten tok kontroll over intervjusituasjonen. Spørsmålene jeg stilte ble ikke besvart slik jeg hadde tenkt, da informanten snakket rundt spørsmålene og hoppet over til nye tema uten egentlig å ha besvart spørsmålene jeg hadde stilt. Intervjuet ble også et øyeblikk snudd på hodet da jeg og informanten byttet roller, og at han plutselig stilte meg spørsmål.

Betydningen av kjønn kan spille en rolle i intervjusituasjonen. Ifølge Thagaard (2009) kan kjønnsdikotomisering oppstå der intervjueren er en kvinne og informanten en mann. Kjønnsdikotomisering vil her si at forskjellene mellom mann og kvinne blir fremhevet og at mannen kan prøve å ta kontroll over situasjonen. Jeg opplevde dette i et tilfelle at en av informantene fortalte en vits som hadde en kvinnediskriminerende karakter. Ellers opplevde jeg ikke en slik kontrollering fra noen av de andre informantene.

Beskrivelsene informanter gir kan være preget av at de ønsker å gi et godt inntrykk (Engelstad 2010). Hvordan de ønsker å presentere seg selv og hvordan dette kan spille inn på informasjonen de gir må tas i betraktning. Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg funnet at myten om Snarøya er preget av forestillinger om at det er et sted der snobbete og rike mennesker bor. Ved selv å være en utenforstående kan det hende at informantene mistenkte at jeg hadde en slik forestilling om stedet. Jeg opplevde i mange tilfeller at informantene var veldig oppmerksomme på nettopp denne myten om Snarøya som et sted for rike mennesker, noe de i mange tilfeller var veldig opptatte av å avkrefte ovenfor meg. Mange syntes ikke noe om at stedet de bodde på hadde et slikt stempel på seg, og det kan hende at de unnlot å si ting

nettopp for ikke å bidra til å forsterke en slik forestilling og fordi de selv ikke ønsket å bli assosiert med et slikt bilde.

Jeg kledde meg ikke spesielt opp før jeg gjennomførte intervjuene. Jeg følte at situasjonen ville blitt kunstig hvis jeg hadde ikledd meg en altfor formell klesdrakt. Jeg hadde heller ingen følelse av at dette var forventet, og fortsatte derfor bare å kle meg i normalt fine hverdagsklær.

4.3 Analytisk tilnærming

”Formålet med kvalitativ analyse er å utvikle en forståelse av dataene som går utover de beskrivelser informantene gir av sin situasjon og sine synspunkter” (Thaagard 2009:158). Fortolkning er et viktig kjennetegn ved den kvalitative teksten, eller såkalte tykke beskrivelser, som innebærer at teksten ikke bare skal beskrive men også fortolke. Thagaard (2009) påpeker at det er viktig i arbeidet med analysen at forskeren skiller mellom egne tolkninger og informantens selvforståelse, noe jeg legger vekt på å vise når sitater presenteres i analysekapitlene, kapittel 4 og 5.

Thagaard (2009) presenterer to ulike analytiske tilnærminger, personsentrerte- og temasentrerte tilnærminger til sentrale tema i datamaterialet. Personsentrerte tilnærminger kjennetegnes av at personene er i fokus, og i en intervjuundersøkelse kan det fokuseres på enkeltpersoner eller grupper av personer. En temasentrert tilnærming til analyse av datamateriale i kvalitativ forskning vil si at resultatene presenteres i tilknytning til sentrale temaer i materialet. Denne tilnærmingen egner seg godt til å fremstille mønstre i et datamateriale som fremhever sentrale tendenser. Når temaer er i fokus, sammenligner forskeren informasjon fra alle informanter om hvert tema. En kritikk mot denne tilnærmingen er at den ikke ivaretar et helhetlig perspektiv. Når man sammenligner utsnittene fra tekstene fra ulike informanter, hevdes det at man løsriver tekstutsnittene fra sin opprinnelige sammenheng. Ifølge Thaagard (2009) kan man kombinere disse to analytiske tilnærmingene hvis man kategoriserer datamaterialet. Hun legger til at dette ofte gjøres, og at dette også anbefales for å ivareta en helhetsforståelse som er grunnleggende i kvalitativ forskning. Sammen med en forankring i faglige teorier gir dette ifølge Thagaard (2009) en samlet forståelse av materialet i sin helhet.

I min analytiske tilnærming til datamaterialet har jeg benyttet meg av en kombinasjon av temasentrert- og personsentret tilnærming. Etter at datamaterialet var samlet inn begynte jeg å kategorisere og systematisere dataene som jeg fant relevante for min problemstilling. Tolkningen min var her med på å fremheve tendensene i datamaterialet, men også stenge for andre perspektiver da jeg bevisst utelot enkelte deler. Kategorisering av datamaterialet representerer det Thagaard (2009:151) kaller ”en interaksjon mellom forskerens forståelse og tendenser i datamaterialet”. I analysen fokuserer jeg både på tema og person. Jeg trekker frem ulike personers fortellinger og tematiserer dem, men jeg ser også på hvordan den enkelte informant konstruerer sin identitet. Jeg har delt analysen av datamaterialet i to kapitler. Det første analysekapittelet er av en deskriptiv karakter, og gir en oversikt over sentrale temaer i forhold til tilhørighet som jeg finner i datamaterialet. I det andre kapittelet tolker jeg datamaterialet i lys av teoretiske forklaringer og begreper.

4.4 Etiske refleksjoner

Prosjektet ble i forkant av feltarbeidet meldt inn til Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD). Gjennom NSD fikk jeg hjelp til hvordan jeg på best mulig vis skulle samle inn og lagre personsensitive opplysninger. Jeg har fulgt disse retningslinjene gjennom arbeidet med prosjektet, og etterstrebet anonymiseringen etter deres preferanser.

Forskeren må reflektere over etiske problemstillinger gjennom alle fasene i et forskningsopplegg. Thagaard (2009) skisserer opp tre hovedprinsipper for forskerens etiske ansvar i kvalitative studer; *informert samtykke*, *konfidensialitet* og *konsekvensene* informantene har ved å delta i prosjektet.

Informert samtykke handler om at informantene er informert om hva en deltakelse i prosjektet vil innebære, i den grad det er mulig, og at samtykket er gitt uten noen form for press (Thagaard 2009). Dette gir informanten mulighet til selv å kunne vurdere hvilke implikasjoner deltakelse kan gi. Informert samtykke innebærer også at informanten skal bli informert om at han eller hun når som helst kan trekke seg fra prosjektet uten å oppgi noen grunn for det. Et skriv med informasjon om prosjektet og informert samtykke ble i forkant av intervjuene sendt til informantene og undertegnet. Dette skrevet ligger som vedlegg 2 bak i oppgaven.

Anonymisering innebærer å tilsløre informantens identitet slik retten til beskyttelse av privatliv opprettholdes. Thagaard (2009) påpeker at anonymisering kan være problematisk innenfor samme nettverk, som man kan si at Snarøya kan være. Informantene ble i skrivet informert om at det kan være mulighet for at personer som kjenner Snarøya godt kan gjenkjenne vedkommende på grunnlag av bakgrunnsinformasjon som alder og kjønn. Samtidig bor det mange mennesker på Snarøya, og det kan tenkes at flere personer på stedet passer inn i beskrivelsen som prosjektets informanter. Jeg har valgt å anonymisere personopplysningene så mye som mulig uten at dataene mister sin mening. Dette har jeg gjort ved å gi informantene fiktive navn, oppgi omtrentlig alder, og modifisere informasjon om sivilstatus, oppvokststed og tidligere bosted. I analysen har jeg også gjort avveininger i forhold til hvilken informasjon jeg har benyttet for å beskytte informantens identitet, blant annet ved å unnlate å referere til steder som bare en informant refererer til og unngå å bruke sitater som kan avsløre informantens identitet.

Det tredje etiske prinsippet som Thagaard (2009) trekker frem er at man som forsker må reflektere rundt konsekvensene deltakelsen i forskningsprosjektet kan ha for informanten. Hun påpeker at forskning viser at informanter i noen tilfeller kan oppleve det som problematisk å bli konfrontert med forskerens perspektiv. Det er derfor viktig å vise teoretisk bredde, som innebærer at både forskerens tolkning og informantens selvforståelse blir representert. I oppgaven prøver jeg å gjøre det tydelig for leseren om hva som er informantens selvforståelse, og hva som er min tolkning. I tillegg gjør jeg rede for hva som er det faglige perspektivet og hva som er min fortolkning av hvordan informanten forstår sin situasjon. Thagaard (2009) påpeker at det viktigste er at det ikke skal volde informanten skade å delta.

4.5 Oppgavens kvalitet

I samfunnsvitenskaplig forskning har begrepene reliabilitet, validitet og generalisering tradisjonelt blitt brukt for å kvalitetssikre arbeidet. Disse begrepene var opprinnelig knyttet til kvantitativ metode. Thagaard (2009) påpeker at prinsippet om subjektivitet i kvalitative studier gjør at begrepene reliabilitet og validitet ikke følger de samme fastlagte kriterier som i kvantitative studier, men at det allikevel er hensiktsmessig å bruke disse begrepene. Jeg skal i

dette avsnittet gjør rede for betydningen av begrepene *reliabilitet*, *validitet* og *overførbarhet* og reflektere over disse begrepene i forhold til denne oppgaven.

Reliabilitet er knyttet til vurderingen om forskningens pålitelighet (Thagaard 2009). Ved å redegjøre for hvordan dataene har blitt utviklet i forskningsprosessen er det med på å styrke prosjektets reliabilitet. Dette innebærer blant annet refleksjon over konteksten rundt innsamlingen av data, og hvordan relasjonen mellom forsker og informant kan ha påvirket datamaterialet, som jeg gjør rede for i dette kapittelet.

Validitet er en vurdering av grunnlaget for tolkninger (Thagaard 2009). Når man vurderer et forskningsprosjekts validitet ser man på om tolkningene som er gjort representerer den virkeligheten som er studert. Man kan styrke validiteten til et prosjekt gjennom gjennomsiktighet, det vil si å redegjøre for fortolkningene av datamaterialet. Jeg gjør i dette kapittelet rede for min posisjonering ovenfor informantene som kan ha påvirket min tolkning av data, og i analysekapittelet vil jeg knytte mine funn til annen forskning på området.

Overførbarhet knyttes til hvordan den forståelsen som utvikles innenfor et forskningsprosjekt også kan være gyldig i andre sammenhenger. Thagaard (2009) påpeker at det er fortolkningene og ikke beskrivelsene av mønstrene i dataene som gir grunnlaget for en slik overførbarhet. ”Overførbarhet kan betegnes som en rekontekstualisering når den teoretiske forståelsen som er knyttet til et enkelt prosjekt, settes inn i en videre sammenheng” (Thagaard 2009:207). At tolkningen man har gjort vekker gjenklang hos lesere med kjennskap til det som studeres kan ha betydning for forskningsprosjektets overføringsverdi. I oppsummeringskapittelet kommer jeg tilbake til vurderinger av oppgavens overførbarhet og relevans.

5 Presentasjon av Snarøya

Snarøya er en halvøy i indre Oslofjord i Bærum kommune, og ligger ca. en mil fra Oslo sentrum. Bebyggelsen på Snarøya er hovedsakelig villabebyggelse, men med innslag av leiligheter og tomannsboliger. Til Snarøya regnes områdene Halden og Langodden, og grensen går mellom det nye Fornebu og Rolfstangen.

Snarøya var opprinnelig en øy, men sundet mellom Snarøya og fastlandet, det som i dag er Snarøykilen og Hundsundet, ble fylt igjen rundt 1830. Snarøya ble først nevnt i skriftelige kilder på 1600-tallet, der Snarøen gård blir omtalt (Bjelvin et al. 2004). Snarøya var preget av gårdsdrift og fiske frem til midten av 1800-tallet, da Valentin Fürst anla sagbruk. Det dannet seg da et lite industrisamfunn her. Da sagbruket ble lagt ned på begynnelsen av 1900-tallet, ble tomtene utparsellert til særlig hyttetomter. Velstående borgere fra Oslo bygde sommerhus på Snarøya. Mange av sommerhusene ble bygget i sveitserstil, og disse preger fremdeles bebyggelsen.

I 1930-årene begynte utbyggingen av det som skulle bli Fornebu flyplass (Bjelvin et al. 2004). Fornebu grenser til det som betegnes som Snarøya. Under andre verdenskrig bygde tyskerne ut flyplassen, som senere ble Norges hovedflyplass. Frem til 1940 var Snarøya preget av store åpne og ubebygde områder. Den aller første store utbyggingen skjedde på slutten av 1940-tallet, da det ble oppført rundt 30 leiligheter på det området som kalles Strømstangen. Frem til 1970-tallet var det stillstand i større utbygginger. Men gjennom 70-årene ble flere nabolag planlagt og bygd ut. I 1998 ble flyplassen på Fornebu lagt ned, og all flytrafikk ble flyttet til den nye hovedflyplassen på Gardermoen. Dette var til glede for mange på Snarøya som hadde blitt plaget av støyen fra flyplassen.

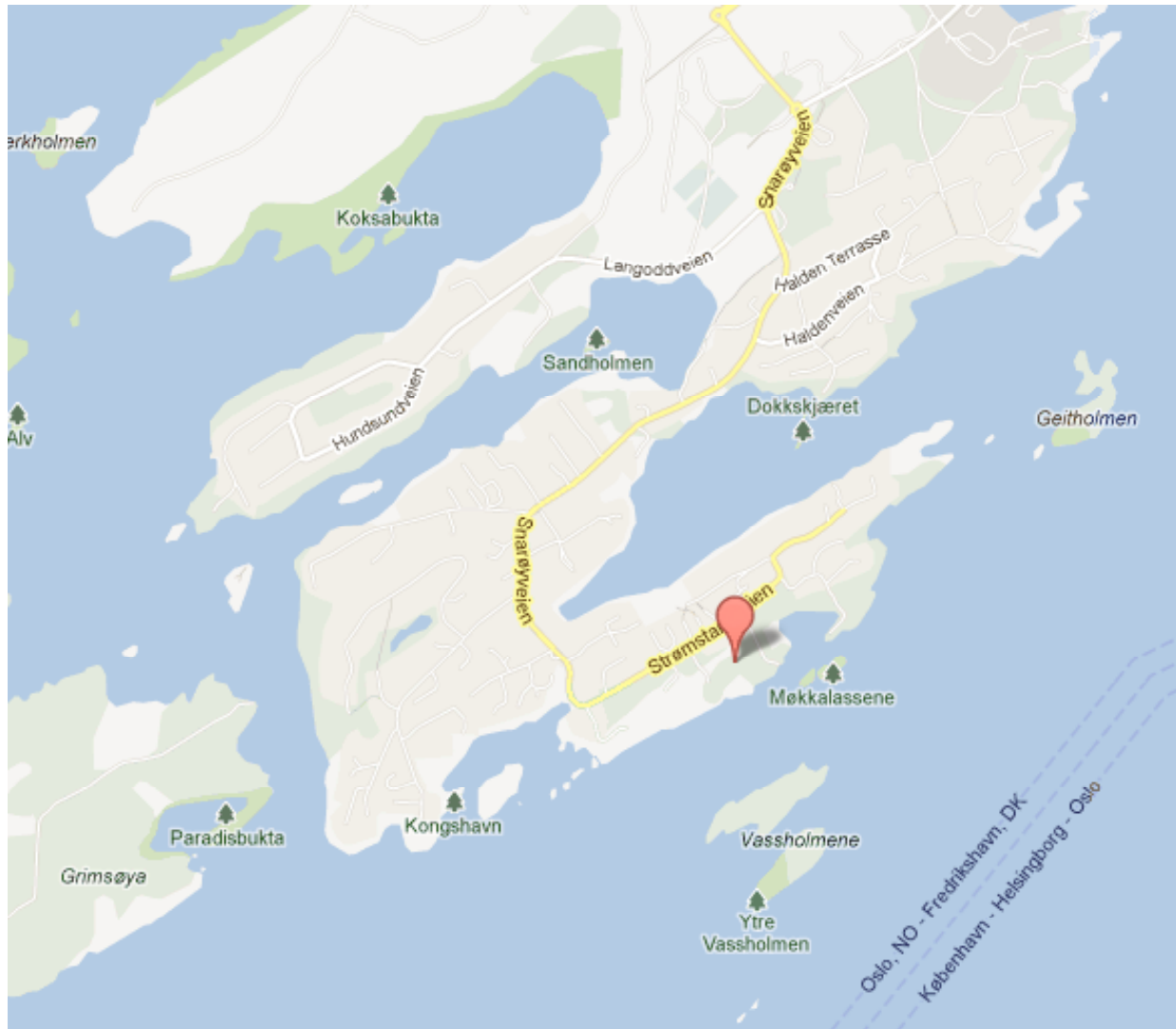
I dag er store deler av Snarøya bygd ut, og fungerer hovedsakelig som boligområde. Etter at flyplassen på Fornebu ble lagt ned fikk flere øynene opp for Snarøya, selv om det i lengre tid har vært et populært bosted. Tall fra Bærum kommunes hjemmesider viser at innbyggertallet på Snarøya i 2007 var 2940 personer². Snarøya har en barneskole og en ungdomsskole.

På Fornebu foregår det fremdeles utbygging av både boliger og næringslokaler. I de opprinnelige planene var det planlagt over 6000 nye boliger (Bjelvin et al. 2004). Utviklingen har imidlertid ikke gått helt etter planen, og det har på grunn av ulike årsaker tatt lengre tid enn

---

² <https://www.baerum.kommune.no/Om-Barum/Barum-i-tall1/>

først antatt. Det har vært en stor satsing på å utvikle Fornebu som næringsområde. Flere store selskaper har valgt å legge hovedkontorene sine her, som blant annet Telenor og Statoil. Det bygges også hoteller, og i 2013 skal et nytt kjøpesenter stå klart³.

Kartillustrasjon 1: Snarøya ligger i indre Oslofjord. Kilde: Google Maps.

³ <http://www.fornebulandet.no/Om-utbyggingen/Fornebulandet/>

Kartillustrasjon 2: Snarøya ligger Bærum kommune, ca. 10 kilometer fra Oslo sentrum. Kilde: Bærum kommune.

5.1 Et TV-program om Snarøya

Snarøya blir av noen beboere karakterisert som en ”stille forstad” i forhold til stedets mediaomtale. I dette legges det at stedet er rolig og fredlig, og at det ikke skjer så mye som er av medias interesse. Ved søk på internett og i ulike nettaviser er det relativt lite stoff fra Snarøya. Hvis stedet blir nevnt i media er det som regel i sammenheng med prisrekorder i forhold til salg av bolig, i forbindelse med offentliggjøring av skattelister eller omtale av velstående personer ⁴.

NRKs *Migrapolis* lagde i 2010 programmet *En by, to verdener*, som satte søkelyset på Oslo som en delt by. Programmet satte fokus på de store levekårsforskjellene i Oslo, og hvordan man i mange tilfeller kan se et tydelig skille mellom øst og vest i hovedstaden. Snarøya blir her

⁴ <http://www.na24.no/article3062996.ece>

brukt som et eksempel på den velstående vestkanten, og Stovner et eksempel på østkanten. Programmet viser et møte mellom to unge gutter, som går siste året på videregående skole. Herman fra Snarøya og Kiki fra Stovner, besøker hverandres hjemsted en dag hver for å oppleve hvordan livet leves i de ulike delene av byen.

Programmet fokuserer på hvordan de to ungdommene føler tilhørighet til sitt bosted, og hvordan de identifiserer seg med stedet. Herman blir i serien fremstilt som prototypen på en vestkantungdom og Kiki som prototypen på en ungdom fra østkanten. I møtet mellom de to ungdommene skapes det bilder og representasjoner av Snarøya som sted. Programmet forteller en historie om hverdagen til Herman fra Snarøya, og skaper dermed et bilde av miljøet han bor i. Programmet beskriver en livsstil hvor golf er en vanlig fritidsaktivitet og sushi er hverdagsmat. Det gir også et inntrykk av at familien ikke står like sterkt i dette miljøet, i sammenligning med miljøet på Stovner. Dette vises gjennom hvor overrasket Herman blir over hvordan familien er samlet til middag hjemme hos Kiki. Han gir inntrykk av at dette sjelden skjer hjemme hos han. Dette inntrykket forsterkes av at ingen er hjemme hos Herman når Kiki besøker hjemmet hans på Snarøya. Mor til Herman sender en tekstmelding om at hun er på trening, og spør om guttene har fått seg middag. Herman svarer at de har vært på restaurant og spist sushi.

Programmet gir et bilde av at vestkantungdom holder seg på vestkanten av byen og østkantungdom holder seg på østkanten, og at selv om de bor i samme by opplever de to ulike byer. Kiki opplever vestkanten som et ekskluderende miljø, og Herman opplever østkanten som utrygg. Man kan si at dette programmet har fremstilt Snarøya på en måte som bekrefter noen av de stedsmytene som finnes. Slike representasjoner av sted som dette programmet gir kan være med å forsterke disse mytene. Selv om programmet viser at Herman bor i en tomannsbolig, blir han fremstilt på en måte som gir oss inntrykk av at han kommer fra en svært velstående familie. I neste kapittel skal jeg blant annet presentere hvordan et utvalg av beboere på Snarøya opplever og forholder seg til mytene om bostedet deres.

Bilde 3: Sjøbod ved strandeendom.

Bilde 4: Skilt som varsler om videoovervåking.

Bilde 5: Ungdomskolen på Snarøya blir kalt grendesenter.

Bilde 6: Det er attraktivt å bo ved sjøen. Nye boliger føres opp på Fornebulandet.

6 Fortellinger om tilhørighet på Snarøya

Som jeg gjorde rede for i kapittel 1 ønsker jeg å se på hvilke fortellinger om tilhørighet man kan finne blant beboere på Snarøya. Gjennom disse fortellingene kan man også danne seg et bilde av hva slags sted Snarøya er. Dette kapittelet er hovedsakelig et deskriptivt kapittel hvor jeg presenterer ulike fortellinger om tilhørighet til Snarøya. Jeg har kategorisert fortellingene inn under tre ulike typer tilhørighet som var tydelige i datamaterialet; tilhørighet til landskapet, sosial tilhørighet og valgt tilhørighet. Jeg innleder kapittelet med noen ankomsthistorier, som forteller litt om årsakene bak valget om å bosette seg på Snarøya. Kapittelet avsluttes med hvordan stedsmyter påvirker en eventuell tilhørighet til Snarøya.

6.1 Ankomsthistorier

Dette er fortellingene om hvordan personene jeg har intervjuet kom til Snarøya. Noen av intervjupersonene er innflyttere, mens andre har vokst opp på Snarøya for så å vende tilbake. Felles for mange av innflytterne er at de har flyttet til Snarøya i etableringsfasen. Flere nevner det som en tilfeldighet at de havnet nettopp på Snarøya, men at de lette etter bolig vest for Oslo og ut mot Asker. Det andre mange av dem har til felles er at de har bodd i leilighet på vestkanten i Oslo før de flyttet ut til Snarøya, men vokst opp på ulike steder i landet. Alle intervjupersonene jeg har snakket med, som er beboere på Snarøya, har vokst opp i villa.

Stine har bodd på Snarøya i over 25 år og forteller at hun og mannen flyttet dit da de fikk barn. Før dette bodde de i en leilighet på vestkanten i Oslo. Stine beskriver det som en tilfeldighet at det var nettopp Snarøya som ble stedet hvor de skulle slå seg ned.

Stine: Vi hadde mange runder rundt hvor vi ville bo. Og vi ville egentlig i denne retningen etter hvert. Vi vurderte også Vinderen-området, Holmenkollen-området, men vi ville heller nærmere der vi jobbet. Men så var det et vennepar av oss som tipset oss om at det var et veldig hyggelig hus til salgs på Snarøya. ”Det tror jeg nok ikke vi skal” sa jeg. Også sa de ”kan ikke dere gå å se på det?”. Også gjorde vi det, så syns vi også at det var et veldig hyggelig hus, så vi la inn et bud. Plutselig så satt vi der og hadde kjøpt et hus på Snarøya. Vi ville ha litt mer landlige omgivelser. Ikke bo i by i leilighet i 4. etasje med små barn. Så det var nok det at vi fikk barn som gjorde at vi ville bevege på oss.

Det er flere enn Stine som sier at valget av Snarøya som bosted var tilfeldig. Magnus, som flyttet til Snarøya for over 20 år, sier at når han skulle etablere seg så var det pengene som i stor grad styrte hvor det skulle bli. Han og hans daværende kone fikk tilbud om en tomt på Snarøya gjennom slektninger, som viste seg å være et bra økonomisk alternativ for dem. Dette var ifølge Magnus årsaken til at valget falt på Snarøya som bosted. Han er for øvrig den eneste av beboere på Snarøya jeg har snakket med som vurderte andre områder enn Oslo Vest når han lette etter bolig, og han nevner Ski som et av områdene hvor de så etter bolig.

Magnus: Vi lette etter et sted hvor vi hadde råd til å etablere oss. Så det var pengene som i stor grad styrte. Vi var unge og skulle etablere oss et sted. Så vi så på rekkehus ute på Ski husker jeg. Vi bodde i en leilighet i Oslo. Også hadde vi fått barn og ville ut av Oslo. Så fikk vi tilbud om en tomt her ute på Snarøya. Da var jo det å bygge hus en kostbar affære. Men da jeg begynte å undersøke hva det måtte koste å sette opp et enkelt hus, så viste det seg at det ikke var så kostbart, hvis man satset på en del egeninnsats og da. Så da gikk vi for det.

Oscar flyttet til Snarøya på grunn av familiesituasjonen. Han sier at han ønsket et sted med mer identitet. Han bodde før i et nabolag på vestkanten i Oslo som han beskriver i positive ordlag, men legger til at det var et sted han betegner som ”verken fugl eller fisk”. Videre argumenterer han slik for valget av Snarøya som bosted:

Oscar: Det var midt inne i en skog i en by, jada, det var hyggelig det. Men jeg så for meg litt med identitet på det. Og hadde mulighetene og pengene til det. Og det har bare blitt til at jeg har blitt der, og jeg trives godt. Jeg vet hvem som er barna til hvem. Og jeg vet hvem som er broren til barna. Det er et lite samfunn.

Årsaken til at Sara ønsket å flytte til Snarøya var naturen. Som hun sier: ”det var at vi ville ha litt mer utsikt og naturopplevelse inn i bolighverdagen. Det var veldig fint der vi bodde før [et nabolag i Oslo Vest] men der bor man så flatt og tett, så man har ikke utsikt eller luft”. Sara som har bodd sammen med mannen sin og deres to barn på Snarøya i nesten tre år, sier at de ønsket et sted som var fint på sommeren, men også et sted som var trygt for barna å vokse opp i. Ingrid hadde i motsetning til de andre innflytterne jeg pratet med voksne barn som hadde flyttet ut hjemmefra, da hun flyttet ut til Snarøya. Hun er det som faglitteraturen kaller en ”empty nester”. Hun har bodd på Snarøya sammen med sin mann i underkant av et halvt år. Hun begrunner Snarøya som valg av bosted slik:

Ingrid: Det er jo litt fordi jeg trodde at vi nå var ferdig med alle barna, og at vi skulle kjøpe leilighet i byen og bo på Frogner, og få litt mer fokus på det å gå ut å ta en kaffe latte eller et glass vin. Vi kjøpte da først en leilighet på Frogner, og tenkte at her skal vi bo. Og så skjønte vi at den rett og slett ble litt liten, for det

var ikke plass til så mange barnebarn, og det var ikke plass til våre barn hvis de plutselig velger å kommer hjem å bo hjemme, selv om alle bor ute. Så da ble det til at vi leide ut den, også tenkte vi at nå blir det til at vi blir boende der vi bodde opprinnelig [Oslovest]. Og så kjøpte vi jaggu meg en leilighet til på Frogner, som var dobbelt så stor. Også tenkte vi at her skal vi bo. Også fikk jeg rett og slett pustebesvær. At jeg skulle bo i femte/sjette etasje på Frogner, du kan ikke putte meg i en kasse oppi der sånn. Jeg måtte ha trapp og lys, et eller annet å gå ut på, gress rett utenfor. Og så ble det til at vi pusset opp huset vi bodde i, som var et kjempestort hus. Også tenkte vi at her blir vi boende. Men så skjønnte vi når vi kom ut hit at det er her vi skal være. Vi har alltid hatt en søken etter sjøen da. Men hovedgrunnen var nok at det store huset var altfor svært for oss, uten noen barn og barnebarn boende. Det var hovedgrunnen til at vi trodde vi skulle bo i leilighet. Så dette kaller jeg designleiligheten min med brygge.

Ingrid begrunner valget av Snarøya med naturen og nærheten til sjøen. Det kan tolkes som at hun har funnet en bolig som representerer en et slags kompromiss med det livet hun og mannen så for seg på Frogner og deres søken etter sjøen.

Kristian har vokst opp på Snarøya, og er nå pensjonist. Etter noen år i utlandet flyttet han tilbake til Snarøya med Anne, hans samboer/ektefelle, for å etablere seg. Han sier at han ville tilbake til sine røtter. Anne har vokst opp et annet sted, på Oslo Vest. Hun sier at ”Snarøya har alltid vært ønsket. Kunne ikke tenke oss noe annet sted.” De har nå tilbrakt over 50 år sammen på Snarøya. Axel er rundt 30 år og har flyttet tilbake til Snarøya etter å ha tatt utdanning i utlandet. Han bor i en leilighet sammen med sin samboer/ektefelle. På spørsmålet om hvorfor han ønsket å flytte tilbake til Snarøya svarer han:

Axel: Det er jo fordi jeg har hatt en kjempefin barndom her. Og fordi jeg liker naturen, det å være nær sjøen og området her. Også er det ikke lyst til å bo i byen. Men allikevel har jeg alle de tilbudene i nærheten. Jeg kan nyte godt av de tilbudene som er i byen, men allikevel så kan jeg stå opp om morgenen å traske ut å ta et morgenbad, komme hjem fra jobb og ta en tur i kajakken. Gå ut av døren og løpe så lenge jeg vil på sykkelstier og veier. Så det er ikke noe annet alternativ som jeg vet om. Selv om jeg ser at det kan være fint andre steder og, så er det her jeg har lyst til å bo.

Axel argumenterer for valget av Snarøya som bosted ved at det passer hans livsstil. Han trekker frem kvaliteter ved Snarøya som nærhet til sjøen og fine turmuligheter, i tillegg til at det ligger i nær avstand til Oslo. Han har også en emosjonell tilknytning til stedet gjennom sin oppvekst som han beskriver veldig positivt. Kathrine har også vokst opp på Snarøya. Hun flyttet tilbake for å overta barndomshjemmet og etablere familie. Hun ønsket at barna skulle få en like trygg og god oppvekst som det hun selv opplevde å ha hatt. Felles for Kristian, Axel og Kathrine, som alle har vokst opp på Snarøya, er at de alle begrunner valget av Snarøya som bosted ved å

knytte stedet sammen med opplevelsen av en god oppvekst, noe som gir dem en emosjonell tilknytning til stedet. Axel og Kathrine begrunner valget ytterligere ved å beskrive kvaliteter stedet har som passer inn med deres livsstil og livssituasjon.

6.2 Tilhørighet til landskapet

Ifølge Wiborg (2003) er natur en høyt verdsatt kategori i Norge, mer verdsatt enn kultur. Natur blir assosiert med frihet, renhet og med fred og ro, i motsetning til byens stress, forurensing og støy. Rurale kvaliteter blir betraktet som symboler på det gode liv, og blir ofte stilt i kontrast til storbylivet. I dette avsnittet ønsker jeg å undersøke hvordan beboerne på Snarøya opplever naturen og landskapet på bostedet, hvordan de beskriver det og hvilke kvaliteter ved naturen og landskapet de trekker frem som viktige i fortellingen om sitt liv. Landskap defineres i denne sammenhengen som den synlige overflaten til et sted (Duncan & Duncan 2004). Det er samlingen av fysiske elementer og økonomisk infrastruktur, som sjø, skog, vei, hus, butikker, utsikt, men også mentale bilder og individuelle og kollektive minner.

For beboere på Snarøya er landskapet veldig viktig. De kvalitetene som kommer tydeligst frem er nærhet til sjøen, fine turmuligheter og landlige omgivelser. De opplever også bostedet sitt som estetisk vakkert. Beboere beskriver stedet sitt som ”idyll” og ”perle vendt mot sjøen”. Kristian, som har vokst opp på Snarøya og som nå er pensjonert, er sterkt knyttet til landskapet på bostedet sitt, og omtaler det som ”et maleri”. Duncan & Duncan (2004) skriver også om hvordan landskapet i den velstående forstaden til New York City, Bedford blir sammenlignet med malerier. Kristian bor i et hus med sjøutsikt, og utsikten fra sitt eget stuevindu er en kvalitet han uttrykker en emosjonell tilknytning til.

Kristian: Vi kan ikke tenke oss annet enn Snarøya. Vi har vært å sett på fire-fem leiligheter her på Snarøya, også kommer vi tilbake hit også sier vi: ”vi orker ikke flytte!”. Det er som å komme inn å se et maleri [peker mot stuevinduet], så vi orker ikke altså. Vi må heller betale hjelp for å kunne bo her.

Magnus, som har bodd på Snarøya i over 20 år, uttrykker en form for tilknytning til det man kan kalle et estetisk landskap.

Intervjuer: Kunne du tenke deg å bo et annet sted enn Snarøya?

Magnus: Nei, det er fasilitetene som vi har her da. Om sommeren så er man i nærheten av sjøen. Vi har en båt som vi bruker av og til. Også har vi en brygge som vi kan bade litt fra. Men det er veldig mye med at det er så fint om vinteren. Som man ikke skulle tro da. Men man har en belysning og en ro, og man kan se lyset over sjøen og snøen.

Som en av årsakene til at han ikke ønsker å bo et annet sted enn Snarøya legger han blant annet vekt på lyset om vinteren, som oppstår i samspillet mellom sjøen og snøen. Henrik, en eiendomsmegler jeg intervjuet, opplever at beboerne på Snarøya er opptatt av hvordan stedet de bor på ser ut; ”Jeg tror folk er veldig opptatt av at det skal være pent og vedlikeholdt. Og det merker du på hagene til folk, du ser at det er OK der ute på alle mulige måter.”

Det er spesielt to fortellinger om landskapet som kommer tydeligst frem, og det er fortellingene om Snarøya som et bosted ved sjøen og Snarøya som landlig sted.

6.2.1 Tilhørighet til sjøen

Nærhet til sjøen er en kvalitet ved det fysiske landskapet på Snarøya som ble trukket frem som en positiv og viktig egenskap ved stedet. I boligannonse som presenterer hus som er til salgs på Snarøya, blir sjøen trukket inn i annonsene som en kvalitet ved beliggenheten til boligen. Som for eksempel: ”Eiendommen har en meget attraktiv beliggenhet på Snarøya, ca 100 meter fra sjøen”; ”Eiendommen er beliggende på et høydedrag og har en praktfull utsikt over fjorden”; ”Kort vei til badestrand ved Fürst brygge. Gangvei langs fjorden som gir gode rekreasjonsmuligheter”; og den kanskje mest eksklusive beliggenheten i forhold til sjøen; ”En av Snarøyas desidert best beliggende eiendommer. Nærmere to mål tomt, lang strandlinje, lun dypvannsbrygge”. Eiendomsmegleren jeg intervjuet, som har solgt mange boliger på Snarøya, sier at nærhet til sjøen og sjøutsikt er kriterier mange av kundene som ønsker seg bolig på Snarøya har.

Intervjuer: Når kunder ønsker seg bolig på Snarøya, hvilke kvaliteter er det de er ute etter?

Henrik: De er nok ute etter en bolig som er sjønær, og kanskje utsikt. Men at du i tillegg har kommunikasjon, både til skole og fritidsaktiviteter, og barnevennlighet. Så altså sjøen, sentralt, barnevennlig, solrikt. Det er de kriteriene som folk er ute etter.

Marie sier at hvis hun kunne ønske seg noe i forbindelse med boligen sin så var det at den hadde sjøutsikt. Men en slik beliggenhet til en bolig på Snarøya er ifølge Marie altfor dyrt for henne, og at hun ikke vil prioritere dette landskapet inn i hverdagslivet i boligen.

Intervjuer: Er du tilfreds med dagens bolig?

Marie: Ja, absolutt. Vi har god plass, mer enn nok å boltre oss på. Hvis man skulle virkelig ønske seg noe så var det å få sjøutsikten. Vi er nærme vannet, men har ikke sjøutsikt. Men samtidig så er dette området så innmari dyrt, at da må du kanskje opp ti millioner til. Så det tror jeg ikke blir prioritert for å si det sånn. Vi har ikke de pengene.

Beliggenhet i forhold til sjøen er en viktig kvalitet ved Snarøya som bosted, som også slår ut på boligprisen. Sara, Ingrid og Axel nevner eksplisitt sjøen som en årsak til at de ønsket å flyttet til Snarøya. De begrunner dette på litt ulik måte:

Intervjuer: Hva slags sted lette dere etter?

Sara: Et sted med natur, fred og ro, trygt for barna å vokse opp. Faktisk lette vi etter et sted som er deilig å være på sommeren, fordi vi vurderte om vi skulle kjøpe oss et sommersted, også konkluderte vi med at det gjør vi ikke, vi flytter heller til sjøen, og bor fast på et sted som er OK å bo på sommeren.

Intervjuer: Hva var årsaken til flytting til Snarøya?

Ingrid: Nei, det tror jeg er fordi vi i så mange år har sett etter et hus med beliggenhet nær sjøen. Begge to har sånn fokus mot det med sjø og strand.

Intervjuer: Hva var grunnen til at du flyttet tilbake til Snarøya?

Axel: Det er jo fordi jeg har hatt en kjempes fin barndom her. Og fordi jeg liker naturen, det å være nær sjøen og området her. (...) Jeg kan nyte godt av tilbudene som er i byen, men allikevel så kan jeg stå opp om morgenen og traske ut å ta et morgenbad, komme hjem fra jobb og ta en tur i kajakken.

Som eiendomsmegler erfarer Henrik ofte at folk søker bosted ut fra fritidssysler. Sjøen representerer et type landskap man kan forbindes med aktiviteter som for eksempel seiling og båtliv. Sara og Ingrid legger ikke spesielt vekt på fritidsaktiviteter på sjøen i forhold til ønsket om å bo nærme sjøen. For Ingrid representerer sjøen mer en type livsstil, der sjøen som landskap representerer en slags frihet: ”jeg vil vel si at du kommer litt hjem når du kommer ut hit og tar på deg turklærne dine og går en tur langs sjøen og føler litt den der friheten.” Ingrid

føler seg hjemme i dette landskapet og har en tilhørighet til det. Sara ønsket å bo et sted som var fint på sommeren, og ønsket seg til sjøen som representerer nettopp denne sommeridyllen. Det kan tolkes som et ønske om å tilhøre det estetiske landskapet sjøen representerer i denne sammenhengen. Axel begrunner valget om å bo ved sjøen med at landskapet passer inn i hans livsstil og hans fritidsaktiviteter. Han beskriver hvordan han benytter sjøen til morgenbad og til padling av kajakk. Flere beboere jeg snakket med nevner at de har en båt og at de benytter seg av sjøen om sommeren, men det refereres mer til betydningen av å være *ved* sjøen enn *på* sjøen, som for eksempel Stine: ”Jeg er veldig opptatt av å være nær sjøen. Så for meg er det unikt”.

Sara opplever at mange av dem som ønsker seg bolig på Snarøya har erfaring med sjøen fra før, gjennom for eksempel å ha vokst opp ved sjøen, og at de gjennom minner fra barndommen har en emosjonell tilknytning til dette landskapet som de søker seg tilbake til.

Sara: Jeg tror mange av de som bor der ikke har noen røtter på stedet i det hele tatt. Og jeg tror at mange av de som er innflyttere kommer fra mindre steder rundt omkring i landet. Kanskje mange sørlendinger og vestlendinger, kystfolk som på en måte finner tilbake til sjøen.

Men selv om man har en tilknytning til sjøen i form av tidligere erfaringer eller gjennom livsstil, gjør ikke dette at man automatisk føler en tilhørighet til Snarøya som sted. Julie forteller om noen naboer som flyttet ut til Snarøya på grunn av sin interesse for båt, men som flyttet fra stedet etter relativt kort tid fordi de ikke fikk en sosial tilhørighet til stedet.

Julie: Men de som bodde der før var eldre, og flyttet nok ut dit på grunn av at det var båtmiljø og de var båtfolk, men de kom aldri inn på Snarøya-befolkningen, så de flyttet inn til byen igjen.

De ulike fortellingene om sjøen viser ulike betydninger dette landskapet kan ha i konstruksjon av identitet. En søken etter å bo ved sjøen er ikke nødvendigvis synonymt med aktiviteter som kan assosieres med sjøen. Dette kommer tydelig frem da mange av intervjupersonene snakker om aktiviteter *ved* sjøen fremfor *på* sjøen. Mange identifiserer seg med landskapet sjøen representerer og føler en tilhørighet til det.

6.2.2 Tilhørighet til et landlig landskap

Snarøya som sted blir av flere intervjupersoner tillagt rurale kvaliteter, og beskrevet som en landsby eller en grend nærme byen. Snarøyas beliggenhet i forhold til Oslo blir opplevd som en fordel, da det ligger i kort avstand til Oslo sentrum men samtidig langt nok unna til at man slipper det mange forbinder som negativt med byen, som støy og forurensing. Sara beskriver beliggenheten slik: ”Jeg syns det er unikt, fordi det er så nær byen. Likevel så er det så langt fra byen. Det er så rolig der, det er masse natur. Det er langt der.” Flere beskriver hvordan de kan benytte seg av tilbudene i byen, for så å dra hjem til rolige og landlige omgivelser på Snarøya. Denne måten å se sitt sted på gir assosiasjoner til hvordan Knox (2008) beskriver overklassen i engelske byer på 1800-tallet, som flyttet fra sentrum og ut på landsbygda for å unngå nettopp støy og forurensing. Magnus forteller at han benytter seg av byen i forbindelse med jobb og kulturelle aktiviteter på fritiden, han gir uttrykk for at han verdsetter tilgangen til tilbudene byen har, men opplever byen i seg selv som et uegnet bosted.

Magnus: Jeg har bodd i byen en gang og er livredd for å måtte flytte inn til byen, på grunn av støy og forurensing. Man kan jo ikke bare gå ut å stelle i hagen og sånn [i byen].

Oscar forteller hvordan han opplever Snarøya som et sted hvor han kan trekke seg tilbake fra byen.

Oscar: Det jeg ser for meg, det er faktisk at det er en liten landsby, nærme byen, og at det er litt ferie hver dag. Så for meg er det en veldig bra ladestasjon. (...) Jeg benytter ikke Snarøya så mye, det gjør jeg ikke, men det er litt ferie hver dag. Nå er jeg så heldig at jeg bor helt nede ved vannet, og det gjør jo at jeg slipper å reise på hytta i helgen, for jeg er på hytta da jeg.

Stine opplever mye av det samme som Oscar, at Snarøya er et rolig og godt bosted, som de begge assosierer med landsbygda. De legger begge stor vekt på fred og ro som en viktig kvalitet med stedet, noe som gir assosiasjoner til blant annet ferie for Oscar.

Intervjuer: I hvilken grad har dere funnet det dere så etter på Snarøya?

Stine: Vi har blitt boende i samme hus. Og begge barna har flyttet ut. Vi snakker om det ganske ofte, at her blir vi. (...) Og vi syns at den roen som er her, i den lille grenda som vi bor, den setter vi enormt stor pris på. Det er gode turmuligheter her hele året, spesielt nå etter er Fornebu-flyplassen ble lagt ned. Så er det med å forsterke at vi syns det er utrolig deilig å bo her. Å kunne sette seg på terrassen og bare høre fuglekvisper, tror jeg at vi kommer til å gjøre i mange år fremover.

Som en positiv kvalitet ved stedet trekker Stine blant annet fram at det er gode turmuligheter på Snarøya, noe mange jeg har pratet med i denne forbindelse gjør. Mange fremhever hvor fine turområder som er utviklet, spesielt på Fornebu etter at flyplassen ble lagt ned. I tillegg har Bærum kommune sammen med Snarøen Vel utviklet kyststier på Snarøya. Kristian er en av de som trekker frem turmulighetene på stedet som en positiv egenskap ved stedet, men han uttrykker en skepsis mot landskapet som er konstruert i disse områdene, og beskriver det som lite naturlig.

Kristian: Nå har det blitt fantastiske turmuligheter her ute. Helt utrolig. Og det er veldig mange som benytter seg av det. Men vi syns det blir litt stivt med alle disse plantede trærne bortover. Blir liksom ikke naturlig.

Julie bryter også litt med fortellingen om Snarøya som et sted på landet, hvis landsbygda assosieres med uberørt natur. Hun forteller om Snarøya som et sted hvor det ikke finnes så mange friområder, og at idrett og andre aktiviteter gjerne foregår på organiserte områder.

Julie: Og det er jo ikke veldig mye friområder rundt oss, det er dessverre tettet veldig rundt oss, i alle hager og friområder. Det er ikke sånn at man kan plukke markblomster og finne store fine akebakker og sletter å spille fotball på. Da må man bort på organiserte områder.

Marie opplever det som en fordel at Snarøya er en halvøy, for ved å ha én vei inn og én vei ut får man en tettere sosial relasjon. Flere trekker frem den geografiske utformingen til stedet som en fordel, ved at det er lite gjennomgangstrafikk og at stedet på den måten ligger litt skjernet til. Sara beskriver Snarøya som et ”oversiktlig” sted og beskriver stedet slik: ”Det er ikke for mye folk og biler på Snarøya. Det er trygt for barna”.

Flere intervjupersoner assosierer Snarøya med landsbygda, og betegner stedet som ”grenda” eller ”landsby”. I den forbindelse trekker de frem beliggenheten i forhold til Oslo, og de rolige forholdene på Snarøya sammenlignet med Oslo. Rurale kvaliteter assosieres gjerne med uberørt natur, jordbrukslandskap eller enger. Men i Snarøyas tilfelle er dette mer assosiert med fred, ro og lite biltrafikk, eller for å si det på en annen måte, fravær av det som blir sett på som negative sider ved byen som støy og forurensing.

6.2.3 Urbanisering som en trussel mot landskapet

Etter at flyplassen på Fornebu ble lagt ned i 1998, ble det frigitt store arealer til utvikling av næringsutvikling og til boligutbygging. Noe som imidlertid ikke har gått helt etter planene, og hvor boligutviklingen har drøyd ut i tid (Bjelvin et al. 2004). Fornebu har fungert som en slags buffer mellom bebyggelsen på Snarøya og teppet av bebyggelse innover mot Oslo, men etter hvert som Fornebu blir bygget ut vil også Snarøya bli en del av dette sammenhengende teppet av bebyggelse. Utbyggingen av Fornebu representerer en slags urbanisering av området, hvor mange mennesker flytter til og nye funksjoner blir lagt til stedet. Mange er positive til utviklingen på Fornebu, og uttrykker at de ser frem til å få flere tilbud, som flere butikker, nærmere bostedet. Flere tror også at befolkningen på stedet vil bli mer mangfoldig, og ser på det som en positiv utvikling. Men det er også de som forteller om utviklingen på Fornebu som en trussel mot det landlige landskapet på bostedet. Det er blant annet planlagt at det skal bygges et kjøpesenter på Fornebu, og flere uttrykker en skepsis mot denne utbyggingen. Marie uttrykker en skepsis mot kjøpesenteret og utbyggingen av Fornebu-området generelt, selv om hun ser at utviklingen av området er nødvendig. Hun opplever at kjøpesenter representerer verdier hun ikke mener er riktige for barna, og ønsker ikke et slikt element på bostedet.

Intervjuer: Er det noe du er redd for eller bekymrer deg for når det gjelder framtida på Snarøya?

Marie: Jeg bekymrer meg ikke, men det er ikke noe jeg gleder meg til heller. Den utbyggingen kan gjerne ta mange år, bli forsinket. [humoristisk toneleie]. Og i forhold til at jeg ønsker at barna skal vokse opp.. Det ville vært en fordel hvis kjøpesenteret og alt annet kunne kommet om en del år. Sånn at de ikke tiltrekkes til sånne steder. Hvis man kan unngå det så syns jeg det er det beste, det er min filosofi. Holde på med andre ting og være barn så lenge man kan.

Flere beboere som har små barn uttrykker den samme skepsisen i forhold til utviklingen på Fornebu som Marie, og det er spesielt kjøpesenteret som blir trukket fram som et negativt element på oppvekststedet til barn. Et kjøpesenter, som representerer et urbant element, bryter med fortellingen om Snarøya som et sted på landet. Kathrine fremhever hvordan en eventuell utbygging av sosialboliger kan utfordre tryggheten på stedet, og da i forhold til tryggheten til barna og stedet som oppvekststed.

Intervjuer: Hvordan tror du Snarøya vil utvikle seg?

Kathrine: Det er grenser for hvor mye Snarøya kan utvikle seg, i alle fall med tanke på hus. De fleste tomter er utbygd. Men kanskje sammensetningen av penger vil bli annerledes. Også er det jo utbyggingen av Fornebulandet. Det kan

blir press på skole og barnehage. Og hvis kommunen bestemmer seg for å bygge sosialboliger kan det jo bli andre ting man må ta hensyn til. Tryggheten blir kanskje ikke den samme, hvis man får slike nabolag tett opp til. Også er det jo planlagt shoppingsenter. Det kan endre barnas aktivitet. Det er jeg faktisk litt bekymret for, at barna bruker tid på andre ting. I dag må man jo helt opp til CC Vest for å shoppe, og det ligger et stykke unna. Det er bra å være litt skjermet i oppveksten, slik at man får tid til å utvikle seg i fred og ro.

Det kan tolkes som at det landlige landskapet her representerer et oppvekststed som oppleves som trygt for barn. Urbane elementer som kjøpesenter og sosialboliger blir sett på som en trussel mot dette landskapet, og representerer utrygghet. Det er funksjoner de ikke ønsker i sitt nabolag, en form for det som på fagspråket kalles NIMBY, som er forkortelse for frasen ”not in my back yard”.

Stine, som har voksne barn, er bekymret for at utbyggingen på Fornebu skal ødelegge det hun kaller ”småbygdepreget” på Snarøya.

Intervjuer: Er det noe du er redd for?

Stine: Nei, hvis det skulle være noe, så må det bli at det skal miste preget av å være et lite lokalsamfunn. Det skal jo komme mange nye beboere, pluss alle som jobber her, vi skal få to nye hoteller.. altså blir det til slutt slik at vi kunne like så godt bo på Akerbrygge? Det ønsker jeg ikke. Jeg ønsker at vi skal beholde det småbygdepreget. Jeg vet ikke om det bare er en drøm men.

Hoteller og mange nye beboere representerer urbane elementer, som er trusler mot det rurale landskapet på Snarøya. Stine sammenligner utviklingen på Fornebu med Akerbrygge, som er et urbant område ved sjøen i Oslo, og uttrykker at hun ikke ønsker at Snarøya skal få slike urbane kvaliteter.

Kristian, som har bodd store deler av livet sitt på Snarøya, uttrykker en misnøye over størrelsen på mange av husene som har blitt bygget på Snarøya. Det kan trekkes paralleller til Duncan & Duncan (2004), der de beskriver hvordan beboere i Bedford som har bodd på stedet over lang tid, ser på nye og store hus, kalt McMansions, som en trussel mot landskapet, og det som Knox (2008) kaller *Vulgaria*.

Intervjuer: Syns du Snarøya har en klar identitet, og hvordan vil du i så tilfelle beskrive den?

Kristian: Ja, det vil jeg si. Jeg vil beskrive Snarøya som et idyllisk sted å være. Det er blitt mange mennesker her ute da, så det er jo ikke sånn som det var. Men det kan du ikke forvente, vet du. Utviklingen må jo gå videre. Men det jeg syns er ille er alle disse store husene, fordi syns jeg godt kunne blitt noe mindre.

Fornebu ligger tett opp til Snarøya, og utbyggingen som skjer der blir opplevd på ulike måter. Flere ser på utbyggingen Fornebu som en mulighet til å få tilbud og funksjoner, som for eksempel kjøpesenter, nærmere boligen. Mange håper også at befolkningen som flytter til de nye boligene på Fornebu vil være med på å gjøre, det de opplever som en homogen befolkning på Snarøya, mer mangfoldig. Men utbyggingen på Fornebu blir også opplevd som en trussel mot fortellingen om Snarøya som et landlig sted. Flere småbarnsforeldre opplever for eksempel kjøpesenter som et negativt element på bostedet, da det representerer verdier de mener barn ikke bør bli eksponert for. En befolkningsvekst blir også opplevd som en trussel mot et oversiktlig lokalsamfunn.

Det eksisterer også en fortelling om bygging av store hus som en trussel mot landskapet på Snarøya. Beboere med lang botid opplever at store hus, gjerne oppført av innflyttere med høy økonomisk kapital, ikke passer inn med den fortellingen de har om Snarøya som sted. Dette er en fortelling som har likhetstrekk med de såkalte pionerene til Duncan & Duncan (2004) og skepsisen de opplever i forhold til forandring på bostedet, og nye hus de ikke opplever at passer inn.

6.3 Sosial tilhørighet

Knox (2008) kritiserer den velstående forstaden for å ha livløse og pretensiøse nabolag, og hvor sosialt fellesskap ikke lenger er en del av landskapet, men et sted hvor privatlivet står veldig sterkt. Lupi & Musterd (2006) hevder at folk velger å bo i forstaden for å bo godt med familien sin, og at naboene derfor ikke spiller en viktig rolle. De hevder videre at lokalsamfunnet ikke er det eneste stedet hvor sosialt fellesskap kan utvikle seg, og at folk i dag blir integrert gjennom et løsere nettverk, noe de kaller det *transformerte sosiale fellesskapet*. Snarøya kan betraktes som et lokalsamfunn. Jeg ønsker å se hvordan informantene opplever og forholder seg til de sosiale omgivelsene på bostedet sitt, og hvordan dette påvirker deres opplevelse av tilhørighet til stedet.

Snarøya blir av flere oppfattet som et sted med et sosialt fellesskap. Henrik, som er eiendomsmegler, opplever Snarøya som et sted der folk tar vare på hverandre.

Henrik: Folk har en samhørighet der ute [på Snarøya], de kjenner hverandre alle. Det er litt sånn ”ta vare på hverandre”, og det er ok, jeg synes det er en bra mentalitet der ute.

Ingrid, som er den av informantene jeg har intervjuet med kortest botid på Snarøya, forteller om Snarøya som et inkluderende sted med sosial samhørighet. Hun sammenligner med sitt tidligere bosted, en forstad vest i Oslo kommune, hvor hun opplevde at det ikke var et like sterkt sosialt fellesskap som på Snarøya.

Ingrid: jeg må innrømme at det første jeg opplevde når jeg kom hit var at folk var veldig ”friendly”, og veldig mange ønsket velkommen til Snarøya, ”så hyggelig!”, og det var den første opplevelsene vi hadde. Og det å gå i butikken, det er én butikk her, da møter du de samme menneskene hver gang og du ser de samme ansiktene og de smiler til deg. Det var noe jeg savnet på det stedet jeg bodde før, for det var så stort. Det var ikke den samhørigheten som man har her på Snarøya, den hyggepraten over gjerdet. Jeg digger å bo her for å si det sånn.

Kathrine, som har vokst opp på Snarøya, opplever at det er et stort samhold mellom småbarnsforeldre, som hjelper hverandre med henting og overnatting. Flere av informantene som har små barn forteller om et godt samhold småbarnsforeldre i mellom.

Magnus, som har bodd på Snarøya i over 20 år, forteller om Snarøya som et lukket sted. Han opplever at det avhenger av hvilket miljø man ferdes i om man opplever sosialt fellesskap eller ikke.

Intervjuer: Er Snarøya kjent som et sosialt velfungerende sted?

Magnus: Jeg tror det er et litt mer lukket miljø enn andre steder jeg har opplevd. Men der kan jeg ta feil altså. Jeg har opplevd ulike miljø, i og med at jeg har hatt barn på ulike alderstrinn, så det er sjikt som avhenger av hvilken tilknytning du har. Det kan være via barn, fritidsaktiviteter, som korps og idrett, og slike arenaer hvor man møtes. Da kan det noen steder ikke være så sterk tilknytning, mens andre steder kan det være personer som gjør at det blir mye mer intimt. Så man skal være forsiktig med å karakterisere det.

Snarøya blir av flere beskrevet som et sosialt homogent sted. Julie opplever dette som en ulempe og ønsker seg en mer mangfoldig befolkningssammensetning på Snarøya.

Julie: Ulempen med Snarøya er at det er veldig homogent her ute. Det kunne godt vært litt mer innblandet av andre typer etniske og ikke-norske mennesker. Det er sunt å få litt forskjellig der ute selvfølgelig. Men tidligere så ble ungdomsskoleelevene busset opp til Hosletoppen og gikk på skole der. Nå har vi fått vår egen ungdomsskole på godt og vondt. Fordi de har godt av og møte

andre elever og se litt annet. (...) Dette med ungdomsskolen skulle jo ikke endt opp sånn da, for man hadde jo regnet med at Fornebu var mye mer befolket. Sånn at linken mellom Snarøya og Lysaker og Bærum hadde vært tettere. Vi har jo et veldig stort område mellom oss og E18, og barn beveger seg jo ikke utenfor dette området.

Sara forteller en litt annen fortelling om befolkningssammensetningen på Snarøya, og beskriver det som et sted med mangfold. Men med mangfold mener hun at det bor folk fra forskjellige steder i Norge.

Intervjuer: Hva som er positivt ved å bo på Snarøya?

Sara: Det er folkene. Det kommer folk i fra alle deler av landet. Det er ikke bare rikinger sånn som veldig mange tror. Veldig mange ok folk. Mange barn. Stor aktivitet i idrettklubben, som er bra og skaper engasjement blant foreldre og barn. Så sånn sett føler vi det er et godt miljø.

Det finnes også en fortelling om Snarøya som et sted som er i ferd med å miste det sosiale mangfoldet, og da med tanke på det sosioøkonomiske mangfoldet. Terje er planlegger, og har flere ganger jobbet med reguleringsplaner på Snarøya. Han beskriver hvordan Snarøya har blitt et populært sted, med sin beliggenhet ved sjøen og nærhet til Oslo, og at prisene har steget, noe som gjør at andre typer mennesker flytter til stedet.

Intervjuer: Er det noe forskjell på beboere som har vært der i generasjoner hvordan de ser på utviklinga kontra de som er innflyttere?

Terje: Ja, mitt inntrykk er at det er veldig stor forskjell på de. Selv om man jo selvsagt ikke kan generalisere noe. For det er jo folk som er derfra, og har bodd der i mange generasjoner. Fra da dette var et helt alminnelig område. Her bodde det jo en som var fisker. Han er jo død nå, men han var jo gammel den gangen og bodde i et bittelite fiskerhus med brygge der ute. Og den eiendommen der han bodde, når han dør så blir den jo kjøpt av en av disse absolutte kaksene ikke sant. Som da er en helt annen type menneske. Som har absolutt null kontakt med området, men på grunn av at det er så ekstremt attraktivt og at det finnes noen få eksemplarer av noen veldig store tomter med masse strandsoner. De er jo ekstremt sjeldne, og med en pris som selvfølgelig tiltrekker en helt annen type mennesker. Det er typisk at de som kommer inn i et sånt område, de er nødt til å sitte veldig godt i det. Prisene fyker høyt. Og det gjelder ikke bare disse tomtene i strandsonen, det gjelder liksom hele området.

Fortellingen til Terje inneholder ulike gentrifiseringsperspektiver, der økte boligpriser fører til at velstående grupper kommer og bosetter seg på stedet. Jens har vokst opp på Snarøya og familien hans har bodd der i flere generasjoner. Han opplever denne utviklingen som negativ, og at den typen mennesker som flytter til Snarøya ikke passer inn i hans fortellingen om hva stedet er.

Jens: Den negative delen for min del var at Snarøya plutselig ble et sted hvor folk synes det var veldig fint å bo. Også får du mennesker som egentlig ikke hørte hjemme, for å si det sånn, når det begynner å gå på penger og om man har råd til å bo der og alt det der. (...) Det er synd at det skal være sånn. For vi som har opplevd alt, ...det er ikke det fokuset vi har. Vi har fokus på hvor greit, fint, praktisk og hyggelig vi har det her.

Snarøya blir omtalt av flere som et sted som har et godt sosialt fellesskap, og uttrykker at dette er viktig for trivsel på stedet. Det kan sies at flere føler en sosial tilhørighet til stedet. Eiendomsmegler, Henrik, opplever Snarøya som et sted med god sosial samhørighet. Han gir et perspektiv på stedet sett utenfra. Opplevelsen av sosial tilhørighet varierer blant beboere. Flere beboere som har små barn legger vekt på at det er et godt samhold mellom småbarnsforeldre. Noen opplever Snarøya som et lukket sted sosialt sett, der det påpekes at den sosiale tilhørigheten man får til stedet avhenger av hvor man engasjerer seg og hvem man blir kjent med.

Snarøya blir av noen omtalt som et sosialt homogent sted, i forhold til at befolkningssammensetningen stort sett er etnisk norske. Dette oppleves som negativt. Andre opplever Snarøya som et sted som holder på å miste sitt sosioøkonomiske mangfold, hvor høye boligpriser gjør at en spesiell gruppe bosetter seg på stedet. Mens andre opplever Snarøya som et mangfoldig sted i forhold til at det bor folk fra hele Norge på stedet.

6.3.1 Forhold til naboer

Noe av kritikken mot forstaden har vært at det sosiale livet i nabolaget har forsvunnet og at man ikke lenger finner tradisjonelle nabolag, med et sosialt fellesskap som innebærer at man kjenner andre mennesker i området, at man er sosialt aktiv i nabolaget og at man kjenner lokale tradisjoner. Man snakker om at beboerne i forstaden har et forhold til naboene som er organisert rundt en etikk av *respektfull distanse*, og at innbyggerne i forstaden forholder seg mest til sine privatliv og dermed ikke engasjerer seg i eventuelle konflikter. Dette gjør at de heller ikke engasjerer seg i nabolaget generelt, og om problemer skulle oppstå ønsker de at en tredjepart, som for eksempel en velforening, skal håndtere det.

Kathrine opplever naboer som viktige, men for henne er gode nabolagsforhold viktigst i forhold til barna. Hun mener det er viktig for barna at de kjenner nærmiljøet sitt, noe som er med på å gjøre dem trygge på sine omgivelser. Det er også bra for barna at de kan leke fritt ute uten at hun trenger å være bekymret, og legger til at ”det er frihet i trygghet”. Ved bruk av Bourdieus termer kan man si at relasjoner til naboene er en form sosial kapital. Denne formen for kapital etablerer svakere sosiale bånd og bygger åpne bekjentskapsnettverk, og følelser som tillit, solidaritet og fellesskap er indikatorer på høy sosial kapital (Dovey 2010). Kathrine legger stor vekt på denne formen for sosial kapital i tilknytning til sine barn, og gir uttrykk for at hun opplever nabolaget som et trygt sted for sine barn og har tillit til sine naboer, men det er hovedsakelig i rollen som mor at denne relasjonen er viktig for henne. Hun sier: ”Det er mest viktig for barna med gode nabolagsforhold. Jeg kunne bodd mange steder, måtte blitt Oslo Vest, jeg er en Oslo Vest-person”.

For Stine er også relasjoner til naboer veldig viktig. Til forskjell fra Kathrine har denne relasjonen vært avgjørende for at Stine har blitt boende der hun bor.

Stine: Også er det en annen ting som jeg syns er utrolig viktig når man bor i en sånn tomannsbolig som dette, er at man har gode naboer. Så det har jo også betydd veldig mye for at vi har blitt boende der. At naboene de var der da vi kom, og de er der fremdeles. Og det er ikke et naboforhold hvor vi trækker dørene ned hos hverandre. Men hvor vi alltid har en hyggelig prat når vi treffer hverandre. Og han stakk innom meg senest i går og sa kan du ta avisen for meg for jeg skal være borte en uke. Og vi møtes av og til og tar en middag sammen, men det er ikke sånn at fordi om vi har gjester så må vi invitere naboene. Det har ikke blitt et sånt tett forhold. Og det har vi nok vært veldig bevisst på begge ekteparene. At vi vil ha en avstand samtidig som det er veldig nært og veldig hyggelig.

Hun beskriver en form for naboskap som er preget av det Savage et al. (2005) kaller *respektfull distanse*. En god nabo er i denne sammenhengen en nabo som er der når du trenger ham, men som ikke er ”at your back all the time”. Nettopp slik Stine beskriver sitt forhold til naboen.

For Magnus oppleves ikke relasjonene i nabolaget som så viktige. Da han bygde huset sitt var det flere andre hus som ble oppført samtidig, og han beskriver et fellesskap mellom dem som flyttet inn i nabolaget. Det ble arrangert nabofester og 17. mai-feiring, men etter at det ble en del utskiftning i nabolaget ble det slutt på slike sammenkomster, noe han opplever som litt synd. Han fortsetter med: ”Selv om man blir kjent med de nye naboene og sånt, så blir det ikke samme intimiteten som det var en gang i tiden”.

Intervjuer: Betyr nabolags og stedsbaserte relasjoner mye for å bli værende på et sted?

Magnus: For meg har ikke det så stor betydning. Men jeg vet om mange andre som legger sterk vekt på det. Og kanskje spesielt når man har yngre barn, av en eller annen grunn, at man har mer behov for det. Eller at man kanskje får sterkere tilknytning gjennom barn faktisk.

Man kan tolke det som at Magnus tidligere var sosialt aktiv i nabolaget, noe han har mistet etter som det har skjedd utskiftninger. Også det at hans barn har blitt voksne og at han ikke har samme behovet for å opprettholde relasjonene i nabolaget kan ha noe med dette å gjøre.

Julie bor i samme type nabolag som Magnus på Snarøya. Men i nabolaget til Julie har det ikke vært så mye utskiftninger av beboere, slik at nabolaget fremdeles preges av et fellesskap som bygger på felles innflyttningspunkt.

Intervjuer: Er det vanlig å være sammen med naboer i andre sammenhenger?

Julie: Vi er faktisk 15 hus som er like, som er et sameie. Så det knyttet oss jo raskt sammen. Og vi var alle sammen de første som flyttet inn der. Så vi ble jo veldig godt kjent, og det har heller ikke vært så veldig stor utskiftning heller. Men selvfølgelig de siste som har kommet, har veldig små barn og er unge. Men de har barn og da får man en omkrets.

Julie opplever det som vanskeligere å blir kjent med folk i nabolaget hvis man ikke har barn eller små barn. Dette antydte også Magnus i sin refleksjon over relasjonene i nabolaget. Fortellingene preges av hvorvidt informantene opplever det som viktig med gode nabolagsrelasjoner eller ikke, og på hvilken måte disse relasjonene oppleves som viktig.

Anne og Kristian har en annen fortelling om hvordan de opplever nabolaget sitt. De forteller om et nabolag som til tider har vært fylt med krangler og konflikter.

Anne: det har vært så mye tull her ute på grunn av båtplasser. Fra vi flyttet inn, og det hadde sikkert begynt 15 år før det, med dette tullballet som har vært.

Kristian: Vellet måtte stadig ha, vi måtte stadig betale mer penger til advokat, for det var naboer som kranglet seg i mellom.

En velforeningen i nabolaget har i disse konfliktene fungert som en tredjepart i meglingen mellom partene. Man kan her trekke paralleller til såkalte ”private zoning boards” i USA, som Knox (2010) beskriver. Disse styrene har større myndighet enn det en velforening i Norge normalt har, da de nærmest kan fungere som små kommuner. Fellestrekket er imidlertid at de

fungerer som en tredjepart i en eventuell konflikt, som for eksempel i forbindelse med uenighetene rundt båtplassene, og er et element i en form for moralsk minimalisme.

Et annet konflikttema i nabolaget til Anne og Kristina er hvorvidt det skal installeres et overvåkningskamera i begynnelsen av veien som går inn i nabolaget. Installasjon av overvåkningskamera kan ifølge Baumgartner (1991) være en konsekvens av at innbyggerne mest forholder seg til sine privatliv og ikke engasjerer seg i nabolaget. Dette kan noen ganger skape en mistillit og en fragmentering, noe som kan føre til nettopp installasjon av overvåkningskamera. Dette er også et uttrykk for det Baumgartner kaller moralsk minimalisme. Ifølge velforeningens styremøtereferat var formålet med overvåkningskameraet å hindre kriminell handling og eventuelt være et bidrag i politietterforskningen i tilfelle en slik hendelse skulle skje. Det ble et flertall for dette i velforeningen, men Datatilsynet satte en stopper for det. Styret i velforeningen godtok ikke dette og anket saken. Anne og Kristian opplevde ikke overvåkningskamera som noe nødvendighet i nabolaget.

Anne: ”Tenk på alle de måtene de [kriminelle] kan komme til her ute, med båt og greier. Og all byggingen, de bygger jo hjelpe meg over alt. Det kommer arbeidsbiler og lastebiler og så videre, det er nå en ting, men jeg mener her får vi jammen meg prøve å hjelpe hverandre, og de som vil ha overvåkningskamera på sin eiendom de kan gjøre det.

Man kan tolke det som at Anne opplever at denne formen for sosial kontroll heller bør finnes i form av en sosial kapital blant beboerne i nabolaget. At ved ”å hjelpe hverandre” mener hun muligens at naboene holder øye med husene til hverandre og passer på hverandre. Anne ser kanskje på overvåkningskamera som en trussel og noe som overtar denne funksjonen. Hun avslutter samtalen om temaet med å si ”i hvert fall så er det stor forandring fra Snarøya, nå og før! Det er det ikke tvil om.” Ved å snakke om forandring i denne sammenhengen kan det tolkes dit hen at fortellingen om hva nabolaget bør være for Anne er en fortelling om hvordan nabolaget hennes var før. Anne og Kristian har bodd på Snarøya i mange år, og Kristian har i tillegg hatt oppveksten sin der. Kanskje nettopp derfor er de ikke bekymret for å ytre sin mening om konflikter i nabolaget og sin fortelling om hvordan de opplever stedet og hvordan de syns det bør være. De har som beboere på stedet over lang tid opparbeidet seg en form for legitimitet til å kunne uttrykke dette og en følelse av at de eier fortellingen om hvordan stedet bør være.

6.3.2 Deltakelse i lokalsamfunnet på Snarøya

Forstadsutviklingen har blitt kritisert for å være med å bidra til økt sosial segregasjon, hvor den sosiale homogeniteten ser ut til å redusere insentivene for å engasjere seg i sivilsamfunnet (Røe 2009). Flere beboere på Snarøya opplever bostedet sitt som sosialt homogent. Har dette noe å si for beboere engasjerer seg eller ikke, og påvirker dette den sosiale tilhørigheten? Baumgartner (1991) hevder at innbyggerne i forstaden forholder seg mest til sine privatliv og derfor ikke engasjerer seg i eventuelle konflikter, noe som gjør at de heller ikke engasjerer seg i nabolaget generelt.

Kathrine har vokst opp på Snarøya og flyttet tilbake for å etablere familie. Hun opplever at hun har et stort nettverk på Snarøya, og nevner familie og en stor bekjentskapskrets gjennom barna. Hun karakteriserer seg selv som ”privilegert i settingen” på grunnlag av sine sosiale bekjenskaper på Snarøya. Kathrine syns det er viktig å engasjere seg i lokalsamfunnet. Hun har og har hatt flere verv i ulike idrettsklubber og organisasjoner, i tillegg til at hun og mannen har engasjert seg på skolen til barna. Hun har et veldig bevisst forhold til engasjement i nærmiljøet og hva dette har så si for hvordan man forholder seg til bostedet sitt. Hun sier: ”Du må engasjere deg for å få tilhørighet, og gjennom tilhørighet får man en fin hverdag. Livet er som en boomerang, det man kaster ut får man tilbake”. I denne setningen beskriver Kathrine nettopp det Bourdieu beskriver som sosial kapital, bare med litt andre ord.

Jens, som også har vokst opp på Snarøya, legger på samme måte vekt på sosiale aktiviteter i forhold til sin opplevelse av tilhørighet og det å identifisere seg med Snarøya.

Intervjuer: Identifiserer du deg med livet på Snarøya?

Jens: Jeg har jo vært med i nesten alle de organisasjonene som har vært her ute, så da må man jo identifisere seg med det etter hvert.

Marie opplever at det er stort engasjement og at det bor mange ressurssterke folk på Snarøya. Hun presiserer at hun i denne sammenhengen ikke bare mener ressurssterke i form av penger, men i form av engasjement. Kathrine deler samme oppfatningen, og legger til at det er et stort foreldreengasjement og en stor dugnadsånd blant beboerne. Julie betegner seg selv som ”en veldig engasjert dugnadsdame”. Hun forteller at hun har vært svært aktiv i lokalpolitiske aktiviteter på Snarøya i flere år, og at hennes gruppe har vært med på å få satt i gang mye. Julie uttrykker at hun syns man skal bidra på stedet sitt, og legger til at det heldigvis er mange som gjør nettopp det på Snarøya.

I et leserinnlegg i Aftenposten ⁵ skriver en firebarnsmor fra Snarøya om hvor mye hun hater dugnader. Hun forteller at hun opplever at det eksisterer et press rundt å delta på dugnad i forbindelse med skole og fritidsaktiviteter. Videre beskriver hun en travel hverdag med jobb og barn, og at det dermed oppleves som stressende å skulle være med å samle inn penger til skoletur, gjennom å selge ting som i dette tilfellet toalettpapir.

Skuldrene heiser seg, hodet vokser og begynner å verke. Det sendes ut lister med navn på hvem som har meldt seg på og dermed også hvem som ikke har kjøpt sin ladning med doruller. Ubehaget øker. Jeg kler meg i grå kåpe, og går krumbøyd inn i nærbutikken for å handle. (...) For alt jeg vet, er det noen som har sladret og sagt at jeg er en dårlig mor som ikke stiller opp for datteren min. Varsling heter det visst. Det er en ufordragelig ordning.

Hun opplever at det burde vært akseptert å betale for å slippe å delta på dugnad, noe hun mener de fleste har råd til uansett. Hun beskriver en form for sosial kontroll hvor hun opplever å bli sosialt ekskludert hvis hun ikke deltar på dugnader, og får dermed ikke tilgang til det sosiale fellesskapet som skapes gjennom disse aktivitetene.

Mange av intervjupersonene opplever, som Marie, Julie og Kathrine, at det er et stort engasjement blant beboere på Snarøya. Mange av aktivitetene foregår rundt skolen og idrett. Jens har også inntrykk av dette og sier: ”folk er veldig fokuserte på hva som foregår rundt barna sine, (...) i dag virker det som foreldre står i kø for å delta i aktivitetene til barna”. Jens sin sønn Axel, har en annen opplevelse av dette enn sin far, og han forteller at foreldrene ikke nødvendigvis er så engasjerte i barnas aktiviteter. Silje, som tidligere jobbet som lærer på Snarøya, har også en annen fortelling som er motstridende til den mange beboere forteller. Hun forteller om skoleelever som noen ganger kom dårlig kledd til skoleturer fordi au pairen ikke hadde kunnskaper om hvordan man skulle kle seg i et norsk klima. Hun forteller også om barn som kom trøtte på skolen, da de hadde vært våkne hele natta sammen med venner, på grunn av manglende oppsyn fra travle og opptatte foreldre.

For mange beboere på Snarøya har det å engasjere seg i nærmiljøet en stor betydning for tilknytningen til stedet. Beboere på Snarøya engasjerer seg i nabolaget sitt. Men det gjelder ikke nødvendigvis for alle. Andre gir inntrykk av at privatlivet i mange tilfeller er nok, og at de ikke har overskudd eller initiativ til å engasjere seg.

---

⁵ <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article4112309.ece>

6.4 Valgt tilhørighet

Savage et al. (2005) hevder at det han kaller *valgt tilhørighet* er viktig når man skal snakke om tilhørighet til sted. Valgt tilhørighet er en type tilhørighet hvor individer knytter sin egen identitet, eller det Wiborg (2003) kaller ”desired identity”, til sitt valgte bosted, og de forteller historier som indikerer hvordan deres ankomst og bosetting passer med hvordan de ser på seg selv. Valgt tilhørighet vil altså si at man velger seg en tilhørighet, på bakgrunn av økonomisk og kulturell kapital, og at stedstilhørigheten i mindre grad er avhengig av sosial kapital. Kan man finne en slik type tilhørighet på Snarøya?

Ingrid har bodd på Snarøya i under ett år, og flyttet dit fordi hun ønsket å bo ved sjøen. Hun forteller hvordan bostedets kvaliteter passer til hennes livsstil, og bruker dette som begrunnelse for valget av bosted.

Intervjuer: I hvilken grad har du funnet det du lette etter på Snarøya?

Ingrid: Jeg tror faktisk vi har funnet absolutt alt. (...) Jeg kaller det huset for designleilighet med brygge og en pitte liten tomt. Så jeg vet at det ikke er noen hage å stelle, jeg kan reise av gårde når som helst og bare lukke døren. Det er naturtomt hele veien, ikke sant. Så det blir som en leilighet, men du er på landet. Det er veldig viktig for meg, det å kunne sitte å føle og puste. Jeg er ikke sånn typisk byjente. (...) Så jeg er mest sånn ute på tur med hunden.

Ingrid forteller hvordan Snarøya er et sted hvor hun føler seg hjemme. Savage et al. (2005) hevder at de som kan forklare hvorfor de bor der de bor, og som kan knytte sitt bosted til sine valg og omstendigheter er de som føler seg mest hjemme. Man kan i dette tilfellet hevde at denne påstanden passer til fortellingen Ingrid presenterer. Valgt tilhørighet er avhengig av at mennesker vurderer meningen med bostedet sitt opp mot andre potensielle bosteder. Ingrid sammenligner Snarøya med Bygdøy for å fremheve hvorfor Snarøya er et riktig valg for den hun er.

Intervjuer: Hvis du skulle beskrive Snarøya sin karakter eller identitet, hvordan ville du gjøre det?

Ingrid: Nei, jeg ville vel si at du kommer litt hjem når du kommer ut hit, og tar på deg turklærne dine og går tur langs sjøen og føler litt den der friheten. Jeg tror det. Mer enn hvis du bor på Bygdøy, som er sånn veldig fin frue sted, hvor du på en måte må pynte deg for å gå ut omtrent. Du må ta på deg sminken om morgenen for å gå på tur. Det gjør ikke folk her. Det er litt mer sånn fri, du er på en måte den du er her. Du tar på deg ruskeværsklærne dine også går du tur langs sjøen, for det er godt.

Hun forteller om Bygdøy som et sted hvor det er viktig å opprettholde en fasade, for å påpeke at Snarøya ikke er et slikt sted. Fortellingen om Bygdøy bruker hun for å beskrive Snarøya som sted, og for å begrunne valget av bosted. Snarøya og Bygdøy har mange fellestrekk, men Ingrid trekker frem subtile forskjeller som avgjør hvorfor hun har valgt et sted fremfor et annet.

Fortellingen til Ingrid er et eksempel på valgt tilhørighet, om hvordan hun knytter bostedet til sin identitet, og føler en tilhørighet til Snarøya selv om hun ikke har bodd lenge på stedet.

6.4.1 Valgt tilhørighet til Oslovest

I avsnittet med ankomsthistoriene uttrykte flere beboere at det var en tilfeldighet at de hadde bosatt seg på nettopp Snarøya. Alle har imidlertid til felles at de lette etter bolig vest for Oslo, det vil si i Bærum og Asker. Som Marie forteller hadde ikke hun og mannen noen kriterier for hvor de ville bo, bortsett fra området fra Asker til Smestad.

Intervjuer: Hva var grunnen til at dere flyttet til Snarøya?

Marie: Vet du, det var ganske tilfeldig. For i utgangspunktet hadde vi egentlig tenkt å bygge, og så på et boligprosjekt, eller tomt da på Høvik. Og vi hadde egentlig en radius fra Asker til Smestad omtrent. Og hadde ingen spesielle kriterier for hvor vi skulle bo.

Av innflytterne er det kun Sara og Ingrid som antydnet at Snarøya var spesielt ønsket som bosted. Det kan tolkes som om Snarøya er en del av Oslo Vest og at flere av beboerne har tilhørighet til Oslo Vest i tillegg til tilhørigheten de føler på stedet de bor. Kathrine har vokst opp på Snarøya og flyttet for noen år siden tilbake for å overta barndomshjemmet og etablere sin egen familie. Hun begrunner valget om å flytte tilbake til Snarøya med at det er et trygt sted for hennes barn å vokse opp. Selv kunne hun ha bodd andre steder, men legger til at det måtte blitt på Oslo Vest, og hun nevner steder hun opplever som potensielle alternativer til Snarøya.

Kathrine: Jeg kunne bodd mange steder, men det måtte blitt Oslo Vest, jeg er nok en Oslo Vest-person. Bodd litt halvurbant, som på Skøyen for eksempel. Men det er bra for barna at de kan leke fritt ute, uten at jeg trenger å bekymre meg. (...) Finnes sikkert steder om er like bra [som Snarøya], som Bygdøy for eksempel. De har mye av det vi har, bare at det ligger nærmere byen, også har de skog. Holmenkollen kunne jeg ikke tenkt meg. Det er stort, og lite nærhet.

Ingrid forteller om Oslo Vest som et lite sted hvor folk kjenner hverandre.

Ingrid: Oslo Vest er jo et veldig lite sted. Og det er klart at for jeg som kommer fra [en forstad vest i Oslo kommune] så er det naturlig at mine venner i barndommen kom fra Snarøya, Bygdøy, Holmenkollen og Ullern. Så den sirkelen av venner er ganske stor.

Selv om flere av intervjupersonene har vokst opp andre steder i Norge, opplyser alle jeg har intervjuet at de har bodd på Vestkanten i Oslo eller i andre velstående forsteder vest for Oslo før de flyttet til Snarøya. Og at de på denne måten kan ha fått en tilhørighet til dette miljøet.

6.5 Hvordan påvirker myten om Snarøya stedstilhørigheten til beboere?

Holloway & Hubbard (2001) definerer stedsmyter som en kollektiv forestilling eller forståelse av et sted. De legger til at disse forestillingene ikke er universelle, slik at ulike mennesker kan ha ulike oppfatninger av hva ulike steder er. Røe (2009) hevder at beboere i forstaden ikke er upåvirket av det som sies og skrives om bostedet deres. Snarøya blir assosiert med velstand, og en myte om stedet er at det er et sted for snobber og rike mennesker. Påvirker denne myten tilhørigheten til beboere på Snarøya?

I media blir Snarøya omtalt som et sted med høye boligpriser, og et sted for velstående mennesker. Henrik, som er eiendomsmegler, oppsummerer denne fremstillingen:

Henrik: Det skrives i media om Snarøya at det er en av de attraktive bebyggelsene, altså de dyre bebyggelsene. Det er prisrekorder der ute, ”hva har den siste strandlinjen gått for?”, ”Hvem bor der, rike folk?”. Det er jo high class-segmentet man snakker om der ute.

Snarøya blir omtalt som blant annet en ”rikingøy i Oslofjorden”⁶, og det et fokus på prisrekorder og dyre boliger i millionklassen. Et område på Snarøya blir blant annet omtalt som ”milliardodden”⁷. I media finnes også fortellinger om Snarøya som et sted med høy ressursbruk og hvor velstanden har ført til en negativ tilnærming til familielivet. En tidligere beboer på Snarøya fremstiller stedet i media med uttalelser som: ”Det er nok ikke tilfeldig at politiet stadig har promillekontroll på Snarøya om formiddagen. (...) De får nok stor uttelling for ressursbruken takket være alle de hjemmeværende husmødrene som gir hverdagen en ekstra

---

⁶ <http://www.dagbladet.no/2010/09/25/tema/bolig/klikk/eiendom/13557520/>

⁷ <http://www.vg.no/nyheter/bolig/artikkel.php?artid=104030>

piff med dramme flasken”; ”De [foreldre] skriver lange rapporter til rektor om den minste lille filleting. Men å stille på sommeravslutning, det har de ikke tid til. Da sender de filippinske damer for å passe på barna”⁸. En forfatter, bosatt på Frogner i Oslo, omtaler Snarøya som et homogent sted hvor pengene styrer, ”På Frogner er det tross alt mer hummer og kanari, hvor også utlendinger bosetter seg, mens på Snarøya er utlendingene praktikanter. Denne tendensen forsterker seg jo lengre vest du kommer: Det er pengene som styrer!”⁹. Det er igjen viktig å understreke at disse fortellingene representerer opplevelsen av Snarøya disse personene har, og at det ikke nødvendigvis stemmer overens med den fortellingen andre har om stedet. Men slike fortellinger er med på å underbygge og representere myter om Snarøya.

Snarøya blir omtalt som et sted for nyrike mennesker. Henrik sammenligner Snarøya med andre velstående forsteder til Oslo, for å beskrive hva slags sted det er:

Henrik: Noen vil nok oppleve Snarøya som litt nyrikt. Det vil du jo få både på Nesøya og Snarøya som er en nyere bebyggelse, nyere folk som har kommet til. Dette er et dyrere segment, og da får du kanskje ofte en del nyrike inn der. (...) Du har ikke på samme måte de gamle familiene som du har i Holmenkollen, Bygdøy, Nordstrand eller andre steder i byen, og heller ikke Nesøya får du det. Du får en litt nyere og yngre populasjon der ute, og det gjenspeiler kanskje litt folkene som bor der ute.

Han beskriver hvordan menneskene som velger å bosette seg på Snarøya kan ha en annen habitus enn de som velger å bosette seg i andre velstående forsteder til Oslo. Snarøya og Nesøya blir trukket frem som forsteder med relativt like karakteristikk i forhold til befolkningen, som et sted for nyrike. I denne sammenhengen kan man trekke paralleller til den amerikanske velstående forstaden som Knox (2008) kaller *Vulgaria*. Han beskriver hvordan landskapet i den amerikanske forstaden blir karakterisert som vulgært, noe som assosieres med de nyrikes konsum, og at overklassen opplever at de nyrike har en manglende sans for smak. Henrik beskriver at de *gamle familiene*, som i denne sammenhengen betyr overklassen med gamle penger, bor i andre forsteder til Oslo. Man kan si at det eksisterer en subtil forskjell mellom de velstående stedene på grunnlag av ulik habitus.

Beboere jeg har intervjuet på Snarøya er kjent med mytene og ryktene bostedet deres har. Opplevelsen av hvorvidt disse mytene stemmer overens med det de ulike intervjupersonene opplever at Snarøya er varierer. Noen forteller om at de fornekte sin tilhørighet til Snarøya

---

⁸ <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article2307736.ece>

⁹ <http://www.nettavisen.no/innenriks/article1675841.ece>

ovenfor utenforstående, da de ikke ønsker å bli identifisert med myten. Andre tildekker fortellingen om stedet, dette ved å ikke relatere seg til og identifisere seg med det miljøet på stedet de opplever bidrar til ryktet Snarøya har. Noen fornekte myten totalt, og mener at det ikke stemmer overens med slik stedet er. Andre opplever at myten stemmer overens med virkeligheten, men skylder på andre grupper på stedet for at dette ryktet har oppstått.

Kathrine har vokst opp på Snarøya og flyttet tilbake for å stifte familie. Når hun skal beskrive Snarøya som oppvekststed trekker hun frem myten om Snarøya som en negativ side ved stedet. Hun opplever myten som stigmatiserende. Faglitteraturen omtaler stigmatisering av velstående steder som en form for omvendt stigmatisering. Kathrine beskriver hvordan dette påvirker henne og familien hennes til noen ganger å skjule hvor de kommer fra. Til tross for at de føler en sterk tilhørighet til stedet, identifiserer de seg ikke med myten.

Kathrine: Negative sider [ved stedet] er stigmaen man opplever av andre utenfor bostedet. Man skjuler ofte hvor man kommer fra. Den opplevde jeg, og det opplever mine barn i dag. Man føler sterk tilhørighet til stedet, men man kan ikke si hvor man kommer fra i mange tilfeller.

Ingrid opplever at man ved å bo på Snarøya blir oppfattet av folk utenfra i tråd med myten om stedet; ”Jeg tror man lett får et stempel på at du bor her ute. Litt sånn rikmannsområde”. Stine opplever det samme, og sier at hun i noen tilfeller unnlater å si at hun kommer fra Snarøya. Hun forteller også at hennes barn var forsiktige med å fortelle at de kom fra Snarøya da de begynte på videregående skole i et annet område i Bærum kommune, og selv innad i samme kommune opplever flere at man blir sett på som snobbete hvis man bor på Snarøya. Axel beskriver også hvordan Snarøya blir sett på som et snobbete sted, i en negativ forstand, innad i Bærum kommune.

Axel: Jeg gikk jo på Stabekk på videregående, og der er det jo egentlig folk fra hele Bærum. Men allikevel så er Snarøya litt spesielt i negativ forstand. Om man er fra Haslum eller Stabekk, og lignende, så er det ikke noe sånn spesielt, men Snarøya er mer sånn soss og snobb. Og det er ikke noe positivt.

Marie opplever det som litt problematisk å skulle si at hun identifiserer seg med Snarøya, hvis stedet defineres ut i fra myten. Hun ønsker ikke det som en del av sin identitet. Hun forteller hvordan barna hennes opplever å få slengbemerkinger på grunn av sitt bosted når de er rundt på idrettsarrangementer. Slengbemerkinger som blant annet blir benyttet er den gamle formen å uttale Snarøya på, ”Snarøen”, som av utenforstående blir brukt på en ironisk måte for å understreke opplevelsen de har av stedet og beboerne som snobbete.

Intervjuer: Identifiserer du deg med livet på Snarøya?

Marie: Ja, identifiserer seg, det spørs hva man legger i det da. Ja, jeg trives med det og snakker varmt om stedet. De første årene, når jeg flyttet hit da syns jeg det var litt flaut at jeg bodde her. Fordi det er sikkert mange som, nå hadde ikke jeg så mange fordommer om stedet fordi jeg kommer fra [en by på Østlandet], men man hadde jo hørt en del om Snarøya i årene oppover og tenkte at man ønsket ikke å bli stemplet ikke sant. For det var jo, det hører man jo selvfølgelig i forhold til barna når de er ute å spiller cuper og sånn, så får de alltid slengbemerkninger. I forhold til "Snarøen" og "Snørøya", det harseleres litt med det i forhold til at det har noen sånne fordommer rundt seg.

Flere tildekker fortellingen om stedet for ikke å skulle relatere seg til det miljøet på stedet som man ikke ønsker å identifisere seg med. Julie opplever ikke at mytene om Snarøya har så mye med virkeligheten å gjøre. Hun legger til at det finnes mange sosioøkonomiske sjikt på Snarøya, og at det ikke nødvendigvis domineres av et miljø med mye penger.

Julie: Det er jo en del myter om Snarøya, men det er ting jeg ikke var så godt satt inn i før jeg flyttet hit selv. Så da tenkte jeg at hvis dette blir et sted som blir tøft å vokse opp i for små barn så ville jeg ikke blitt her. Men det er ikke sånn. (...) Men det er absolutt alle typer lag og sjikt her også, selv om man vel nå har toppet skattebidragstoppen.

Det kan tolkes som hun ønsker å beskytte stedet sitt og det livet hun lever, og samtidig unngå konflikter ved å ikke angi noen. Ved å direkte bekrefte at det eksisterer et slikt miljø som myten bygger på, kan Julie muligens oppleve at det er med på å forsterke mytene og ryktene om stedet.

Magnus mener ryktene ofte er mye verre enn virkeligheten. Han beskriver hvordan hans samboer/ektefelle, som er fra en by på Vestlandet, opplever det til tider problematisk å si at hun bor på Snarøya. Magnus opplever det ikke som noe problem for seg selv, og mener at samboeren/ektefellen burde slutte å si at hun bor i Oslo, og heller være ærlig og stå opp for stedet hun bor på.

Noen beboere opplever ikke at myten har noen rot i virkeligheten og fornekte den totalt. Sara forteller at hun opplever at myten om Snarøya ikke stemmer overens med sånn som hun opplever stedet.

Sara: Jeg tror det er mange som ikke har opplevd å bo her ute, og som ikke har opplevd samfunnet godt nok. De syns, eller tror, eller mener at det er et snobbested. Men da må de sjekke stedet bedre ut altså, for det er en forutinntatt holdning som ikke hører hjemme her ute.

De med lengst botid på Snarøya opplever at myten om Snarøya som et snobbete sted er forbundet med virkeligheten, og at det er grupper på stedet som gir grunnlaget for disse ryktene eller mytene. Kristian beskriver hvordan Snarøya er en betydelig del av "Blærum", som er en betegnelse som ofte blir brukt for å beskrive rikmannsmiljøet i Bærum kommune, og hvordan dette også gjelder for en del av Snarøyas befolkning.

Intervjuer: Hvilket inntrykk tror du at andre har av Snarøya?

Kristian: Du, vi er en del av Blærum. Vi er en meget betydelig del av Blærum. Og folk som er fra Bærum som kommer opp til Hemsedal eller hvor det nå er, så tør de ikke si at de er fra Bærum. For det er beryktet. Det gjelder nok for en del av Snarøyas befolkning, hevet over tvil.

Beboere som har vokst på Snarøya opplever at det er innflyttere som er ansvarlig for å skape stedsmyten. Intervjupersonene som har vokst opp på Snarøya, opplever ryktet som en slags "sannhet", og som en slags generator for å spre en forventning om hvordan man som beboer av et slikt sted skal opptre. De har en annen fortelling om hva stedet er, og føler et eierskap til denne fortellingen, noe den lange botiden har gitt dem. Duncan & Duncan (2004) beskriver også hvordan beboere med lang botid i Bedford opplever innflyttere som årsaken til at stedet har mistet sin egenart. Man kan trekke paralleller mellom den fortellingen og fortellingen som blant annet Jens representerer. Jens forteller hvordan Snarøya har endret seg, fra å være et sted med et sosioøkonomisk mangfold til et sted for rike mennesker.

Jens: Du kan si at det har vokst seg til et slikt miljø her etter hvert, fordi det er dyrt her. Og skal du kjøpe bolig her må du ha en økonomisk bakgrunn som gjør det mulig. Hvis du går tilbake noen år så var det jo ikke slik, da var det mer vanlige mennesker som bodde her, for å si det sånn. Man hadde all mulig slags jobb. I dag er det klart at det er en del nye spesielle mennesker.

Sønnen til Jens, Axel prøver å beskrive hvordan deler av miljøet på Snarøya er, og at dette er grunnlaget for at stedet har et rykte som snobbete.

Axel: Det har blitt sånn fasade, og folk har blitt opptatt av at man skal gjøre seg til kanskje. Hvis man går på butikken her så er det veldig forskjell på det og Kiwi på Stabekk. Det er en stor forskjell. Man ser sånne husmødre i Range Rovere...det er litt sånn vise seg fram, i hvert fall oppfatter mange det sånn.

Beboere som har vokst opp på Snarøya opplever at det er innflytterne som bidrar til å skape myten om Snarøya som et sted for snobber. De forneker selv for å ha noe med dette å gjøre. De opplever at innflytterne eller "de andre", såkalt "othering", bidrar til å gjøre stedet deres til noe de ikke ønsker at det skal være.

7 Snarøya som et “meningsfullt sted”

Ifølge Cresswell (2004) tillegger mennesker steder mening, og ved å gjøre dem meningsfulle knytter vi en form for tilhørighet til dem. Røe (2009) hevder at mennesker som flytter til en forstad, enten allerede har fragmenter av noen stedsbilder og erfaringer med stedet fordi de kjenner til forstaden eller mennesker som bor der, eller så vil de begynne å konstruere stedsbilde nærmest fra bunnen av. I denne konstruksjonen av sted blir også stedet innlemmet i konstruksjonen av menneskets egen identitet, som er valgt gjennom den habitus vedkommende har. Videre hevder Røe (2009) at konstruksjonen av sted innebærer en tilknytning til det materielle, det sosiale og den symbolske betydningen.

I forrige kapittel presenterte jeg ulike former for tilhørighet gjennom fortellingene informantene jeg intervjuet til prosjektet hadde om Snarøya. De ulike typene tilhørighet jeg trakk frem var de som var mest tydelige i datamaterialet. Jeg satte søkelyset på en tilknytning eller tilhørighet til landskapet, som representerer det Røe (2009) kaller det materielle, en tilhørighet til det sosiale og valgt tilhørighet. Røe nevner også en tilknytning til den symbolske betydningen et sted har som en del av en stedskonstruksjon. I Bourdieus teorier om kapitalene kan alle former for kapital ha en symbolsk funksjon, og på samme måte kan de ulike kvalitetene et sted har også ha en symbolsk funksjon. Jeg skal senere i dette kapittelet diskutere Snarøyas symbolske funksjon og en eventuell symbolsk tilhørighet til stedet, på bakgrunn av de andre formene for tilhørighet jeg beskrev i kapittel 5.

Det er imidlertid viktig å understreke at de ulike formene for tilhørighet ikke nødvendigvis er gjensidig uavhengige av hverandre, men at de hver for seg utgjør fragmenter av meningen beboere i denne sammenhengen tillegger Snarøya. I dette kapittelet skal jeg heve blikket og knytte sammen de beskrivende fortellingene om tilhørighet til Snarøya fra forrige kapittel med teoretiske perspektiver om stedstilhørighet.

7.1 Valgt tilhørighet til Snarøya og Oslo Vest

Tilhørighet blir tradisjonelt sett på som en tilknytning til det som er nært et menneske, og man tenker da spesielt på nabolaget og det lokale miljøet. Sosial kapital blir i denne sammenhengen sett på som en viktig faktor for tilhørighet til sted. Dette innebærer blant annet at man kjenner

andre mennesker i området, og at man er sosialt aktiv i nabolaget og kjenner lokale tradisjoner. Nyere teori om tilhørighet til sted hevder at mennesker i dag mer eller mindre velger seg en tilhørighet basert på kulturell kapital. Savage et al. (2005) bruker begrepet *valgt tilhørighet* for å beskrive denne typen tilhørighet. I kapittel 5 beskriver jeg valgt tilhørighet gjennom fortellingene til Ingrid. Hennes fortellinger om sin ankomst til Snarøya og hennes opplevelse av stedet oppfyller det som betegnes som valgt tilhørighet. Ingrid identifiserer Snarøya som et sted som passer inn med hvordan hun ser på seg selv, og at hun har en følelsemessig tilknytning til stedet uten å ha bodd der særlig lenge. Hun føler seg hjemme på Snarøya, og argumenterer for valget av bosted ved å sammenligne det opp mot andre potensielle bosteder.

Av informantene jeg har intervjuet er det fortellingene til Ingrid som tydeligst representerer en valgt tilhørighet. Men flere av informantene kan sies å ha en form for valgt tilhørighet til Snarøya, da de begrunner sine valg av Snarøya som bosted på bakgrunn av kulturell kapital. Mange trekker frem nærhet til sjøen og Snarøyas landlige preg når de begrunner sitt valg av bosted. De beboerne jeg har intervjuet som har vokst opp på Snarøya begrunner sine valg i forhold til bosted på bakgrunn av både sosial og kulturell kapital. Det er ikke et helt tydelig skille mellom de informantene som er innflyttere og de som har vokst opp på stedet. Man kan imidlertid se at de som har vokst opp på Snarøya legger mer vekt på kvaliteter på bakgrunn av sosial kapital som stedet har, enn de som er innflyttere.

Savage et al. (2005) hevder at de som kan forklare hvorfor de bor der de bor, og kan knytte sitt valg av bosted til sine valg og omstedigheter, er de som føler seg mest "hjemme". Beboerne jeg intervjuet på Snarøya kunne, på tross av at flere hevdet de hadde endt opp å bo på Snarøya med en tilfeldighet, begrunne hvorfor det passet dem å bo nettopp på Snarøya. De ga uttrykk for at de var tilfreds med bostedet og følte seg hjemme på Snarøya, og ingen ga uttrykk for at de hadde planer om å flytte fra Snarøya. Mange ga uttrykk for at de hadde funnet det stedet hvor de ville bo resten av livet.

Selv om mange uttrykker at det var en tilfeldighet at det bosatte seg på nettopp Snarøya, er det mange som sier at de lette etter bolig vest for Oslo sentrum, og i kommunene Bærum og Asker, et område Snarøya ligger innenfor. Man kan derfor snakke om en valgt tilhørighet til det som kalles Oslo Vest. Når informantene nevnte spesifikke områder innenfor de tre kommunene som de anså som potensielle bosteder, var det spesifikke områder som ble nevnt av flere informanter, og områder som ikke ble nevnt i det hele tatt. Høvik, Holmenkollen, Bygdøy, Nesøya og Ullern er områder som ofte ble nevnt som potensielle bosteder eller nevnt i

forbindelse med områder som mer eller mindre ligner Snarøya. Det er alle områder som kan karakteriseres som velstående forsteder til Oslo, hvor den sosioøkonomiske levestandarden er relativt høy sammenlignet med Osloregionen for øvrig. Forsteder som for eksempel Rykkinn, som er et drabantbyområde i Bærum kommune, ble for eksempel ikke nevnt av noen som et potensielt bosted. Oslo Vest kan på den måten sies å være et miljø som har fotfeste på enkelte områder i disse tre kommunene. Innenfor Bourdieus terminologi kan Oslo Vest betegnes som et sosialt felt. Kathrine karakteriserer seg selv som en "Oslo Vest-person", som da er en type habitus. En valgt tilhørighet til Oslo Vest i dette tilfellet betyr at man velger tilhørighet til visse områder innenfor disse tre kommunene, spesielt velstående områder.

7.2 Snarøya, en landsby ved sjøen.

Konstruksjonen av sted innebærer blant annet en tilhørighet til det materielle (Røe 2009). For beboere på Snarøya er det estetiske landskapet viktig for identifikasjonen med stedet. Ifølge Daloz (2010) er det andelen sosial og kulturell kapital et menneske besitter som avgjør hvilket type landskap det blir tiltrukket av. Den økonomiske kapitalen avgjør hva en person har råd til. Nærhet til sjøen og et landlig preg er to kvaliteter ved stedet som kommer tydelig frem gjennom intervjuer med beboere på Snarøya. Dette er kvaliteter ved stedet som blir oppfattet som viktige for trivsel, og man kan snakke om en tilhørighet til landskapet på Snarøya. Duncan & Duncan (2004) beskriver en tilhørighet til det estetiske landskapet, og hvordan beboerne der forherliger det landlige landskapet. Det ligger i midlertidig ikke nødvendigvis noe funksjonelt bak denne forherligelsen. Det samme kan man si gjelder for Snarøya, da flere beboere snakker om *ved* sjøen heller enn *på* sjøen. Det vil si at sjøen representerer et estetisk landskap i denne sammenhengen, og at sjøen representerer i mindre grad et funksjonelt landskap, hvor man utøver aktiviteter *på* sjøen. Bourdieu (1995) hevder at den legitime smaken, som i denne sammenhengen kan kobles til valg av bosted, besittes av eliten, og karakteriseres ved at utseende er tillagt mer vekt en funksjon. Daloz (2010) påpeker på samme måte at å vie deler av ens eiendom til ikke-økonomiske og utelukkede estetiske formål er en indirekte måte å vise ens velstand og smak.

Sjøen spiller en viktig rolle i produksjonen av sted på Snarøya, og beboere bygger sin identitet på dette landskapet. Sjøen representerer en type livsstil, og når man kjøper seg en bolig på

Snarøya, kjøper man seg også en livsstil og en sosial identitet. Bolig med nærhet til sjøen er et landskap som også representerer en form for distinksjon. Natur er ifølge Wiborg (2003) en høyt verdsatt kategori i Norge, i Snarøyas tilfelle er dette sjøen. Dette er en kvalitet som øker i verdi med beliggenheten til stedet. En bolig ved sjøen i nærheten til Oslo er et sjelden gode, noe som gjør at man må ha mye økonomisk kapital for å tilegne seg denne goden. Samfunnets sosiale elite bruker ifølge Bourdieu (1995) blant annet bosted for å distingvere seg, og på den måten opprettholde sin sosiale posisjon. En slik distinksjon er ikke nødvendigvis gjeldene for dem som har vokst opp på Snarøya eller har lang botid på stedet, da identifikasjonen med landskapet sjøen kan være basert på en annen type fortelling.

Den andre typen landskap som tydelig kommer frem i intervjuene er Snarøya som et sted på landet - fortellingen om et landlig landskap. Flere informanter betegner bostedet sitt som landsby og grend, og tillegger Snarøya landlige kvaliteter. Landsbygda representerer tradisjonelt sett små lokalsamfunn omgitt av dyrket mark og uberørt natur. I Snarøyas tilfelle er det sjøen som representerer den uberørte naturen, for selve Snarøya er stort sett utbygd. Det som beboerne legger vekt på i denne forbindelse er at det er fred og ro på stedet, og at man ikke har den samme støyen man får i mer urbane områder. Småbarnsforeldre legger vekt på at Snarøya er et oversiktlig lokalsamfunn, med tanke på den geografiske beliggenheten. Dette er noe som oppleves som en trygghet i forbindelse med Snarøya som oppvekststed. Snarøya tilbyr, på samme måte som forstaden i Duncan & Duncans (2004) studie, et privat rom bort fra den offentlige urbane sfæren, og skaper et sted hvor familier med høye posisjoner i samfunnet kan trekke seg tilbake. I kapittel 6 viste jeg hvordan utbyggingen på Fornebu, naboområdet til Snarøya, av noen blir opplevd som en trussel mot det landlige landskapet på Snarøya. Det er en redsel for at en økende urbanisering, med befolkningsvekst og utbygging av urbane funksjoner, vil ødelegge det fredelige og landlige landskapet. Man kan si at beboere på Snarøya er anti-urbane og urbane på samme tid, på samme måte som Duncan & Duncan (2004) finner at eliten i Bedford er. De har naturen og landsbygda som ideal, men det rurale kan ikke nødvendigvis erstatte det urbane i beboernes liv. De ønsker nærhet til byen, som er et sted hvor man kan få ulike varer, tjenester, kulturopplevelser og ikke minst jobb.

7.3 Respektfull distanse til naboen

Konstruksjonen av sted innebærer en tilknytning til det sosiale (Røe 2009). I en identifikasjonsprosess der den sosiale kapitalen er viktig, vil opplevelsen av tilhørighet med bostedet ha en sammenheng med relasjonene man har til andre innbyggere. Lupi & Musterd (2005) hevder at mennesker føler sosial tilhørighet til et sted gjennom faktiske sosiale kontakter og forestilte samfunn. Flere forteller om Snarøya som et lite lokalsamfunn med et sosialt fellesskap. Ved å tillegge Snarøya rurale kvaliteter, som gjerne representerer små lokalsamfunn, forsterker man kanskje følelsen av stedet som nettopp dette og skaper dermed et slags forestilt samfunn.

Savage et al. (2005) finner i sine studier at naboer har en såkalt *respektfull distanse* til hverandre. Det vil si at man ikke nødvendigvis involverer seg i nabolaget, eller kjenner naboen. Det sosiale livet i nabolaget er ikke nødvendigvis avgjørende for en følelse av tilhørighet til stedet. Småbarnsforeldre opplever naboene sine som viktige for trivsel på Snarøya. De opplever at naboene utgjør en trygghetsfaktor i barnas oppvekstmiljø, men er ikke avgjørende for valget av bosted. Mange forteller at de ikke forholder seg så mye til naboene. Den sosiale omgangskretsen til intervjupersonene går utenfor Snarøyas grenser, men forholder seg i mange tilfeller innad i Oslo Vest, når det er snakk om Osloregionen. Dette bekrefter det Lupi & Musterd (2005) hevder, at lokalsamfunnet eller nabolaget ikke er det eneste stedet hvor sosialt fellesskap kan utvikle seg, da mennesker i dag er integrert gjennom et løsere nettverk.

Moralsk minimalisme er det som ikke skjer når uro oppstår i et nabolag. Innbyggere i forstaden forholder seg mest til sine privatliv og ønsker derfor ikke å engasjere seg i eventuelle konflikter i nabolaget. Anne og Kristian forteller om konflikten rundt båtplasser og overvåkningskamera i deres nabolag, og hvordan de ønsker at deres nabolag kan bli innlemmet i en større velforening slik at en dømmende tredjepart blir mer anonym og konfliktnivået senkes. Ifølge Baumgartner (1991) er overvåkningskamera i et nabolag en konsekvens av moralsk minimalisme. Bak den moralske minimalisen hevder hun det ligger en beskyttende og antivoldelig holdning som leder til orden og harmoni, men på den andre siden kan dette skape en mistillit som fører til installasjon av blant annet overvåkningskameraer. Av informantene jeg har intervjuet er det bare Anne og Kristian som forteller om konflikter i nabolaget. Det å ikke gi uttrykk for eventuelle konflikter kan også være et uttrykk for en form for moralsk minimalisme eller respektfull distanse ovenfor naboene. Et ønske om å ikke angi noen, og på denne måte unngå konflikt. Det kan også være et uttrykk for at man ønsker at fortellingen om stedet skal fremstå

på best mulig måte, og at man selv ikke ønsker å assosieres med et nabolag som er fylt med konflikter. Beboere kan også være opptatt med sitt privatliv, og la en tredjepart som for eksempel en advokat ta seg av en eventuell konflikt i nabolaget. På grunnlag av dette kan det hevdes at det finnes ulike former for moralsk minimalisme på Snarøya.

Baumgartner (1991) hevder at den moralske minimalismen gjør at folk ikke engasjerer seg i lokalsamfunnet generelt. Intervjupersoner med små barn forteller om et stort engasjement blant foreldre gjennom idrett og skole, men som ofte avtar når barna blir eldre. Det finnes også fortellinger om travle foreldre som lar au paires ta mye av ansvaret for sine barn. De intervjupersonene som har vokst opp på Snarøya eller bodd der over lang tid, forteller om et engasjement som utføres også på bakgrunn av stedet. Noen beboere som har vokst opp på Snarøya forteller om et engasjement som varer ”livet ut”. Mange innflyttere oppgir barna som grunn til å engasjere seg i nærmiljøet. Dugnad blir av flere beboere på Snarøya omtalt som et positivt bidrag til lokalsamfunnet. På samme tid finnes det fortellinger om dugnad som en unødvendig og tidkrevende aktivitet på et slikt velstående sted, som tilsier at folk har råd til å betale for ulike tjenester og aktiviteter. Dugnad representerer i Norge ”riktige” verdier, og har en høy symbolsk verdi, også på et sted som Snarøya.

7.4 Symbolsk tilhørighet til Snarøya

Konstruksjonen av sted innebærer også en tilknytning til den symbolske betydningen et sted har (Røe 2009). Lupi & Musterd (2004) betegner en tilknytning eller tilhørighet til den symbolske betydningen et sted har, som en *kulturell tilknytning* til sted. Dette innebærer at beboere identifiserer seg i forhold til andre beboere, det bebygde miljø og den statusen som knyttes til dette. Men selv om det er anonymitet vil man aldri si at man flytter til Snarøya for å bo med ”folk som er like rike som en selv”, eller at man ønsker å bli assosiert med bostedet fordi det er en velstående forstad og et statusområde. For å forklare og argumentere for sin tilhørighet til Snarøya vil man bruke legitime argumenter, og på den måten maskere det egentlige ønsket eller grunnen til valget. På spørsmålet om det gir status å bo på Snarøya, opplever mange informanter at Snarøya er et statusområde for enkelte mennesker, men relaterer dette til andre personer enn dem selv. Det Oscar opplever oppsummerer ganske godt hva mange andre informanter også opplever: ”Jeg tror nok at for noen kan det godt være status [å

bo på Snarøya]. Jeg flyttet ikke dit på grunn av status eller noe sånt, jeg gjorde det på grunn av familiesituasjonen.” Beboere som har vokst opp eller har lang botid på Snarøya uttrykker sterkere at stedet er et statusområde, noe uttalelsen til Kristian eksemplifiserer: ”Ja, det har blitt et statussymbol [å bo på Snarøya]”. Det kan tolkes som at de knytter sin identitet til en annen fortelling om Snarøya, en fortelling de opplever som den ekte fortellingen om stedet, som ble til før stedet ble omtalt som et statusområde. De opplever gjerne fortellingen om Snarøya som et statusområde som en trussel mot deres fortelling om hva de opplever Snarøya er, og på denne måten trenger de ikke å distansere seg fra dette på samme måte som de med kortere botid gjør.

Ifølge eiendomsmegleren Henrik opplever han Snarøya som et statusområde for enkelte grupper. Ved spørsmål om det gir status å bo på Snarøya, svarer han: ”I den grad det er status å være rik. For mange er det det.” I Bourdieus teorier om habitus og kapitalene kan man si i denne sammenhengen at mennesker med en bestemt type habitus vil oppleve Snarøya som et statusområde. Som Dovey (2010) påpeker eksisterer og fungerer kapital symbolsk når den står i relasjon til en habitus som er predisponert til å oppfatte det som et symbol.

Daloz (2010) hevder at stedet boligen er lokalisert på, er en viktig strategi for eliten for å fremheve en sosial distinksjon, slik at bostedet fungerer som et symbol for denne distinksjonen. Snarøyas beliggenhet og kvaliteter har en betydningen for stedets symbolske verdi. Kombinasjonen av nærhet til byen og beliggenhet ved sjøen, samt en ”landlig” følelse, gjør stedet til et sjeldent og eksklusivt sted i Osloregionen, noe som også fører til dyre boligpriser ved at det blir stor etterspørsel. Bourdieu (1996) hevder at de mest sjeldne godene og deres innehavere, som i denne sammenhengen kan sies å være kvalitetene til Snarøya og dens beboere, konsentreres på visse steder i det fysiske rommet. Disse stedene blir derfor stående i en motsetning til de stedene som først og fremst samler de mest ressursvake.

Symbolsk kapital blir ofte uttrykt gjennom estetikk og kulturell produksjon (Dovey 2010). Det estetiske landskapet som sjøen på Snarøya representerer kan sies å ha en symbolsk funksjon. Sjøen symboliserer en type livsstil og er en høyt verdsatt kategori i Norge. På samme måte kan man si at de rurale kvalitetene Snarøya blir tillagt, det landlige landskapet, har en symbolsk funksjon. Dette landskapet symboliserer også en type livsstil som blir forbundet med riktige verdier. Forherligelsen av dette landskapet kommer for eksempel til uttrykk ved at skolen på Snarøya blir kalt grendehus. En identifikasjon med eller tilhørighet til disse landskapene kan

ses på som en form for distinksjon. Det å engasjere seg i lokalsamfunnet og delta på for eksempel dugnader kan også ha en symbolsk funksjon, og ses på som en form for distinksjon.

7.5 Magiske Snarøya

Magiske steder er steder som har en iboende betydning som et innviet sted for kulturell praksis (Savage et al. 2005). Dette vil si at beboerne tillegger selve stedet en mening, som i Snarøyas tilfelle er nærheten til sjøen og det mange opplever som landlige omgivelser og den livsstilen dette representerer. Magiske steder har det som Savage et al. (2005) beskriver som *aura*, som er stedets symbolske karakteristikk. Snarøyas aura kan sies å være et velstående, nyrikt og rolig bosted ved sjøen, som på samme tid har en nær tilknytning til den urbane sfære og Oslo. Disse ulike elementene har igjen en symbolsk verdi som er med å skape denne auraen. Myten om Snarøya er også med på å skape auraen stedet har. Beboeres opplevelser av stedet og stedsmyter ligger til grunn når et sted konstrueres som magisk.

Savage et al. (2005) sin studie av fire ulike forsteder til Manchester i England, viser hvordan personer med ulike typer kapital tiltrekkes av ulike steder. Dette gjøres ved å definere stedene som *fulle steder* eller *tomme steder*. En slik definisjon av et sted er basert på beboernes egen opplevelse av stedet. Snarøya kan sies å ha enkelte likhetstrekk ved det som kalles et tomt sted. Dette på grunnlag av hva intervjupersonene har begrunnet som årsakene bak valget om å bosette på Snarøya. Mange begrunner valget basert på kulturell kapital, som vil si at de legger vekt på stedets fysiske og symbolske landskap når de begrunner hvorfor Snarøya passer inn i deres liv. Intervjupersoner som har vokst opp på Snarøya begrunner i større grad enn innflytterne valget om Snarøya som bosted med sosial kapital som bakgrunn, men dette gjelder først og fremst den eldre generasjonen.

Snarøya kan defineres som et tomt sted og et magisk sted på samme tid, noe som ifølge Savage et al. (2005) sammenfatter to av karakteristikkene i konseptet *valgt tilhørighet*. Ved å definere Snarøya som et *tomt* sted innebærer dette at beboere ikke nødvendigvis trenger å involvere seg lokalt for å føle tilhørighet til stedet. Ved å være *magisk* har Snarøya som sted en iboende betydning for beboere.

8 Avslutning

Snarøya ligger på en halvøy i Oslofjorden og er en velstående forstad til Oslo. Det har ikke alltid vært et sted som har vært preget av velstående mennesker. Tidligere har Snarøya vært bebodd av en mangfoldig sosioøkonomisk gruppe og det har vært både sagbruk og yrkesfiskere her. I dag er det imidlertid et sted som blir betegnet som homogent, med tanke på etnisitet og sosioøkonomisk status. Snarøya er et myteomspunnet sted, og mytene går ut på at det er en plass for de snobbete og nyrike. Jeg ønsket i denne oppgaven å gjøre et dypdykk inn under disse mytene og undersøke hva slags sted Snarøya er med utgangspunkt i fortellinger om tilhørighet til stedet. Jeg har undersøkt hva slags type tilhørighet beboere på Snarøya føler til bostedet, og hvordan de identifiserer seg med det. Jeg har også undersøkt hvordan myten om stedet påvirker tilhørigheten. Med en tilnærming som tar utgangspunkt i sted som noe sosialt og relasjonelt, har jeg undersøkt hvordan Snarøya konstrueres som sted. I dette kapittelet skal jeg oppsummere oppgavens viktigste funn.

8.1 Oppgavens funn

Alle beboere på Snarøya jeg har intervjuet i forbindelse med oppgaven har uten problemer kunne forklart hvorfor de bor der de bor. Mange uttrykker en stor begeistring ovenfor bostedet sitt, og uttrykker at de har funnet et sted hvor de ønsker å bo i mange år fremover, gjerne livet ut. Intervjupersonene gir uttrykk for at de føler seg hjemme på Snarøya, og at de identifiserer seg med stedet. Beboere føler en tilhørighet til Snarøya.

Flere intervjupersoner legger vekt på argumenter basert på kulturell kapital når de begrunner valget av Snarøya som bosted. Fortellingen til Ingrid er den som tydeligst representerer en valgt tilhørighet. Men også flere av beboerne kan sies å ha en form for valgt tilhørighet til Snarøya, da stedets landskap ofte blir benyttet som argument for valg av bosted og hvorfor man velger å forbli der. Dette er også argumenter som representerer kulturell kapital. I ankomsthistoriene er det flere som oppgir at de bosatte seg på Snarøya med en tilfeldighet. Felles for alle er at de lette etter bolig i Oslo Vest, som Snarøya er en del av. Man kan i tillegg derfor snakke om en valgt tilhørighet til Oslo Vest.

Som nevnt i forrige avsnitt er det mange som nevner Snarøyas landskap når de skal argumentere for sitt valg av bosted. Det er to typer landskap som tydeligst kommer frem i intervjuene; sjøen og det landlige landskapet. Sjøen representerer en type livsstil, og man assosierer gjerne dette med ulike aktiviteter, som for eksempel seiling. Intervjupersonene i oppgaven legger imidlertid ikke så stor vekt på aktivitet *på* sjøen, det er i større grad snakk om sjøen ved bruk av preposisjonen *ved*. Forherligelsen av sjøen blir ikke nødvendigvis assosiert med noe funksjonelt, og man kan derfor snakke om en tilhørighet til det estetiske landskapet.

Flere beboere på Snarøya betegner stedet som en landsby eller grend, og tillegger stedet landlige kvaliteter. Mange forteller at de identifiserer seg med et slikt landskap. Da store deler av Snarøya er utbygd, er det freden og roen som oppleves her det legges vekt på i denne sammenhengen. Snarøya blir i tillegg betegnet som et oversiktlig lokalsamfunn. Mange oppgir dette som en positiv kvalitet ved bostedet, og man kan her snakke om tilhørighet til det landlige landskapet. Snarøya tilbyr et privat rom bort fra den offentlige sfære, et sted hvor man kan trekke seg tilbake. Utbyggingen på Fornebu blir av noen opplevd som en trussel mot dette landskapet, og det eksisterer en redsel for en økende urbanisering av Snarøya. Det er spesielt småbarnforeldre som uttrykker denne bekymringen. På tross av dette kan ikke det rurale nødvendigvis erstatte det urbane for beboere på Snarøya, da de ønsker en nærhet til byen og tilgang til dens tjenester og tilbud. Man kan derfor si at beboerne er anti-urbane og urbane på samme tid.

Snarøya blir beskrevet som et lokalsamfunn med et sosialt fellesskap. Flere nevner dette som viktig for trivsel på bostedet, noe som kan representere en form for sosial tilhørighet. Ved å karakterisere Snarøya som et landlig sted, forsterkes muligens denne opplevelsen. Småbarnsforeldre oppgir at gode naboer er viktig for trygghet og trivsel. Alle kjenner imidlertid ikke naboene sine, eller involverer seg i nabolaget. Et sosialt liv i nabolaget er ikke nødvendigvis avgjørende for en følelse av tilhørighet og trivsel på Snarøya. Man kan derfor i denne sammenhengen snakke om det som kalles en *respektfull distanse* til naboen. Beboere med lang botid uttrykker i større grad en sosial tilhørighet til Snarøya, enn beboere med kort botid. Beboere på Snarøya forteller om en sosial omgangskrets som går utover Snarøyas grenser, men som i Osloregionen gjerne holder seg innenfor Oslo Vest. Mange oppgir at de får bekjentskaper på Snarøya i den perioden de har barn i skolealder, og at de blir kjent gjennom barna. I tillegg til skole gjelder dette også for idretten og andre fritidsaktiviteter som barna deltar på. Det kan hevdes at Snarøya har likhetstrekk med det som kalles et transformert sosialt

fellesskap, der moderne verdier som privatliv og ønsket om en individuell boligsituasjon er tydelige. For selv om mange beskriver Snarøya som et godt oppvekststed og sted med et sosialt fellesskap, er det påfallende lite intervjupersonene forteller om naboene sine, eller om andre beboere generelt på Snarøya. Dette kan være et uttrykk for at de forholder seg mest til sine privatliv. Det kan også være en måte å unngå konflikter på, ved å ikke engasjere seg i eventuelle uoverensstemmelser. Dette kan betegnes som et eksempel på moralsk minimalisme.

En person vil aldri argumentere for sin tilhørighet til et sted ved å oppgi for eksempel stedets status som årsak. Legitime argumenter vil heller brukes for å maskere den egentlige årsaken. Snarøya blir omtalt som et statusområde, men ingen av intervjupersonene oppgir dette som årsak for valg av bosted, de avviser derimot et slikt argument og oppgir at de ikke identifiserer seg med fortellingen om Snarøya som et statusområde. Henrik, som er eiendomsmegler, beskriver derimot Snarøya som et statusområde for enkelte grupper. Snarøya har en eksklusiv beliggenhet, som med sin symbolske verdi utgjør en form for distinksjon. Sjøen og det landlige landskapet symboliserer en type livsstil. Ved å identifisere seg med disse landskapene og føle en tilhørighet til dem, er det en form for distinksjon, og dette kan ses på som en symbolsk tilhørighet.

Myten om Snarøya som et rikt og snobbete sted påvirker tilhørigheten til beboere. Alle intervjupersonene jeg pratet med var kjent med denne myten. Det varierer i hvilken grad de opplever at denne myten stemmer overens med virkeligheten. Noen oppgir at de i noen tilfeller unnlater å oppgi hvor de kommer fra og benekter sin tilhørighet, da de ikke ønsker å bli assosiert med et miljø som har rykte på seg for å være snobbete. Andre opplever at myten på ingen måte stemmer overens med virkeligheten, og mener at det hele er en misforståelse. Personer som har vokst opp på Snarøya opplever i større grad at det finnes et slikt miljø som myten beskriver, men at det er innflyttere som bidrar til dette.

Gjennom stedsmytene og beboernes opplevelser av Snarøya, kan det karakteriseres som et *magisk* sted. Når en person velger å bosette seg på et magisk sted betyr det at man velger seg en livsstil som man identifiserer seg med. Sjøen og det landlige landskapet representerer en type livsstil. Snarøya har også enkelte likhetstrekk med det som kalles *tomme* steder, som vil si at for å få en følelse av tilhørighet trenger man ikke nødvendigvis involvere seg lokalt. Snarøya konstrueres som et magisk og tomt sted på samme tid, noe som sammenfatter to av karakteristikkene i valgt tilhørighet.

8.2 Oppgavens overførbarhet og relevans

Formålet med denne oppgaven har vært å formidle hva slags tilhørighet man kan finne blant beboere på Snarøya, og hvordan de argumenterer for sitt valg av bosted. Beboernes fortellinger om tilhørighet til bostedet er basert på deres egen opplevelse, og kan derfor ikke overføres til andre innbyggere på Snarøya eller innbyggere i andre forstadsområder. Men funnenes verdi måles ikke bare etter overførbarhet (Thagaard 2009). Kunnskap om prosessene bak valget av bosted kan blant annet være viktig for å forstå hva som ligger bak et sosialt og kulturelt differensiert bylandskap. Det blir i mange sammenhenger påpekt at Oslo er en by med store levekårsforskjeller, og at man kan se et markert geografisk skille på dette mellom øst og vest. Denne oppgaven gir et bilde av en velstående forstad vest i Osloregionen, og et innblikk i argumentene til en velstående del av befolkningen for valg av bosted. Det er i tillegg gjort lite forskning på velstående forstadsområder i Norge, og oppgaven min kan derfor være et bidrag til å belyse dette. Denne kvalitative oppgaven om Snarøya kan også utgjøre et supplement til statistikk og større kvantitative oversiktstudier av denne typen boligområder. Sammen kan de utfylle hverandre og gi en dypere forståelse knyttet til valg av bosted.

Litteraturliste

Baumgartner, M. P. (1991). *The Moral Order of a Suburb*. Oxford University Press, New York.

Beauregard, R. A. (2006). *When America became suburban*. University of Minnesota Press, London.

Berg & Dale i Berg et al. (2004). *Mennesker, steder og regionale endringer*. Tapir Akademiske Forlag, Trondheim.

Bjelvin et al. (2004). *Snarøya mot et nytt århundre*. Snarøen Vel.

Bourdieu, P. (1979). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Routledge.

Bourdieu, P. (1995): Distinksjonen – en sosiologisk kritikk av dømmekraften. Pax Forlag A/S, Oslo.

Bourdieu, P. (1996). *Symbolsk makt*. Pax Forlag A/S, Oslo.

Campbell, M. (2009). *I forstadsposisjon*. Masteroppgave i samfunnsgeografi. Universitetet i Oslo.

Clapson, M. (2003). *Suburban century: social change and urban growth in England and the United States*. New York, Berg.

Cresswell (2004). *Place – a short introduction*. Blackwell Publishing.

Daloz, J.-P. (2010). *The sociology of elite distinction: from theoretical to comparative perspectives*. Houndmills, Palgrave Macmillan.

Devine et al. i Savage & Blokland (2008). *Networked Urbanism: Social Capital in the city*. Aldershot, Ashgate.

Dovey, K. (2010). *Becoming places : urbanism, architecture, identity, power*. Routledge, London.

Duncan & Duncan, (2004). *Landscape of privilege*. Routledge.

Engelstad, Fredrik. (2010). *Rom med Utsikt. Om å Studere Samfunnets Toppsjikt*. i Album, Dag, Nordli Hansen, Marianne og Widerberg, Karin. 2010. *Metodene Våre. Eksempler fra Samfunnsvitenskapelig Forskning*. Universitetsforlaget, Oslo.

Gans, H. (1967). *The Lewittowners. Ways of Life and Politics in a New Suburban Community*. Columbia State Press, New York.

Harris, R. & P. Larkham (1999). *Suburban Foundation, Form and Function*, i Harris, R. & P. Larkham (eds): *Changing Suburbs – Foundation, Form and Function*. E & FN Spon, London.

Holloway & Hubbard, (2001). *People and place – the extraordinary geographies of everyday life*. Prentive Hall, Dorchester

Holt, A. (2009). «Rykkinn er ikke en drabantby!». Masteroppgave i samfunnsgeografi. Universitetet i Oslo.

Hunter, A. i Hertz, R. and Imber, J. B. (1995). *Studying Elites Using Qualitative Methods*. Sage, Thousand Oaks.

Knox, P.L. (2008). *Metroburbia, USA*. Rutgers, New Jersey.

Lupi, T. & S. Musterd (2006). *The Suburban "Community Question"*. *Urban Studies*, vol. 43, nr. 4, s. 801-817.

Myhre, J.E. (2008). *Urbanisering i Oslos periferi*. PLAN, nr. 6, s.12-19.

Putnam, R. (2000). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster, New York.

Rose, G. (1995). *Place and Identity: A Sense of Place*. I Massey, D. & P. Jess (eds.) *A Place in the World?* The Open University, Milton Keynes.

Røe, Per Gunnar. (2010). *Hvordan forstå sted? Om en Sosiokulturell Stedsanalyse*, i Album, Dag, Nordli Hansen, Marianne og Widerberg, Karin. 2010. *Metodene Våre. Eksempler fra Samfunnsvitenskapelig Forskning*. Universitetsforlaget, Oslo.

Røe, P.G. (2009). *Forstaden som sted*, i Berg, N.G. m.fl. (red.): *Mennesker og steder i samspill*. Tapir akademisk forlag, Trondheim.

Røe, P.G. (2002). *Sosiokulturelle stedsanalyser – et supplement til de tradisjonelle stedsanalysene*. I: PLAN, nr. 4-5, s. 76-81.

Savage, M. and K. Williams (2008). *Remembering elites*. Malden, Mass., Blackwell.

Savage, M. et al. (2005): *Globalization & Belonging*. Sage Publications, London.

Silverman, David. (2006). *Interpreting Qualitative Data. Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction*. 3rd. ed. London, Sage.

Stake, Robert. (2005). *Qualitative Case Studies*. i (Red) Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. Sage.

Thagaard, Tove. (2009). *Systematikk og Innlevelse. En Innføring i Kvalitativ Metode*. 3. utgave. Fagbokforlaget, Bergen.

Wiborg, A. (2003): *Den flertydige lokale tilhørighet*. I: Thuen, Trond. red. (2003). *Sted og tilhørighet*. Kulturstudier nr 27. Program for kulturstudier. Høyskoleforlaget AS –Norwegian Academic Press. Kristiansand.

Foto: Kristin Østerhus

Vedlegg 1

Intervjuguide – til beboere i forstadsområder

Prosjektet ”Suburbanisme i Osloregionen”

Intervjuspørsmål:

A Bakgrunnsforhold – demografi og familie

- Alder og kjønn
- Landbakgrunn og etnisk bakgrunn (fødeland og foreldres fødeland)
- Utdannelse (fag og nivå; grunnskole, videregående skole, yrkesfaglig utdanning, høyskole/universitet – kort, høyskole/universitet – lang) og yrke (ansatt, selvstendig næringsdrivende, lederstilling etc.)
- Arbeidssted og reisemåte til arbeid (personbil, tog, buss, t-bane, trikk, sykkel, gange)
- Sivil- og familiestatus (ung og singel, singel med barn, ungt par med barn, middelaldrende par med barn, middelaldrende par uten barn, eldre og eldre singel)
- Antall barn og barns alder

B Oppvekst og flyttehistorie

- Foreldres utdannelse og yrke
- Fødested (by/bydel, eller region/sted)
- Oppvekststeder/stedstyper (urbant; by eller forstad, eller ruralt; tettsted eller landsbygd)
- Boligtyper/boligområdetyper i oppveksten (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
- Hvordan opplevde du/dere de ulike oppvekststedene?
- Positive og negative sider ved disse stedene (romlig-materielle organisering, befolkningssammensetning, sosiale relasjoner, kultur, etc.)
- Årsaker til flytting i barndom og oppvekst
- Flytting til Oslo og Osloregionen (tidspunkt og årsak)

C Personlig stedshistorie og flyttemotiver (i den aktuelle forstaden)

- Innflyttingstidspunkt/botid (i forhold til utbyggingshistorie)
- Livsfase på innflyttingstidspunkt (sivilstand, antall barn, barns alder, yrkesaktivitet, etc.)
- Årsaker til flytting fra forrige bosted (”push”-årsaker)
- Årsaker til flytting til nåværende bosted (”pull”-effekter)

- Hva slags type sted lette du/dere etter (sosialt, kulturelt og økonomisk)?
- I hvilken grad fant du/dere det på Snarøya?
- Har Snarøya endret seg vesentlig mens du/dere har bodd her?
- Har det skjedd fortetting/utbygging som har hatt stor betydning?
- Er befolkningssammensetningen endret vesentlig (sosialt, demografisk, sosioøkonomisk, kulturelt, etc.)?
- Er det andre ”mennesker” (mennesketyper) som bor der nå, enn tidligere?
- Har Snarøya endret karakter?

D Bolig og boligkarriere

- Nåværende boligtype (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
- Tidligere boligtyper (etter å ha flytte ”hjemmefra”)
- Tilfredshet med dagens bolig (eller sted)
- Hva er positivt ved boligen (og de private utearealene)?
- Hva er negativt?
- Hva slags bolig kunne du/dere egentlig tenke seg?
- Hva er viktigst med en bolig (størrelse, planløsning, beliggenhet, arkitektonisk stil, status, etc.)?
- ”Sier” boligen noe om hvem hun/han/de er?
- Har du/dere en eller flere fritidsboliger/hytter, eller et eller flere boliger, i tillegg til ”denne”?
- Hvor ligger de, og hvor ofte og når brukes de?

E Sosiale relasjoner og praksiser

- Har du/dere mange venner og bekjente på Snarøya (sterke bånd og svake bånd)?
- I hvilke deler av Snarøya (hvilke områder eller veier) har du/dere venner og bekjente?
- Hvordan kom du/dere i kontakt med disse menneskene (hvor på stedet og i hvilke sammenhenger)?
- Er det vanlig å ”stikke” innom (hjemme hos hverandre) uten avtale, eller er slik kontakt resultat av invitasjon?
- Er det vanlig å være sammen med naboer i andre sammenhenger (trening, sosiale arrangementer, foreninger, utesteder, etc.)?
- Betyr disse nabolags- eller stedsbaserte relasjonene mye (er de årsak til ønske om å bli boende, eller å flytte)?
- Har du/dere flere venner bosatt utenfor Snarøya?
- Har du/dere familie (foreldre, søsken, søskenbarn, fjernere slektninger) på Snarøya?
- Engasjement i lokale lag og foreninger, eller i andre nærmiljøaktiviteter (uformelle, men organiserte, sosiale sammenkomster som hageselskaper, grillfester, etc.),
- Hvilke organisasjoner bruker du/dere, og hva betyr disse for trivsel og tilhørighet?
- Er dette Snarøya kjent som et ”sosialt” velfungerende sted?

F Stedsoppfatninger og stedstilknytning

- Hvordan ser du/dere på det å bo i en forstad?
- Hvordan ser du/dere på det å bo i denne forstaden?
- Hva er positivt ved det å bo i denne, og i en slik forstad?
- Hva er negativt?
- Føler du/dere dere ”hjemme” på Snarøya?
- Passer Snarøya med din/deres livsfase, livsstil, oppfatninger og verdier?
- Identifiserer du/dere dere med livet på Snarøya?
- Sier Snarøya noe om hvem du/dere er?
- Hva med arkitekturen, boligtypen og den fysiske ”organiseringen”?
- Har Snarøya en klar identitet, eller en tydelig ”karakter”, og hvordan vil du/dere beskrive denne ”identiteten”?
- Kan Snarøya deles inn i ulike ”underområder, med ulik karakter, identitet, befolkningssammensetning, kultur, etc?
- Hvilken del av Snarøya identifiserer du/dere deg/dere med?
- Føler du/dere sterkere tilknytning til andre steder enn bostedet/forstaden (nærliggende sted, hjem-, eller oppvekststed, fritidsbolig/hytte, arbeidsplass, etc.)?
- Er jobben eller bostedet viktigst, eller er det på hytta ”det gode livet” leves (der hun/han/de helst vil være)?
- Er tilknytningen til Snarøya noe som skjer (at hun/han/de får røtter på stedet), eller noe du/dere velger, mer eller mindre bevisst?

G Stedets omdømme

- Hvilket inntrykk tror du/dere at andre har av Snarøya?
- Har du/dere inntrykk av at Snarøya er attraktivt?
- Er Snarøya unikt, eller som mange andre forsteder?
- Hva kalles Snarøya, eller forstaden, på folkemunne (noe annet enn ”offisiell betegnelse”)?
- Hvilken oppfatning tror du/dere de som bor i nærheten, i kommunen og på andre steder, har av Snarøya?
- Hvordan framstilles/beskrives Snarøya i media (lokalt og ev. nasjonalt)?
- Har Snarøya et godt eller dårlig ”rykte”, hvorfor?
- Har Snarøya vært omtalt som et ”problemområde”, eller som et ”problemfritt” sted?
- Gir det status å bo her?
- Hva synes du/dere om prisnivået, sammenlignet med andre tilsvarende steder?
- Hvorfor tror du/dere det er dyrt, eller rimelig?

H Framtidsutsikter

- Hvordan tror du/dere at Snarøya vil utvikle seg (befolkning, kultur, fysiske struktur, omgivelser, etc.)?
- Er det spesielle ting du/dere er opptatt av?
- Er det noe du/dere er redd for?
- Vil det bli mer eller mindre attraktivt å bo på Snarøya?
- Hvor lenge kommer du/dere til å bo her?
- Hva har betydning for en eventuell beslutning om å flytte (livsfase, økonomi, bolig, sosiale relasjoner, stedets kvaliteter, omdømme etc.)?

- Hvor, eller til hva slags typer sted/boligområde, kan du/dere tenke deg/dere å flytte til, hvis det blir aktuelt å flytte?
- Kunne du/dere tenke deg/dere å flytte til en annen bolig på Snarøya?
- Hvis du/dere skal flytte, hva er årsakene til det, og hvilken betydning har dette stedet/forstaden ("push"-årsaker) og hva er bedre med den "nye" bostedet ("pull"-årsaker)?

Vedlegg 2

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med forskningsprosjekt om Snarøya.

Mitt navn er Kristin Østerhus, og jeg er student ved masterprogrammet i samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er forstaden, og jeg skal undersøke hvordan beboere i en forstad føler tilhørighet til bostedet. Jeg er interessert i å finne ut av hvilke kvaliteter ved bostedet det er som er viktig for beboerne, og hva som gjør at de føler tilhørighet til stedet. Studien tar utgangspunkt i befolkningen på Snarøya. Jeg er i den forbindelse interessert i snakke med deg.

Bakgrunn for prosjektet

Mitt prosjekt inngår i et større forskningsprosjekt som har fått navnet *Suburbanisme i Osloregionen*. Gjennom dette prosjektet ønsker vi å kartlegge ulike typer forstadsområder i Osloregionen, og få en bedre forståelse av forstedene som et sosiokulturelt fenomen. Oslos forsteder har de siste årene fått større oppmerksomhet, men forskningen har i stor grad omhandlet drabantbyer. Utviklingen i de tallrike villa- og småhusforstedene har så langt fått liten oppmerksomhet.

Intervjuet

Spørsmålene vil dreie seg litt om bakgrunnsforhold som utdanning, yrke og familiestatus. Hovedfokuset vil ligge på tema som flyttehistorie, bolig, stedsoppfatninger, stedstilhørighet og sosiale relasjoner. Jeg vil bruke båndopptaker mens vi snakker sammen, hvis du ikke har noe mot det. Opptaket vil senere bli transkribert (ordrett gjengitt i et tekstdokument, som lagres uten ditt navn påskrevet). Intervjuet vil ta litt i overkant av en time, og vi blir sammen enige om tid og sted. Jeg har funnet frem til deg og din adresse gjennom offentlig tilgjengelig informasjon på telefonkatalogen.no og det lokale folkeregisteret og informasjon om eiendomsoverdragelser.

Anonymitet

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet. Opplysningene vil bli anonymisert, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Jeg har taushetsplikt og vil behandle alle opplysningene konfidensielt, etter gjeldende retningslinjer for denne typen forskning. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2011. Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste A/S.

Jeg vil i løpet av en uke kontakte deg per telefon for å høre om du ønsker å stille til intervju i min undersøkelse. Har du spørsmål vedrørende prosjektet kan du ringe meg på 95 21 09 87, eller sende en e-post til kristios@student.uio.no. Leder for forskningsprosjektet er førsteamanuensis Per Gunnar Røe ved

institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo. Han kan kontaktes på telefon 22 85 52 17, e-post p.g.roe@sgeo.uio.no, eller post; postboks 1069 Blindern, 0317 Oslo.

Med vennlig hilsen

Kristin Østerhus
Colletts gate 79
0456 Oslo

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av Snarøya og ønsker å stille på intervju.

Signatur .....Telefonnummer.....